

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Case Tilli Toukka: Ohjaajien käsityksiä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä

Riihelä, Kati

2015 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Case Tilli Toukka: Ohjaajien käsityksiä Tilli
Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan
käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä

Riihelä Kati
Perhekeskeisen varhaiskasvatuksen
kehittäminen ja johtaminen
Sosiaaliala YAMK
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2015

Riihelä Kati

Case Tilli Toukka: Ohjaajien käsityksiä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä

Vuosi

2015

Sivumäärä

98

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus. Case Tilli Toukka on tutkimus Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan käynnistämiseen vaikuttavista tekijöistä ohjaajien kertomana. Tapauksena on vertaisryhmämalli ja tutkimuksen kohteena Tilli Toukka -ohjaajat. Tapaustutkimus on tutkimuksen muoto, jossa tarkastellaan tutkittavana olevaa ilmiötä ja tehdään siitä johtopäätökset siinä kontekstissa, jossa ne ovat tutkimuksen tekijälle näyttäytyneet. Tutkimukseni päämääränä oli kehittämistä tukevan tutkimustiedon tuottaminen NEro-hankkeelle sekä YAMK-opinnäytteen tekeminen, jossa korostuu työelämälähtöisyys. Tilaus työlle on tullut NEro-hankkeelta.

Tässä opinnäytetyössä käytettiin sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusotetta. Kvantitatiivinen aineisto luo tutkittavalle ilmiölle yleiset kehykset, raamit, joita syvensin ja tukevoitin laadullisten aineistojen avulla. Keskeinen tutkimuksen aineisto on laadullista. Tutkimusmetodiksi valikoitui menetelmätriangulaatio, jossa tiedonhankintamenetelminä olivat kyselylomake ja avoin haastattelu. Kyselytutkimus toteutui verkkokyselynä 253 ohjaajalla (N=92). Vastausprosentiksi muodostui 36 prosenttia. Kyselylomake sisälsi sekä strukturoituja, että avoimia kysymyksiä. Avoimen haastatteluun osallistui viisi Tilli Toukka ohjaajaa Tilli Toukka -ohjaajien perusjoukosta. Kyselylomakkeen strukturoitu aineisto on analysoitu tilastollisen SPSS -ohjelman avulla. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset sekä avoimen haastattelun aineistot on analysoitu sisällönanalyysia käyttäen.

Tilli Toukka -vertaisryhmä toiminta paikantuu ohjaajien käsityksissä osaksi oman työn sisältöä, joka vaatii tekijältään ammatillista osaamista. Vastaaajista (N=92) vain 8 prosenttia oli valmis tekemään vapaaehtoistyötä. Vastaaajista (N=92) 38 prosenttia oli valmis aloittamaan Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaajana. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistymisen esteet jakautuivat kolmeen pääluokkaan, jotka olivat yksilölliset, hankkeeseen sekä yhteiskunnallisiin reunaehtoihin liittyvät tekijät. Yksilölliset reunaehdot liittyivät vastaajan elämäntilanteeseen ja elämäntapaan, joissa keskeisesti nousi esille vastaajan työhön liittyvien tekijöiden vaikutukset ja työnantajan suostumuksen puute. Hankkeeseen liittyvissä reunaehdoissa korostui ryhmien käynnistymiseen liittyvien käytännöntekijöiden esteet, kuten sopivan ohjaajaparin puute. Vertaisryhmämalli sai osakseen myös joitakin eriäviä näkemyksiä, joissa korostui vastaajan erilainen ammatillinen orientaatio. Strukturoidun kyselyn mukaan 52 % vastaaajista koki ajan puutteen estävän ryhmätoiminnan käynnistämisen. Ryhmien käynnistymistä tuki yhteistyön tekeminen muiden toimijoiden kanssa, työnantajan suostumuksen saaminen sekä ohjaajan tietyt persoonallisuuden piirteet. Ryhmätoiminnan käynnistymistä edisti myös järjestön paikallisyhdistystoiminta, jolloin toiminta linkittyi vapaaehtoistyön kontekstiin.

Tapaustutkimus, NEro-hanke, Tilli Toukka -vertaisryhmämalli, vapaaehtoisuus, motiivit

Riihelä Kati

Case Tilli Toukka examines Tilli Toukka peer activity and the factors that affect the launching of this activity

Year	2015	Pages	98
------	------	-------	----

Case Tilli Toukka examines Tilli Toukka peer activity and the factors that affect the launching of this activity. The thesis is based on a case study in which the data concerning the phenomenon was collected from multiple sources. The subject of the study is peer support model and the participants in the study were the instructors of Tilli Toukka. Case study is a form of research in which a phenomenon is examined in its authentic context and thus the conclusions are also closely linked to real life conditions. The goal of the study is to provide results that support further development of the NERO project and to emphasize the pragmatic aspect of the subject in my thesis. The thesis has been commissioned by the NERO project.

Both quantitative and qualitative research methods have been used in the thesis. Quantitative data gives the phenomenon under study the frames that have been deepened and strengthened with qualitative data. The central research data used in the study is qualitative. Triangulation was selected as the research method. Data collection methods in the study were a questionnaire and an open interview. The questionnaire took place in the Internet and a total of 253 instructors (N=92) responded to it. The response rate was 36 percent. The questionnaire included both structured and open questions. Moreover, five Tilli Toukka instructors participated in an open interview. The structured data in the questionnaire was analyzed by employing the statistical program SPSS. Both the responses to the open questions in the questionnaire and the answers from the open interviews were analyzed by using content analysis.

According to the study, the instructors perceived Tilli Toukka peer support activity as an integral part of their profession. In addition, the activity was considered to require professional know-how. Only 8 percent of the instructors were willing to volunteer outside of the actual working hours and 38 percent of them were willing to start as a Tilli Toukka peer support instructor. The obstacles in launching the Tilli Toukka peer support activity were divided into three main categories: individual, project related, and societal preconditions. The individual preconditions are related to the respondent's lifestyles and life situations. Within these factors prominent inhibiting circumstances according to the study were the limitations derived from the respondent's work and the lack of the employer's approval. The obstacles associated with the preconditions related to the project concerned mainly practical problems in starting peer support groups, such as lacking a suitable instructor pair. The peer support model also received some differing viewpoints that mostly depended on the respondent's professional orientation. According to the structured inquiry 52 percent of the respondents felt that the lack of time prevented them from setting up peer group activity. Cooperation with other operators, approval from the employer, and certain personality traits of the instructors supported the process of establishing peer support activity. Also the activity of local societies appeared to promote this process, in which case the activity was linked to the context of voluntary work.

Case study, NERO-project, Tilli Toukka peer activity, voluntary work, motive

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tutkimuksen tausta ja tarve	8
2.1	NEro- hankkeen tausta organisaatiot	8
2.2	Hankkeen esittely	10
2.2.1	Tilli Toukka -vertaisryhmä malli.....	11
2.2.2	Tilli Toukka -ohjaajakoulutus	12
2.2.3	Käynnistyneet Tilli Toukka -vertaisryhmät ja ohjaajien tuki.....	13
3	Teoreettiset lähtökohdat ja paikannukset	13
3.1	Vapaaehtoistoiminta.....	13
3.1.1	Vapaaehtoistoiminta hyvinvoinnin tuottajana	15
3.1.2	Vapaaehtoisuus vapaaehtoistoimijan näkökulmasta	16
3.1.3	Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus	17
3.2	Motivaatio	19
4	Aikaisemmat tutkimukset.....	21
5	Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat	26
5.1	Tutkimusprosessi	26
5.2	Tutkimustehtävien esittely	29
5.3	Tapaustutkimus.....	30
5.4	Tutkimusaineiston hankinta	33
5.4.1	Menetelmätriangulaatio.....	33
5.4.2	Kyselylomake.....	34
5.4.3	Avoin haastattelu.....	36
6	Aineiston analysointi	39
6.1	Määrällisen ja laadullisen tutkimusperinteen yhdistäminen.....	39
6.2	SPSS.....	40
6.3	Sisällönanalyysi	42
7	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	44
8	Tutkimuksen tulokset	47
8.1	Määrällisen aineiston keskeiset tulokset	47
8.1.1	Vastaajien taustatiedot eli taustamuuttajat	47
8.1.2	Koulutukseen hakeutumisen syyt ja koulutuksesta saatu anti	53
8.1.3	Tilli Toukka-ohjaajana toimista estävät tekijät	57
8.1.4	Tilli Toukka -ohjaajana toimimista edistävät tekijät	58
8.1.5	Odotukset NEro-hankkeen tarjoamalle tuelle.....	59
8.2	Laadullisen analyysin keskeiset tulokset	60
8.2.1	Avoimen haastattelun vastaajien taustatiedot	60
8.2.2	Koulutukseen hakeutumisen motiivit	60
8.2.3	Ohjaajakoulutuksesta saadut valmiudet	63

8.2.4 Ryhmien käynnistymistä estävät tekijät	65
8.2.5 Ryhmien käynnistymistä edistävät tekijät	70
8.2.6 Tilli Toukka- vertaisryhmä toiminta ohjaajan silmin	74
9 Johtopäätökset	75
9.1 Miksi henkilöt olivat hakeutuneet koulutukseen?.....	75
9.2 Millä tavoin ohjaajakoulutus tuki ryhmien käynnistymistä?	76
9.3 Mitkä tekijät estivät tai edistivät ryhmien käynnistymistä?	77
9.4 Millaiselta Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta näyttäytyi ohjaajan silmin? ...	79
10 Pohdinta	79
Lähteet	82
Taulukot	88
Liitteet.....	89

1 Johdanto

Tämä YAMK- opinnäytetyö on tapaustutkimus, joka tutkii NEro-hankkeen kouluttamien Tilli Toukka -ohjaajien käsityksiä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Staken (1995, 15) mukaan tapaustutkimuksessa tutkijan tehtävänä on ymmärtää, kuinka toimijat näkevät asioita. Tapaustutkimuksen tavoitteena on pyrkiä säilyttämään monenlaisia todellisuuksia ja ristiriitaisiakin näkemyksiä siitä, mitä tapahtuu. Tutkimukseni päämääränä on ollut kehittämistä tukevan tutkimustiedon tuottaminen NEro-hankkeelle sekä YAMK-opinnäytteen tekeminen.

NEro-hanke on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään Tuikkeen yhteinen hanke, jota rahoittaa Raha-automaattiyhdistys (RAY). Tilli Toukka -vertaisryhmämalli on hankkeessa kehitetty ryhmätoiminta 4–6–vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet tai eroamassa. Tilli Toukka -vertaisryhmiä ohjaavat koulutetut Tilli Toukka -ohjaajat. Tilli Toukka ohjaaja pätevyyden saaminen edellyttää Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen käymistä, jota varten hankkeessa on kehitetty ohjaajakoulutus ja ohjaajan opas. Hankkeen päätavoitteena vuodelle 2015 on saada käynnistymään Tilli Toukka -vertaisryhmiä maanlaajuisesti. Opinnäytetyön käynnistymisen vaiheessa joulukuussa 2014, ei vertaisryhmätoimintaa ollut vielä käynnistynyt, joten tarve tutkimustiedon saamisesta ryhmien käynnistymisen esteistä oli yksi NEro-hankkeen esittämistä tarpeista. Tutkimustehtäväksi muodostui selvittää Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimusongelmaa tutkitaan ohjaajien tuottamien merkitysten kautta.

Avioerot ovat yleistyneet maassamme vuodesta 1998, jolloin avioliittolain muutos helpotti avioeroon liittyviä käytäntöjä. Tilastojen valossa avioeronneisuus on pysynyt Suomessa samalla tasolla jo lähes kaksikymmentä vuotta. (Suomen virallinen tilasto (SVT).Siviilisäädyn muutokset) Lapsiasianvaltuutetulle tuli vuonna 2014 yhteensä 655 kansalaisyhteydenottoa, joista toiseksi eniten, 147 yhteydenottoa, koski lasten elatusta, huoltoa ja tapaamisoikeutta. Yhteydenotoissa pohdittiin erityisesti lasten tapaamiseen liittyviä ongelmia. (Harvojen yhteiskunta vai kaikkien kansakunta? 2015, 39.) Tähän peilaten tarve lapsen aseman huomioimiseen vanhempien avioerossa on selkeästi osoitettavissa. Näkyykö tämä tarve Tilli Toukka ohjaajien kertomuksissa?

NEro-hankkeen alkuperäisenä tavoitteena on ollut Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan juurruttaminen vapaaehtoistyön kontekstiin, joten aiheen tarkastelu tästä näkökulmasta tuntui merkitykselliseltä. Pihlajan (2010) mukaan tulevaisuudessa kolmannen sektorin tuottamien palveluiden tarve tulee kasvamaan varsinkin lasten ja nuorten palveluissa. Yhteiskunta, jossa elämämme luo omat reunaehdonsa ihmisten elämään (ks. mm Hokkanen 2003). Tämän vuoksi

onkin mielenkiintoista peilata tutkittavaa ilmiötä myös tästä yhteiskunnallisesta perspektiivistä. Nouseeko ohjaajien kertomuksissa, jotain viitteitä tästä ajasta, jossa elämme. Nylundin ja Yeungin (2005, 17) mukaan vapaaehtoisuus seuraa yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia ja trendejä. Tutkimuksen tekijänä olen kiinnostunut selvittämään ohjaajien näkemyksiä Tilli Toukka -vertaisryhmä toiminnan kontekstista ja ohjaajien halua vapaaehtoistoimijoiksi.

Tutkimukseni selvittää myös ohjaajakoulutukseen hakeutuneiden ohjaajien motiiveja koulutukseen hakeutumisessa, joilla oletan olevan vaikutusta ryhmien käynnistämiseen. Muun muassa Nurmi ja Salmela-Aro (2002, 6) toteavat, että motivaatio selittää ihmisen ajattelua ja toimintaa. Ruohotiehen (1998, 39) mukaan vapaaehtoisesti kouluttautumaan lähteneet ihmiset hakeutuvat opiskelemaan aiheita, joista ovat kiinnostuneita ja jotka auttavat heitä henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa. Tukevatko nämä ohjaajan henkilökohtaiset tavoitteet, motiivit, ryhmien käynnistymistä? Tätä kautta työni toiseksi keskeiseksi käsitteeksi nousi motivaatio ja vapaaehtoistyön motivaatiotutkimukset. Saaren (2011, 253) mukaan yhteisen hyvän tuottaminen edellyttää ihmisen motivaatioiden selvittämistä.

Suomalaisten osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan ja osallistumismotiiveista on olemassa useita tutkimuksia. Aihetta ovat Suomessa tutkineet muun muassa Liisa Hokkasen (2003), Anna Birgitta Yeung (1999, 2002, 2003), Hannu Sorri (1998) ja Ari Marjovuo (2014). Yeungin (1999, 82) ja Sorrin (1998, 97 - 100) tutkimustulosten mukaan vapaaehtoisen osallistumismotiivit vapaaehtoistoimintaan ovat jokaiselle yksilöllinen yhdistelmä erilaisia motiiveja.

Opinnäytetyöni rakentuu siten, että ensiksi esittelen tutkimuksen taustaa ja tarvetta. Tämän jälkeen avaan keskeiset käsitteet, joita ovat vapaaehtoistoiminta ja motivaatio. Työn neljäs osa esittelee vapaaehtoistyön motiivitutkimuksia. Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat löytyvät kohdasta viisi. Tutkimuksen tulokset on esitelty kohdassa kuusi. Esittelen ensiksi tutkimuksen kvantitatiivisen aineiston tulokset, koska se luo yleiset raamit, kehykset, aiheen tarkasteluun. Kvalitatiivinen eli laadullinen aineisto syventää ja tukevoittaa kvantitatiivista aineistoa. Laadullisessa analyysissä yhdistyvät avointen kysymysten ja haastatteluaineisto tulokset muodostaen yhtenäisen toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Johtopäätökset summaavat tutkimuksen keskeiset tulokset tutkimuskysymysten kautta. Työn päättää pohdinta.

2 Tutkimuksen tausta ja tarve

2.1 NEro- hankkeen tausta organisaatiot

NEro-hanke on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään Tuikkeen yhteinen hanke. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on valtakunnallinen vapaaehtoistyön kansalaisjärjestö, jonka päätehtävä

on edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton järjestö, jossa oli vuonna 2014 yhteensä 87 951 jäsentä ja 557 paikallisyhdistystä ympäri Suomea. Paikallisyhdistysten toiminnan tukena on 10 piirijärjestöä. Piirijärjestö on alueellinen vaikuttaja, jolla on alueensa paikallisyhdistysten tuki. Paikallisyhdistykset toimivat omalla alueellaan Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvojen, toimintaperiaatteiden ja liittokokouksessa määriteltyjen linjausten mukaan. Paikallisyhdistyksen toimintaa ohjaava yhdessä sovitut ja Mannerheimin Lastensuojelu Liiton keskusjärjestön hyväksymät säännöt. Paikallisyhdistys on Mannerheimin Lastensuojelu Liiton keskusjärjestön ja oman alueensa piirijärjestön jäsen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvoissa korostuvat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto Ry 2015.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistyö on palkatonta, joten liiton vapaaehtoisille ei makseta työstä palkkaa. Vapaaehtoisille voidaan maksaa kulukorvausta, josta muodostuu järjestölle rahallisia kustannuksia. Laasanen (2011, 16) raportti osoittaa, että Mannerheimin Lastensuojeluliiton henkilöstökustannukset olivat noin 1,4 miljoonaa euroa, jolloin keskimääräiseksi tuntipalkaksi muodostui 1,55 euroa sosiaalikuluneen. Julkisen sektorin terveydenhoidon ja sosiaalipalveluiden palkansaajakorvausten perusteella laskettu tuntihinta oli 23,15 euroa, joka on 14,9 kertaa suurempi kuin Mannerheimin Lastensuojeluliiton vapaaehtoistyön keskimääräinen tuntihinta. (Laasanen 2011, 16.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys kuuluu Uudenmaan piirijärjestöön, johon kuuluu yhteensä 86 yhdistystä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys ry:ssä on jäseniä lähes 300. Yhdistyksen tavoitteena on toimia vahvana vaikuttajana lasten ja lapsiperheiden asioissa Hyvinkäällä. Yhdistyksen toiminta-ajatus kiteytyy "koko kylä kasvattaa"-periaatteeseen. Yhdistyksen arvoissa näkyvät lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, suvaitsevaisuus ja ilo. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistys on NERO-hankkeen yksi taustaorganisaatiosta ja hankkeen tukena jo hankehakemus vaiheessa. Yhdistyksellä on paikka ohjausryhmässä samoin kuin Yhden Vanhemman Perheiden Liiton Hyvinkään Tuikkeella, joka on hankkeen toinen taustaorganisaatio. (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään Yhdistys Ry 2015.)

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry (YVPL) on lastensuojelujärjestö, jonka tavoitteena on parantaa yhden vanhemman perheiden sosiaalista, taloudellista ja oikeudellista asemaa. Yhden vanhemman perheiden Liitto ry:ssä toimii noin 50 jäsenyhdistystä ja 60 vertaisryhmää ympäri Suomen. Hyvinkään Tuike on yksi Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry:n yhdistyksistä, joka järjestää Hyvinkäällä erokahvila toimintaa, joka kuukauden toisena lauantaina. Tämän lisäksi yhdistys järjestää tapaamisia yksin odottavilla ja odottaneille sekä yksin arkea eläville vanhemmille. (Yhden Vanhemman Perheiden Liitto Ry 2015.)

2.2 Hankkeen esittely

NEro-hanke on Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Hyvinkään yhdistyksen ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton (YVPL) Hyvinkään Tuikkeen yhteinen hanke, jonka tavoitteena on tukea lapsen perusturvallisuutta ja vahvistaa lapsen voimavaroja kohdatessaan vanhempiensa eron. NEro-hankkeen nimi on muodostunut sanoista lapseN Ero. Hankkeen tuotoksena on kehitetty Tilli Toukka -vertaisryhmämalli 4–6-vuotiaille lapsille, ohjaajakoulutus, ohjaajanopas ja avoimen toiminnan työtavat. Hankkeen tavoitteena on lapsen ja vanhemmuuden tukeminen perheen erotilanteessa sekä lapsen kanssa toimivien tahojen osaamisen kehittäminen. Osaamisen kehittämiseksi hankkeessa on kehitetty Tilli Toukka -ohjaajakoulutus ja -ohjaajanopas sekä järjestetty erilaisia kaikille avoimia, maksuttomia hankeseminaareja ja kokoontumisia. Eron edessä -illat on suunnattu eroa pohtiville ja eronneille vanhemmille sekä eroperheiden läheisille ja yhteistyökumppaneille. Eron edessä -illat sisältävät asiantuntija luontoja erilaisista avioeroon liittyvistä teemoista. Eron edessä -illat on kehitetty Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Tampereen osaston Lapsi ja Ero -hankkeessa. (NEro-hankkeen toimintasuunnitelma 2013).

NEro-hankkeen kehittämisessä on ollut mukana useita asiantuntijoita. Lasten ja nuorten psykologi Sirku Niemelä on ohjannut ryhmäkaaren ja ryhmätoiminnan tavoitteiden asettamisessa. Niemelä on tunnetaan yhtenä Taikuri- ja Vetskari -vertaisryhmämallin kehittäjästä. Taikuri ja Vetskari ryhmät ovat suunnattu eroperheiden 7–18-vuotiaille lapsille ja nuorille (Suomen kasvatus- ja perheneuvontaliitto). Vilmalotta Schausfhauser on kuvataide- ja ratkaisukeskeinen terapeutti sekä psykoterapeuttiset erityisvalmiudet omaava kouluttaja, joka toimi hanke-työntekijöiden kouluttajana. Filosofian maisteri (FM), musiikkiterapeutti, Theraplay- ja DDP-vuorovaikutusterapeutti Kirsi Tuomi on antanut ohjausta ryhmäkaari ajatteluun ja ryhmätoiminnan tavoitteiden asettamisessa. Tuomi on tarjonnut myös menetelmäkoulutusta musiikkiin ja vuorovaikutukseen liittyen. (Väliaho & Vääntinen 2014, 7.)

NEro-hanke on Raha-automaattiyhdistyksen (RAY:n) rahoittama hanke 2013 -2015, joka aloitti toimintansa 1.3.2013. Raha Automaatti Yhdistys (RAY) tukee vuosittain noin 800 järjestön toimintaa yli 300 miljoonalla eurolla. RAY:n avustusvarat kerätään raha-automaatti- sekä kasinopelitoiminnalla ja ohjataan sosiaali- ja terveystalouden järjestöjen toimintaan. Avustusten tarkoitus on vastata ajankohtaisiin terveys- ja hyvinvointihaasteisiin. Vuonna 2015 avustuksia myönnettiin yhteensä 1 621 kohteeseen, joista Mannerheimin Lastensuojeluliitto Ry sai rahoitusta 11 kohteeseen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään Yhdistyksen NEro-hankkeelle on myönnetty hankerahoitusta yhteensä 432 000 euroa, vuosille 2013 - 2015. (RAY, Avustustietokanta.)

NEro-hankkeessa on kaksi palkattua hanketyöntekijää, jotka ovat kasvatustieteen maisteri (KM) Paula Väliaho ja yhteisöpedagogi (AMK) Petra Vääntinen. Hankkeessa työskenteli aluksi myös vertaisryhmätoiminnan tarpeen havainnut päiväkodin johtaja Kirsti Peled. Peled toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään Yhdistyksen päiväkodin johtajana. Peledin alkuperäisenä ajatuksena oli toiminnan juurruttaminen yhdeksi varhaiskasvatuksen työmuodoksi. Peledin kertoman mukaan alkuperäinen ajatus kaatui Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) rahoitusperusteisiin, jotka estävät hankerahoituksen myöntämisen päiväkotityön yhteyteen. (Henkilökohtainen tiedonanto Peled 22.10.2015.)

Hankkeen viimeisen vuoden päätavoitteena on Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan juurruttaminen ja sen tukeminen. Juurruttamisen päätavoitteena on Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistyminen maanlaajuisesti. NEro-hanke on hakenut toiminnalleen jatkorahoitusta, josta päätös tulee joulukuussa 2015. (Väliaho & Vääntinen 2014, 5 -7; Henkilökohtainen tiedonanto Väliaho 5.11.2014; 22.1.2015 ja 5.6.2015.)

2.2.1 Tilli Toukka -vertaisryhmä malli

Tilli Toukka -ryhmät ovat vertaisryhmiä, jotka ovat tarkoitettu 4-6 -vuotiaille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet tai eroamassa. Vertaisryhmä on lapselle paikka, jossa lapsi voi käsitellä eroon liittyviä tunteita erilaisten toiminnallisten harjoitteiden avulla. Lapsiryhmässä on 4-6 lasta ja kaksi koulutettua ohjaajaa, pääohjaaja ja apuohjaaja. Lapsiryhmän tapaamiset ovat kerran viikossa 1,5 tuntia, yhteensä kymmenen kertaa. Vanhemmat ovat merkittävä osa Tilli Toukka -ryhmän toimintaa, koska Tilli Toukka -vertaisryhmän yhtenä tavoitteena on vanhemmuuden ja yhteistyövanhemmuuden tukeminen. Vanhemmat tapaavat omana ryhmänään kerran ennen lapsiryhmän alkamista ja kerran sen päätyttyä. Lisäksi vanhemmat ovat mukana lapsiryhmän viidennellä ja kymmenennellä kerralla. Mikäli vanhemmat ovat estyneitä osallistumaan ryhmän toimintaan, ei se ole este lapsen osallistumiselle ryhmään. (Väliaho & Vääntinen 2014, 5 - 17.)

Tilli Toukka -vertaisryhmään haetaan vanhempien tekemän hakemuksen perusteella. Hakulomake toimitetaan ryhmän järjestämisestä vastaavalle taholle noin kuukautta ennen ryhmän alkua. Ryhmän järjestämisestä vastaavat henkilöt valitsevat ryhmän osallistujat ja sopivat perheiden kanssa aloituskeskustelut. Mikäli vanhemmat eivät pysty tulemaan alkutapaamiseen yhdessä, tulisi vanhemmille järjestää keskustelumahdollisuus erikseen. (Väliaho & Vääntinen 2014, 11 - 16.)

Vertaisryhmässä käsitellään lapsen tunteita ja tuetaan lapsen perusturvallisuutta leikin, taitteen ja erilaisten toiminnallisten menetelmien kautta. Lapsen kanssa toimitaan ryhmässä, mutta halutessaan lapsi saa puhua omasta tilanteestaan ryhmän ohjaajan kanssa kaksin. Ryh-

män toiminta on luottamuksellista ja ohjaajilla on vaitiolovelvollisuus. Ryhmässä ei käsitellä perheen yksityisiä asioita. Ryhmän toiminta rakentuu kriisiprosessin vaiheille, joissa shokkivaiheen jälkeen tulevat reaktiovaihe, käsittelyvaihe ja uudelleen suuntaamisen vaihe. Uudelleen suuntaamisen vaiheessa siirrytään toivon rakentamiseen. Ryhmäkerrat rakentuvat aina tietyn tarkan struktuurin mukaisesti, joissa edetään alkuvirittäytymisen kautta toiminnallisiin osuuksiin, loppurentoutumiseen ja ryhmän päättämiseen. Ryhmätoiminnan peruspilareita ovat: arki ja rutiinit, kosketus, tunteet, positiivinen palaute ja toivo. (Väliaho & Vanttinen 2014, 7 - 8.)

2.2.2 Tilli Toukka -ohjaajakoulutus

NEro-hanke on kehittänyt Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen ja ohjaajan oppaan, jonka tavoitteena on ohjaajien osaamisen kehittäminen kohdata ja tukea avioeron kokenutta lasta. Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen käynyt ohjaaja saa koulutuksesta joko pää- tai apuohjaajan pätevyden Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamiseen. Pääohjaajan pätevyden saamisen edellytyksenä on pohjakoulutus sosiaali-, terveys- kasvatus- tai opetusalaalta. Apuohjaajana pätevyys ei vaadi aikaisempaa pohjakoulutusta. Pääohjaajalla on Tilli Toukka vertaisryhmien ohjaamisen päävastuu ja hänen tekee ryhmätoimintaa koskevat päätökset. Apuohjaajan rooli on pääohjaajan avustaminen. (Väliaho & Vanttinen 2014, 10.)

NEro-hanke on järjestänyt Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksia organisaatioiden pyynnöstä sekä omasta aloitteestaan. Ohjaajakoulutukseen on otettu mukaan kaikki koulutukseen hakeutuneet ja siitä kiinnostuneet. Kokemusta vapaaehtoistyöstä ei ole kysytty. Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen kesto on yksi työpäivä (8h). Hanke on järjestänyt koulutuksia koko päivinä tai jaettuna useammalle päivälle. Ohjaajakoulutukset käynnistyivät toukokuussa 2014, jolloin hanketyöntekijät vielä kehittivät koulutusta. Koulutuksen kehittämistä ovat tukeneet koulutuksen päätteeksi kerätyt koulutuspalautteet. Kouluttajina ovat toimineet hanketyöntekijät Paula Väliaho ja Petra Vanttinen. (Tapaamismuistiinpanot 5.11.2014; Sähköpostiviesti Väliaho 17.12.2014 ja 7.1.2015 .)

NEro-hanke on markkinoinut ohjaajakoulutuksia erilaisissa yhteistyö- ja ohjausryhmissä sekä heidän verkostoissaan. Sähköpostin lisäksi tietoa vertaisryhmä mallista ja koulutuksista on jaettu sosiaalisessa mediassa, lehdistä ja televisiossa. Vuosittaiset hankeseminaarit ovat olleet tärkeä tiedonvälityskanavia. Joulukuusta 2014 koulutuksia on markkinoitu ainoastaan taustaorganisaatioiden Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) ja Yhden Vanhemman Perheen Liiton (YVPL) kautta, joten syksyn 2015 koulutukset järjestettiin näiden järjestöjen kautta. (Sähköpostiviesti Väliaho 7.1.2015.)

Hankekoordinaattori Väliaholta saadun tiedon mukaan hanke on pitänyt hankkeen aikana yhteensä 20 koulutusta (kesäkuuhun 2015 mennessä), joista 15 on toteutunut vuoden 2015 aikana. Koulutettuja ohjaajia on yhteensä 400. (Henkilökohtainen tiedonanto kesäkuu 2015)

2.2.3 Käynnistyneet Tilli Toukka -vertaisryhmät ja ohjaajien tuki

Hankekoordinaattori Väliaholta saadun tiedon mukaan Tilli Toukka -vertaisryhmiä ei ollut käynnistynyt joulukuussa 2014. Hankkeen toimesta Tilli Toukka -vertaisryhmiä pidettiin yhteensä viisi. Ryhmät kokoontuivat iltapäivisin hankkeen tiloissa Hyvinkäällä, jonne lapset haettiin päiväkodeista kuljetuksella. Syksyllä 2014 eräessä uusmaalaisessa kunnassa oli yritetty ryhmätoiminnan käynnistämistä perhekeskustoiminnan yhteydessä, mutta toiminnan aloittamiseen ei löytynyt tuolloin riittävästi asiakkaita. Tilli Toukka -vertaisryhmiä oli käynnistynyt kesäkuuhun 2015 mennessä yksi, Oulussa. Oulussa uusia ryhmiä ollaan käynnistämässä Väliaholta saadun tiedon mukaan viidestä kuuteen ryhmään sekä järjestötoiminnan kautta että perhetyön ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä. Nurmijärvellä oli suunnitelmissa aloittaa vertaisryhmätoiminta syyskuussa 2015 ja Sodankylässä elokuussa. (Henkilökohtainen tiedonanto Väliaho 21.1.2015 ja 8.2.2015; Sähköpostiviesti Väliaho 4.6.2015.)

NEro-hanke kontaktoi koulutettuja ohjaajia vuoden 2015 alussa ja tarjosi ohjaajille konkreettista tukea, kuten ohjaajaparia tai puhelinpalavereja ryhmien käynnistymisen tukemiseksi. Ohjaajien tukemiseksi on perustettu myös Facebook ryhmä, joka ei ole saavuttanut ohjaajia odotetulla tavalla. (Henkilökohtainen tiedonanto Väliaho 21.1.2015 ja 18.2.2015.) NEro-hanke on laatinut Tilli Toukka -ohjaajille ohjaamisen tueksi ohjausvideon, joka löytyy hankkeen kotisivujen materiaalipankista (<http://hyvinkaa.mll.fi/nero/materiaalipankki/tilli-toukka-ryhman-ohjaajille/#token-197994>). NEro-hankkeen tavoitteena on tukea ohjaajia ja alkavia ryhmiä, joten hanke on ohjeistanut ohjaajille suunnatussa sähköpostissa 5.6.2015 ohjaajia olemaan hankkeeseen yhteydessä, kun ryhmiä aloitetaan käynnistämään. Hanke on tarjonnut tuen mahdollisuutta esimerkiksi Skypen välityksellä. (Sähköpostiviesti Väliaho 5.6.2015.)

3 Teoreettiset lähtökohdat ja paikannukset

3.1 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminnan käsitteistö on laaja ja moninainen, johon viittaavat muun muassa Ny-lund ja Yeung (2005), Hokkanen (2003) ja Ojanen (2001). He toteavat, että vallitseva käsitteistö elää yhteiskunnallisten muutosten mukana. Kinnunen (2003, 1) kuvaa vapaaehtoistoimintaa sosiaalisen vastuun ilmenemismuodoksi, jota harjoittavat yksityiset ihmiset, väljästi organisoituneet intressiryhmät ja järjestöt.

Ojasen (2001) mukaan vapaaehtoistyön käsite on syntynyt työn ja vapaa-ajan erottelun myötä, vaikka ihmisten auttaminen on ollut kauan tunnettua. Varhaisissa vaiheissa käytettyjä termejä olivat muun muassa talkootyö, armeliaisuus, vapaahuoltotyö ja hyväntekeväisyys. Viime vuosikymmeninä ovat vakiintuneet käsitteet vapaaehtoistyö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoisuus ja kansalaistoiminta. Ojanen (2001) kuvaa auttamista omalla ajalla tapahtuvaksi toiminnaksi, jolloin auttajalla ei ole ulkoisia paineita tai velvollisuuksia. Ojasen (2001) mukaan vapaaehtoistyö on tästä huolimatta useimmiten ihmiselle työ kuin harrastus. Ojanen toteaa, että auttaminen ja vapaaehtoistyö liittyvät ihmisen arvomaailmaan, mihin ihminen uskoo ja mitä hän pitää oikeana. (Ojanen 2001, 95 - 96, 105.)

Nylundin ja Yeungin (2005, 14 - 15) sekä Eskolan ja Kurjen (2001, 16 - 17) mukaan vapaaehtoistyön kohteena ovat oman elämänpiirin ulkopuolella, avun tarpeessa olevat kansalaiset. Tällöin toiminta liittyy yksilön toimintaa laajempaan organisoituun toimintaan, jolloin vapaaehtoistyö linkittyykin usein osaksi järjestötyötä.

Hokkanen (2014) liittää vapaaehtoistyön käsitteen auttamiseen. Hokkanen (2014, 83) toteaa, että autetuksi tuleminen voi mahdollistaa ammatillinen, vertainen tai vapaaehtoinen auttaminen. Hokkanen (2014) painottaa vapaaehtoisuuden moninaisuuden ymmärtämisen merkitystä viitaten siihen, että auttamisella on kaikille oma henkilökohtainen merkityksensä ja se saattaa vaihdella samallakin ihmisellä päivästä riippuen. Hokkanen (2003) on argumentoinut, että suomalaisessa yhteiskunnassa on ensisijaisesti oltava kiinnostunut työstä ja vasta toissijaisesti kiinnostunut vapaaehtoistyön tekemisestä. (Hokkanen 2003, 13 - 15, 45 - 50.)

Rochester, Paine, Hawlett ja Zimmerck (2010) toteavat, että vapaaehtoistyön suppeammassa tarkastelussa vapaaehtoistyö näyttäytyy altruistisen motivaation pohjalta tehdyksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on sosiaalisen hyvinvoinnin tuottaminen. Rochester ym. (2010) mukaan vapaaehtoistyötä toteutetaan tällöin useimmiten ammattilaisten johtamissa kolmannen sektorin yhdistyksissä tai julkisissa laitoksissa (sairaalat, koulut), jolloin vapaaehtoistyöntekijöiden roolina on toimia lisäresurssina palkkatyöntekijöille.

Pääkkönen (2010, 5) määrittää vapaaehtoistyön yhteiskunnallisesti hyödylliseksi työksi, joka tuottaa sosiaalista pääomaa. Vapaaehtoistyö voidaan nähdä yksilön toimintana, jossa yksilö omasta vapaasta tahdostaan osallistuu yleishyödylliseen toimintaan palkatta. Laasanen (2011, 9) argumentoi, että vapaaehtoistyöstä voidaan maksaa tapauksesta riippuen myös rahallista korvausta, joka ei kuitenkaan vastaa palkkatyöstä maksettavaa tulotasoa.

Vapaaehtoistyötä voi tarkastella myös sosiaalisen toimijuuden kontekstista, jossa lähtökohtana pidetään ajatusta ihmisten kyvystä yhteistoimintaan. Yhteistoiminnallisen käyttäytymisen

ei nähdä vaativan geneettistä altruismia tai vastavuoroista altruismia, vaan ihmisten on todettu pystyvän toimimaan myös tuntemattomien kesken. (Tuomela & Mäkelä 2011, 87.)

3.1.1 Vapaaehtoistoiminta hyvinvoinnin tuottajana

Musick ja Wilson (2008) ovat pohtineet vapaaehtoisuuden lisääntymiseen liittyviä tekijöitä todeten, että vapaaehtoistyön merkitys on lisääntynyt hyvinvointiyhteiskunnan kehittymisen myötä 1900-luvulla, jolloin sosiaalipalveluita alettiin kehittää. Vapaaehtoistyö nähtiin keinona tukea virallista järjestelmää saavuttamaan asetettuja tavoitteita. Toisena he nostavat esille vapaaehtoisuuden kasvuun identiteettipolitiikan vaikutukset, jolloin kiinnostus heräsi ihmisarvokysymyksiin, sosiaaliseen tunnustukseen ja ryhmäidentiteettiin. Kolmantena syynä vapaaehtoistoiminnan lisääntymiseen he näkevät huolien lisääntymisen. (Musick & Wilson 2008, 4 - 5.)

Suomessa vapaaehtoistyö on ollut vahvasti keskusteluissa koko 2000-luvun. Keskusteluissa on pohdittu vapaaehtoistyön roolia ja työnjakoa verrattuna ammatilliseen auttamistyöhön. Poliittisessa keskustelussa vapaaehtoistyö on nähty kansalaisten tarjoamana voimavarana, jonka avulla voidaan vähentää julkisia palveluita. Sosiaali- ja hoivapalveluiden tuottaminen pelkäänsään julkisen sektorin toimesta on nähty riittämättömänä resursseista johtuvien seikkojen vuoksi, jonka vuoksi vapaaehtoistyön merkityksen on ennustettu kasvavan. (mm. Nylund & Yeung 2005, 13 - 15; Lammi-Taskula 2011, 28; Julkunen 2006, Pihlaja 2010). Kuuskoski (2003, 33) on pohtinut vertaisuuden ja ammatillisuuden paradigmaa todeten, että Suomessa hyvinvointivaltion rakentamisessa on korostettu ammatillista osaamista, erikoistumista ja tieteellisen tiedon hyödyntämistä, jonka seurauksena ihmisten usko epävirallisen avun merkitykseen on heikentynyt.

Erilaisilla järjestöjen ja yritysten tarjoamilla ostopalveluilla voidaan täydentää tai tuottaa ennen kunnille kuuluvia palveluita. Julkunen (2006) paikantaa keskustelun valtionosuus uudistukseen, jolloin kunnat saivat päättää tuottavatko palvelut itse, yhteistyössä muiden kuntien kanssa vai ostamalla palvelut yksityiseltä sektorilta. Tämän seurauksena yksityisen palvelutuotannon osuus on noussut tasaisesti koko 2000-luvun. Yksityiset palveluntuottajat tuottavat yhteensä noin kolmasosan sosiaalipalveluista. (Väyrynen 2011.) Kuuskosken (2003, 33) mukaan 2000-luvulla järjestöjen yhdeksi tehtäväksi on muodostunut ratkoa ihmisten syrjäytymisen ja pahoinvointiin liittyviä ongelmia järjestämällä erilaisia ryhmiä.

Suomessa vapaaehtoistoiminnan määrää on kartoitettu useilla eri tutkimuksilla, joiden perusteella voi todeta, että vapaaehtoisten määrä on säilynyt maassamme melko samalla tasolla koko 2000-luvun, vaikkakin järjestötoimijoiden näkemyksenä on, että vapaaehtoisten löytäminen on vaikeutunut ja jopa vähentynyt (Harju 2010, 158). Suomessa vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on tutkimusten valossa yleistä (mm. Yeung 2002). Yeungin (2002) mukaan 37

prosenttia 15-74-vuotiaista oli osallistunut vapaaehtoistoimintaan edeltävän 12 kuukauden aikana. Suosituin vapaaehtoistoiminnan muoto on urheilu ja liikunta (30 %). Toiseksi eniten löytyy tekijöitä sosiaali- ja terveystalveluihin (25 %) ja kolmantena lasten ja nuorten kasvatuksen pariin (22 %). (Yeung 2002, 37 - 38.)

Pessin, Oravasaaren ja Lehtisen (2011, 581) mukaan vahva vapaaehtoistoiminta ja julkinen sektori ovat synergiassa, jolloin vahva julkinen sektori ylläpitää ja tukee yhteisöjä, kohtaamista, luottamusta sekä resursseja ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan. Nylundin ja Yeungin (2005, 17) mukaan vapaaehtoistoiminta seuraa yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia ja trendejä, joissa viime vuosina ovat näkyvästi olleet esillä teemat: hyvä elämä, altruismi, yhteisöllisyys sekä yksilön tahdonvapaus ja itsensä toteuttaminen.

Pihlajan (2010) tutkimustulokset osoittavat, että vapaaehtoistyölle on selkeä tarve, mutta sen avulla tuotettuihin palveluihin ei uskota varsinkaan maaseudun pienissä kunnissa. Tästä huolimatta Pihlaja (2010, 90) kuitenkin ennustaa, että kolmannen sektorin rooli tulee kasvamaan tulevaisuudessa entistä enemmän varsinkin maaseudun lapsi- ja nuorisopalveluissa, sillä julkisen sektorin resurssit on sidottu vastaamaan ikääntyvän väestön palvelutarpeisiin.

3.1.2 Vapaaehtoisuus vapaaehtoistoimijan näkökulmasta

Vapaaehtoistyöhön liitetään usein termi aktiivinen kansalaisuus. Aktiivinen kansalaisuus ei ole ihmisellä synnynnäinen ominaisuus, vaan siihen pitää kasvaa, oppia ja harjaantua. Ihmiset elävät erilaisissa todellisuuksissa ja erilaisissa elämäntilanteissa, joka vaikuttaa heidän käsitykseensä aktiivisesta kansalaisuudesta. Ihminen voi olla aktiivinen yksityiselämässä, työelämässä, järjestötoiminnassa tai yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Aktiivisia kansalaisia yhdistävänä tekijänä nähdään heidän kyky ylittää itsekeskeisyys ja siirtyä kodin seinien ulkopuolelle ottamalla rooli ja vastuu yhteisöstä, joissa toimii. (Harju 2004, 21 - 22.)

Yeung (2002) mukaan suomalaisten mielikuvat vapaaehtoistoiminnasta ovat positiivisia ja moninaisia. Suomalaisten mielikuvat vapaaehtoistoiminnasta ovat kohde- ja työmuoto-orientoituneita. Useat suomalaiset yhdistävät vapaaehtoisuuden auttamiseen, hyväntekeväisyyteen, palkattomuuteen ja hyväksi koettuun asiaan. Yeung (2002, 20 - 22) toteaa, että vapaaehtoistoiminnan mielikuvissa esiintyi alueellisia eroja. Etelä-Suomessa vapaaehtoistoiminta kohdistuu johonkin tiettyyn kohteeseen tai yleisesti hyväksi koettuun asiaan. Pohjois-Suomessa painottui muuta Suomea enemmän toiminnan talkoohenkisyys ja toiminnallisuus. Yeungin (2002) mukaan vapaaehtoistoimintaa osallistuvat ihmiset, joilla on opisto- tai ammatikorkeakoulutausta. Vapaaehtoisaktiivisuus oli vähäisintä 25-34-vuotiaiden, perheellisten sekä ansiotyössä olevien keskuudessa, koska vähäinen vapaa-aika asettaa omia rajoituksiaan vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle.

Vapaaehtoistoiminta on lukuisille ihmisille osa arkipäivää, joka tarjoaa hyvän elämän kokemuksia. Vapaaehtoistoiminnassa kohtaavat yksilöiden perinteiset yhteistoiminnan tavat, antamisen ja auttamisen arvot sekä osallisuus. Vapaaehtoistyöntekijän näkökulmasta vapaaehtoistyö voi tarjota monenlaisia kokemuksia sekä ammatillisesti että henkilökohtaisesti. Vapaaehtoistyö voi tarjota tekijälleen osallisuuden kokemuksia ja mahdollisuuden suunnata elämää uudelleenlaisille urille. Ammatillisesti vapaaehtoistyö voi tarjota monenlaista työelämän kannalta merkityksellisiä taitoja, kuten sosiaalisten taitojen kehittymistä tai oman ammattilaisuuden kehittymistä uudella sektorilla. Marjovuon (2014, 116) mukaan vapaaehtoistyö tarjoaa vapaaehtoiselle mahdollisuuden olla oma itsensä. Vapaaehtoistyö voidaan nähdä auttajan ja tukea tarvitsevan asetelmana, johon toimintaan motivoitumista ohjaa omalle elämälle saatu merkitys ja sisältö. Vapaaehtoistoimintaan on todettu osallistuvan aktiiviset ja monitahoiset ihmiset, joten usein sen ulkopuolelle jäävät syrjäytymisvaarassa olevat henkilöt. (Nylund ym. 2004, 13 - 15, Julkunen 2006, 122.)

Marjovuon (2014) mukaan vapaaehtoisten käsityksissä vapaaehtoistyöstä nousivat esille teemat: palkattomuus, vastaanottavuus professionaalisuudelle, positiivisuus, autenttisuus (olemisen tapa ja luonne), elämyksellisyys, yhteenkuuluvaisuus, eettisyys, suunnitelmallisuus, aktiivisuus ja henkinen kasvu. Vapaaehtoistyö osoittautuu vapaaehtoistyöntekijöiden käsityksissä palkattomaksi työksi, vaikka suhde mahdolliseen rahalliseen korvaukseen vaihteli erittäin kielteisestä neutraaliin ja siitä erittäin myönteiseen. Rahapalkka oli kuitenkin asia, joka haluttiin pitää vapaaehtoistoiminnan ulkopuolella. (Marjovuon 2014, 59.)

3.1.3 Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuus

Pessi ja Oravasaari (2010, 127) kuvaavat vapaaehtoistoiminnan trendinä sirpaleisuutta. Pessi ym. (2010) mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöissä kaksi kolmasosaa on havainnut toiminnassaan projektimaisen, hetkellisen vapaaehtoistoiminnan yleistymisen. Vapaaehtoistoiminnan uusin näkökulma korostaa yritysten ja järjestöjen välistä yhteistyötä, jonka kehittämiseksi on käynnistynyt hanke Vapaaehtoiset kumppaneiksi (Vapari-hanke). Hankkeen tavoitteena on selvittää muun muassa sitä, miten vapaaehtoistoiminnan kautta voidaan tarjota lisäarvoa yritysten tuottamille hoivapalveluille. (Oravasaari & Järvensivu 2012, 6) Vapaaehtoisuuden roolia ja mahdollisuuksia sairaalatyössä ovat tutkineet Koivula ja Karttunen (2013). Artikkelin: *Volunteers in a hospital- opportunity or threat?* käsittelee Koivulan ja Karttusen tutkimusta. Koivulan ja Karttunen (2013, 688) mukaan vapaaehtoistyötä pidettiin sairaalassa useimmiten mahdollisuutena, jonka lisääminen vaatii enemmän julkista markkinointia ja yhteistyötä vapaaehtoisjärjestön kanssa.

Mönkkönen (2005, 286) viittaa artikkelissaan, että vapaaehtoistyöhön on alkanut tulla yhä enenemässä määrin tulla ammatillisen auttamistyön piirteitä, jotka ilmenevät vapaaehtoisiin

kohdistuvissa odotuksissa auttajina heistä itsestään ja toisten suunnasta tulevien viestien kautta. Vapaaehtoisten koulutuksesta vastaa yhä useammin ammattilaiset, mikä osaltaan mataltaa ammattiauttamisen ja vapaaehtoisen auttamisen kulttuuria. Julkunen (2006, 122 - 123) viittaa mielipidetutkimuksiin, jotka osoittavat suomalaisten periaatteellisesta halukkuudesta vapaaehtoistyöhön, mutta tästä huolimatta siihen saadaan mukaan vain pieni osa ihmisiä.

Hokkanen (2003, 92) toteaa, että vapaaehtoistyön tulevaisuuden kannalta keskeinen teema kohdistuu vapaaehtoisten valikointiin. Hokkanen (2003, 92 - 93) pohtii onko vapaaehtoisuus tulevaisuudessa ihmisten oikeus vai velvollisuus. Järjestötoiminnasta käsin katsottuna vapaaehtoisuus olisi Hokkasen mukaan tärkeää säilyttää kenttänä, jonne tullaan vapaaehtoisesti. Hokkasen (2003) mukaan vapaaehtoiset pitivät tärkeänä sitä, että vapaaehtoiset jaksaisi yhdistyksen toiminta-ajatukset, -tavat ja arvot. Hokkasen (2003, 94) tutkimustulokset osoittivat, että vapaaehtoistoimijoille ei haluttu asettaa vahvoja kriteerejä. Vapaaehtoisuuden päätökseen vaikutti elämäntilanne ja sen käänkökohdat. (Sorri 1998 ja Hokkanen 2003). Elämänkulun suunnittelemattomuus ja yllätyksellisyys on osa nykyihmisen elämänkulkua.

Pessi ja Saari (2008, 66) nostavat esille, että vapaaehtoistoiminnan tulevaisuuden kannalta on merkityksellistä pohtia vapaaehtoisuuden vaatimuksia ja niiden roolia hyvinvointiyhteiskunnassa. Pessi ja Saaren tutkimustulokset osoittivat, että auttamisen vaativuuden lisääntyminen vähensi auttamisen halukkuutta. Marjovuon (2014) tutkimustulokset vahvistavat samaa näkemystä. Vapaaehtoistoimintaa tulisi saada nuoria mukaan. Nuorten vapaaehtoisuutta tukevia tekijöitä olivat muun muassa toiminnan sitoutumattomuus, projektimaisuus, kynnyksen mataltaminen ja helppous, omaehtoista tai valmista tarpeen mukaan, koska useat eivät pidä liian valmiista. Tärkeää olisi myös monipuolinen vapaaehtoistyön tarjonta, josta jokaiselle löytyisi jotakin itseä kiinnostavaa. (Pessi ja Saari 2008, 233.)

Nylundin ja Yeungin (2005, 27 - 28) mukaan kansainvälisiä tulevaisuudennäkymiä vapaaehtoistoiminnassa ovat lyhytaikaisen vapaaehtoisuuden kasvu, yritysten vapaaehtoistoimintaprojektit, virtuaalivapaaehtoisuus ja ylikansallinen vapaaehtoisuus. Music ja Wilson (2008, 375) toteavat lyhytkestoisen vapaaehtoistyön suosio kasvaneen varsinkin nuorten keskuudessa. Nylund ja Yeung (2005) korostavat, että lyhytaikainen vapaaehtoisuus on mahdollisuus, jota ei tulisi nähdä alempiarvoisena kuin pitkäkestoista vapaaehtoisuutta.

Harju (2004) tuo esille järjestötoiminnassa huomattavat vapaaehtoisten sitoutumisessa tapahtuneet muutokset. Harjun (2004) mukaan muutos johtuu ihmisten itsekäistä tarpeista olla mukana toiminnassa vain sen aikaan mikä palvelee ja hyödyttää heitä itseään. Ihmisten aikaisempaa nopeampi vaihtuvuus vapaaehtoistyössä lisää koulutustarvetta, koska jatkuvasti pitää kouluttaa uusia ihmisiä toiminnan varmistamiseksi. Harju (2004) korostaa, että vapaaehtoisten osaamista pitäisi vahvistaa alueilla, jotka eivät ole olleet perinteistä järjestöosaamista,

kuten tiedotus- ja viestintäosaamisen, toiminnan markkinoinnin ja uuden teknologian hyödyntämisen vahvistaminen. Hyvien käytäntöjen mallintaminen ja levittäminen on tärkeää sekä taito verkostoitua. (Harju 2004, 119 - 120.)

Harju (2010, 162) toteaa, että vapaaehtoistyössä tullaan näkemään uudenlaisia sovellutuksia. Vapaaehtoispanoksen niukkuus eli tekijöiden vähyys johtaa siihen, että vapaaehtoistyön resursointia tulee pohtia tarkoin ja tarkasti suunnitellen, jolloin vapaaehtoistoiminnan johtaminen korostuu. Johtamisessa korostuu Harjun mukaan vapaaehtoisten rekrytointi, kouluttaminen, huoltaminen ja palkitseminen. Harju (2010) toteaa, että vapaaehtoistoiminnan turvaamiseksi on ymmärrettävä se, että ihmisen vapaaehtoispanos pitää tulevaisuudessa ansaita joka päivä uudelleen. (Harju 2010, 162 - 164.)

3.2 Motivaatio

Motivaatio on johdettu alunperin latinalaisesta sanasta *move*, joka merkitsi liikkumista. Termin käyttöä on laajennettu tarkoittamaan käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmäksi. (Ruohotie 1998, 36.) Motivaatiolla tarkoitetaan ihmisen kiinnostuksia, mielihaluja, intohimoja ja toiveita. Motivaatio nähdään ihmisen toimintaa selittävänä tekijänä. Motiivit ovat päämääräsuuntautuneita, tiedostettuja tai tiedostamattomia. Motivaatiotutkimukset ovat tutkineet muun muassa sitä, että mikä saa ihmiset liikkeelle. Motivaatio käsitettä lähellä ovat arvot, arvostukset ja intressit. Motivaatio käsitteen avulla toivotaan selitystä siihen, miksi jokin käyttäytyminen toteutui. Motivaation nähdään viittaavan sekä prosessiin että tulokseen. (Kotiranta, Niemi & Haaki 2011, 121 - 122; Nurmi & Salmela-Aro 2002, 10 - 11.)

Toimintateorian mukaan motivaatio ohjaa tavoitteelliseen toimintaan, jolloin yksilöt pyrkivät tavoitteellisella toiminnallaan suuntaamaan elämänsä kulkuaan. Keskeisellä sijalla toiminnassa on erilaisten tavoitteiden tai päämäärien asettaminen ja toteuttaminen. Henkilökohtaiset tavoitteet ja päämäärät ohjaavat ihmisen toimintaa kontekstinsa puitteissa. Tavoitteet liittyvät aina tiettyyn ympäristöön, kontekstiin ja ne heijastavat ympäristön odotuksia ja mahdollisuuksia. Tavoitteellisen toiminnan mallissa korostuvat vuorovaikutus yksilön ja kehityskontekstin välillä. Toiminnan kautta saatu palaute useista eri tilanteista, yrityksistä ja tapahtumista saa ihmisen motivaatorakenteen stabilisoitumaan, jolloin yksilön kiinnostuksen kohteet ja tavoitteet suuntautuvat hänelle ominaisilla tavoilla. Esimerkiksi toistuvat positiiviset kokemukset vahvistavat yksilön kokemusta kiinnostua enenemässä määrin siitä toiminnasta, josta positiiviset kokemukset ovat tulleet. (Jokisaari 2002, 71 - 72.)

Ruohotie (1998, 55 - 56) kuvaa ihmisten sitoutumiseen vaikuttaviksi tekijöiksi sen, miten merkittäväksi tai tärkeäksi ihminen kokee tavoitteen ja miten sinnikäs hän on pitämään siitä kiin-

ni vaikeuksista tai esteistä huolimatta. Tavoitteellisen toiminnan haasteina voidaan pitää sitä, että miten yksilön omat tavoitteet ja kiinnostuksen kohteet saadaan sovittua yhteen kehitysympäristön tarjoamien resurssien kanssa. Tällöin lähestytään käsitettä sosiaalinen pääoma, joka muodostuu niistä resursseista, joita henkilö voi saada omien tavoitteidensa toteuttamiseen kuulumalla sosiaalisiin verkostoihin tai rakenteisiin. (Jokisaari 2002, 71 - 77.)

Saaren (2011, 253) mukaan yhteisen hyvän tuottaminen edellyttää ihmisen motivaatioiden selvittämistä. Ihmisten on todettu osallistuvan yhteisen hyvän tuottamiseen, joko itsekkäistä tai altruistisista motiiveista. Ihmisen käyttäytymisen on todettu olevan yhdistelmä näitä molempia, jolloin ihmisen hyvän tekemisen taustalla nähdään olevan useita erilaisia motiiveja, jotka voivat olla toisiaan tukevia. (Saari 2011, 253 - 254.)

Motivaatiota voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio nähdään toimintana, joka perustuu ihmisen sisäisiin kannustimiin ja palkintoihin. Sisäistä motivaatiota pidetään yhteydessä myönteisiin tunteisiin, ajatuksiin ja käyttäytymismalleihin. Sisäisestä motivaatiosta on kyse silloin, kun toimintaan osallistutaan ensisijaisesti omasta kiinnostuksesta lähtien, jolloin toimintaan sitoutumisen astetta pidetään korkeana. Sisäinen motivaatio sisältää tiedollisia, suorituksellisia ja elämyksellisiä osa-alueita. Ulkoisessa motivaatiossa toiminnan sytykkeinä ovat palkkioiden ja rangaistusten välttäminen. Tällöin toiminta nähdään ulkoapäin kontrolloiduksi. (Liukkonen, Jaakkola & Kataja 2006, 28 - 29, 50.) Ruohotien (1998, 38) mukaan sisäistä ja ulkoista motivaatiota ei erilaisista sisällöistä huolimatta voida pitää täysin erillisinä, vaan ne täydentävät toisiaan. Ruohotie (1998) mukaan sisäistä motivaatiota pitävät yllä sisäiset palkkiot, joiden on tutkimusten mukaan todettu olevan pitkäkestoisia ja ne voivat toimia pysyvän motivaation lähteenä. Ruohotie (1998) toteaa, että ihmisen vapaaehtoisuuteen perustuvassa opiskelussa toimintaa ohjaavat yleisimmin sisäiset palkkiot, jolloin motivoituneet opiskelijat asettavat myös suuria vaatimuksia muun muassa opetuksen sisältöön.

Motivaatio voidaan jakaa myös tilannemotivaatioon ja yleismotivaatioon. Tilannemotivaatio vaihtelee tilanteesta toiseen, kun yleismotivaatio korostaa vireyden ja suunnan lisäksi käyttäytymisen pysyvyyttä. Tilannemotivaatio on todettu olevan yhteydessä yleismotivaatioon. (Ruohotie 1998, 41.) Ihmisen motivaatiota lisää tarpeet sisäiseen suoriutumiseen, vallankäyttöön ja sosiaalisiin suhteisiin. Ihmisillä on pyrkimys tyydyttää tunteitaan ja halujaan, joiden taustalla löytyvät ihmisen arvot, eli asiat joita ihminen kokee tärkeänä. Motivaation syntymistä ja ylläpitämistä näyttää tukevan ihmisen osallisuus päämäärien asettamisessa. (Lämsä & Hautala 2004, 81 - 90).

Nylund ja Yeung (2005, 87 - 88) toteavat, että useimmissa pohjoismaisissa sosiaalipalveluja koskevissa motivaatiotutkimuksissa toistuvat teemat: altruismi, sosiaalisten kontaktien kai-

puu, kiinnostus sosiaalipalveluihin sekä henkilökohtaiset emotionaaliset tarpeet. Useimmiten vapaaehtoistoiminnan motiivit on kuvattu altruismin ja egoismin sekoituksena ja sisäkkäisyytenä. Auttaminen eli altruismi on toiseen huomioon ottamista, jolloin auttaminen nähdään tekoina ja sosiaalisena toimintana.

Pessi ja Oravasaari (2006) ovat tutkineet suomalaisten auttamisen motiiveja ja löytäneet tämän kautta kolme erilaista suomalaista auttajatyyppeä. Iloiset auttajat ovat motivoituneita auttajia, jolloin auttaminen kytkeytyy osaksi heidän arvomaailmaansa. Enemmistö auttajista sijoittuvat tähän ryhmään. Auttaminen tuottaa heille iloa ja onnea. Toinen auttajatyyppeä on varaukselliset auttajat, joilla on halu auttaa, mutta auttaminen ei ole heille niin luonteenomaista tai velvoittavaa. Kolmas auttajatyyppeä, itsenäiset auttamismyönteiset ovat ihmisiä, jotka suhtautuvat auttamiseen myönteisesti ja kokevat sen henkilökohtaisesti mielekkäänä. Pessi ja Oravasaaren mukaan itsenäiset auttamismyönteiset ihmiset ovat lähes kaksi kertaa yleisimmin mukana vapaaehtoistoiminnassa, kuin varaukselliset auttajat. Iloiset auttajat ovat kaikista valmiimpia auttamaan verrattuna kahteen muuhun auttajatyyppeä. (Pessi ja Oravasaari 2011, 78 - 80.)

4 Aikaisemmat tutkimukset

Halusin perehtyä Suomessa tehtyihin vapaaehtoistyön motiivitutkimuksiin, joissa tutkimuskohteenä oli vapaaehtoisten tuottamat käsitykset vapaaehtoisuudesta. Suomessa on tehty viime vuosikymmeninä useita motiivitutkimuksia, joissa on korostunut määrällinen tutkimus, mutta yhä lisääntyvässä määrin kiinnostus on herännyt myös laadullista tutkimusta kohtaan. Marjovuon (2014) perustelee vapaaehtoistyön tutkimuksen merkityksellisyyttä todeten sen olevan keino vapaaehtoistyön perustan rakentamiselle, tieteelliselle ymmärtämiselle sekä tiedon tuottamiselle vapaaehtoistyön käytäntöjen kehittämiseksi.

Vapaaehtoisten motiivitutkimuksia ovat tehneet Suomessa muun muassa Sorri (1998), Yeung (1999, 2002, 2004), Lähteenmaa (1998), Hokkanen (2003) ja Nylund (2000). Marjovuon (2014) laadullisen haastattelu tutkimuksen tavoitteena ei ollut aiheen tarkastelu motiivien näkökulmasta, vaan luoda syvälinen ymmärrys vapaaehtoistyöstä vapaaehtoisten näkökulmasta. Tutkimuksessa etsittiin vapaaehtoisten erilaisia käsityksiä vapaaehtoisuudesta, joita tarkasteltiin sosiaalisen representaatio teorian kautta. Tutkimuksen lähestymistapana oli laajempi sosiaalinen todellisuus.

Lähteenmaa (1998, 148 - 152) tarkasteli nuorten vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveja Walkers- yökahvila toiminnassa. Nuorten keskeisimmäksi motiiviksi nousi vapaaehtoistyöstä saatu hyvä mieli, jota Lähteenmaa kuvasi termillä hedonistinen altruismi. Hedonistisessa altruismissa yhdistyvät oman nautinnon tavoittelu ja toisten hyväksi toimiminen.

Sorri (1998) tutkimuksen kohteena olivat kirkon palvelevan puhelimen päivystäjä. Sorri (1998) tutki millaiset päivystäjien kirjoittamat elämäntapahtumat ja -kokemukset saavat ihmisen lähtemään vapaaehtoistyöhön. Näkökulma vapaaehtoistyöhön oli elämänkerrallinen, narratiivinen. Vapaaehtoisuus näyttäytyi Sorri (1998) tutkimuksessa yksilöllisenä asiana, joka pohjautui ihmisen henkilökohtaisiin elämän tapahtumiin ja kokemuksiin. Halu vapaaehtoistyön tekemiseen näytti kasvavan vähitellen. Vapaaehtoistyön motiiveista yleisimmiksi muodostuivat henkilökohtaiset taipumukset ja omista vaikeuksista selviytyminen. Sorri (1998) tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyö voi tulla keskeiseksi elämänsisällöksi elämän murrosvaiheissa, kuten eläkkeelle jäämisessä, avioeron tai muun muutosvaiheen yhteydessä. Työttömyys tai työttömäksi jääminen ei näyttäytynyt olevan vapaaehtoisuutta tukevana tekijänä. (Sorri 1998, 21 - 22; 76 - 77.)

Nylundin (2000) tutkimus oli ensimmäinen suomalainen vapaaehtoistyötä koskeva väitöskirja. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat oma-apuryhmät, vapaaehtoisjärjestöt ja vapaaehtoiset. Nylund tutki vapaaehtoistyöntekijöiden altruistisia ja individualistisia motiiveja 1990-luvun Suomessa. Nylundin kyselytutkimukseen osallistui 479 vapaaehtoista. Tutkimusten tulosten mukaan vapaaehtoistoiminnan motiiveja olivat: arvo-, oppimisen-, itsetunnon-, sosiaaliset ja ura-motiivit. Näistä useimmiten esille tullut motiivi vapaaehtoiseksi lähtemisessä oli arvo motiivi, jossa vapaaehtoinen koki halua auttaa ja samalla saada itselleen jotain merkittävää. Nylundin tutkimustulokset osoittavat, että henkilöillä, joilla oli matalampi koulutus arvostivat arvo motiivia enemmän kuin korkeammin koulutetut. Vapaaehtoisuutta näytti tukevan tietyt luonteenpiirteet, joita oli muun muassa tasapainoinen persoonallisuus ja terveys. Toiseksi tärkein motiivi oli oppimisen motiivit, jotka olivat tärkeimpiä naisille kuin miehille ja alle 25-vuotiaille ja yli 60-vuotiaille. Oppimisen motiivi näytti olevan merkityksellinen myös opiskelijoille ja työttömille sekä niille henkilöille, joilla oli vähemmän koulutusta. (Nylund 2002, 123-124.)

Yeung (2005) tutkimuskohteena oli kahdeksantoista 29–68-vuotiaasta Suomen evankelisluterilaisen kirkon tai sen kirkollisen yhdistyksen vapaaehtoista. Yeung (2005) löysi aineistostaan 767 motivaation merkityksikköä, jotka hän sijoitti kahdeksankulmaiseen malliin, timanttimalliin. Yeung (2005) pyrki ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan timanttimallin avulla vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota kokemuksen ja toiminnan yksilöllisistä merkityksistä käsin. Fenomenologisella lähestymistavalla rakennettu malli selitti motivaatiota neljällä ulottuvuudella, jotka ovat: saaminen–antaminen, jatkuvuus–uuden etsintä, etäisyys–läheisyys sekä pohdinta–toiminta. Yeung (2005) piti mallia informatiivisena kahdella tasolla. Ensimmäinen taso katsoi suuren määrän yksilöllisiä kuvauksia ja motivaatioita, kun taas toisen tason neljä ulottuvuutta sulkevat sisäänsä ulottuvuuden: itseä kohti–itsestä pois päin. Timanttimalli havainnollisti vapaaehtoisten motivaation moninaisuuden, sillä vapaaehtoisten motiivit saattoivat

olla jopa ristiriidassa keskenään eri ulottuvuuksien ääripäihin sijoituessaan. (Yeung 2005, 104 - 109; 120 - 123)

Yeung (2005) toteaa, että kokonaisuudessaan timanttimalin motivaatiotutkimukset korostavat aiempia tutkimuksia enemmän sosiaalisten kontaktien ja auttamisen halun roolia. Saaminen ja antaminen ulottuvuudelle kertyi kolmannes tutkimuksen motivaatioelementeistä. Siinä esille tulleita motiiveja saamisen puolella olivat muun muassa itsensä toteuttamisen mahdollisuudet, keinona edistää omaa hyvinvointia, emotionaalisten palkintojen saaminen ja ryhdyin saaminen omaan ajankäyttöön. Antamisen ulottuvuudella esille nousivat mahdollisuus estää sosiaalista syrjäytymistä, edistää toisten hyvinvointia ja olla heille hyödyllinen. (Nylund & Yeung 2005, 104 - 111.)

Jatkuvuus-uuden etsintä ulottuvuudessa esille nousseita asioita olivat toiminnan asiasisällön ja aihepiirin tuttuus, koska sen nähtiin alentavan osallistumiskynnystä. Positiiviset kokemukset, muistot, asian uutuus, teema tai työmuoto toimivat motivaation lähteinä sekä oman elämämpiirin laajentuminen. Uudet mahdollisuudet, haasteet ja mahdollisuus uuden oppimiseen nousivat esille. Etäisyys-läheisyys ulottuvuudella esille tulleita motivaatio tekijöitä olivat vapaaehtoistoiminnan joustavuus ja tärkeys, yhteistoiminta ja auttaminen, halu kuulua ryhmään tai tavata uusia ihmisiä, ja yhteisöllisyys. (Nylund ym. 2005, 112 - 115.)

Pohdinta-toiminta ilmaisivat vapaaehtoistoimintaan ja siihen sitoutumiseen liittyviä arvoja ja aatoksia. Esille nousi roolimallien motivaatio vaikutukset, oma henkinen kasvu tai henkilökohtaisten kriisien läpikäyminen. Vapaaehtoistoiminnan viehättyksenä nähtiin sen toiminnallisuus. Muita esille tulleita motiiveja olivat toimintojen hyvä organisointi ja vapaaehtoistyöllä nähtiin mahdollisuus henkilökohtaisten arvojen toteutukseen sekä hengellisyyteen. (Nylund ym. 2005, 116 - 117)

Yeung vuonna (1999) tehty tutkimus tutki vastasiko vapaaehtoistoimijoiden ja toimintaan järjestävän yhteisön odotukset toisiaan. Yeung (1999) tutki Pelastusarmeijan vapaaehtoistyötä lehti-ilmoituksen kautta kiinnostuneiden ihmisten motiiveja vapaaehtoistyöhön lähtemiselle. Yeung (1999, 21 - 22) tutkimuksen tavoitteena oli motiivien kokonaisvaltainen tarkastelu sisäisistä ulkoisiin motiiveihin. Laadullinen tutkimusjoukko koostui 16 henkilöstä. Yeung (1999) löysi vapaaehtoistyön motiiveja yhteensä 41 kappaletta, joista muodostui kahdeksan erilaista luokkaa. Yeung löysi vapaaehtoistyöhön hakeutumiselle: tekemisen kaipuun-, auttamisen-, kokeilunhalun ja ryhmän kaipuun orientaatiot. (Yeung 1999, 7 - 22). Yeungin tutkimustuloksissa korostuivat vapaaehtoisuuden yksilölliset tekijät, eivät juurikaan yhteiskunnalliset tekijät. Yeung (1999, 84 - 85) toteaaakin, että yksilön näkökulma tulisi ottaa paremmin huomioon vapaaehtoistyön tutkimuksessa ja kehittämisessä.

Yeungin (1999, 78 - 79) tutkimuksen mielenkiintoinen tulos oli se, että vapaaehtoistyöhön ulkosesti orientoituneet, tekemistä kaipaavat, olivat löytäneet parhaiten paikkansa vapaaehtoistyössä. Ennako-odotusten laatu näytti ennustavan vapaaehtoistyössä pysymistä. Auttamisenhaluisten odotukset olivat väljät ja heillä oli myönteinen suhtautuminen vapaaehtoistyön tulevaisuuteen.

Yeungin (2002) tutkimuksen selvitti suomalaisten osallistumista vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat koko Suomen 15-74-vuotias väestö, lukuun ottamatta Ahvenanmaata. Tutkimukseen haastateltiin 997 henkilöä. Yeungin (2002) tulokset osoittivat, että yleisin vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä oli halu auttaa muita ihmisiä, jonka koki merkityksellisenä 41 prosenttia vastaajista. Toiseksi yleisin motiivi oli ylimääräisen vapaa-ajan käyttäminen johonkin hyödylliseen toimintaan (16 %). Suomalaisten selkeästi merkittävin vapaaehtoistoimintaa estävä tekijä oli ajanpuute, jonka koki lähes puolet vastaajista (44 %). Ajanpuute korostui erityisesti naisten, 25-34-vuotiaiden, perheellisten, korkeakoulutettujen, suurituloisten sekä toimihenkilöiden keskuudessa. Yeung (2002) toteaaakin, että tällöin estävänä tekijänä ei ole henkilön halu ja kiinnostus, vaan eri elämänvaiheiden vaikuttavat tekijät. Vanhempien henkilöiden vapaaehtoisuutta estävinä tekijöinä nousivat esille terveydelliset seikat. (Yeung 2002, 10, 32 - 37.)

Yeung (2002) tulokset osoittivat, että suomalaisten vapaaehtoistoimintaan osallistumisessa ja asenteissa oli yhteyksiä vapaaehtoisen koulutustaustaan ja tulotasoon. Yli puolet haastateltuun osallistuneista olisivat halukkaita lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaan, mikäli heitä pyydetäisiin mukaan toimintaan. Pohjois-Suomessa kiinnostuneiden joukko oli vielä suuremmaksi, jopa 60 prosenttia vastaajista. Yeung (2002) tutkimustulokset osoittivat, että vastaajista 39 prosenttia ei olisi halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan pyynnöstä huolimatta. (Yeung 2002, 32 - 33, 44 - 49.)

Marjovuon (2014) tutkimus aineisto sisälsi 22 vapaaehtoisten haastatteluja, jotka toimivat sosiaali- ja terveystalouden järjestössä vapaaehtoistyöntekijöinä järjestämällä lastensuojelun loma- ja leiritoimintaa lapsille, nuorille ja perheille. Marjovuon (2014) tutkimustulosten mukaan vapaaehtoinen oli kiinnostunut vapaaehtoistyöstä lasten ja nuorten kanssa ja yhdisti tämän kiinnostuksen omiin professionaalisiin eli ammatillisiin suunnitelmiinsa. Vapaaehtoistyö saattoi hyödyttää opiskelua tai toimia opiskeluihin liittyvänä harjoittelumahdollisuutena. (Marjovuon 2014, 44 - 46, 59 -60.)

Marjovuon (2014) tuo esille, että vapaaehtoisten keskuudessa esiintyvän huolen siitä, miten vapaaehtoiset jaksavat ja pärjäävät lasten ja perheiden ongelmien kasvaessa. Useimmissa vastauksissa vapaaehtoistyön mahdollisuudet kytkettiin yhteen erilaisten ammatillisen maailman elementtien kanssa. Vapaaehtoistoiminnan voimin järjestettävään leiritoimintaan ei toi-

vuttu tulevan henkilöitä, joiden tilanne oli vaikea. Marjovuon (2014) tutkimustulokset osoittivat, että liian suuria ongelmia ei haluttu vapaaehtoisuuden maailmaan. Haasteiden ylittäessä tietyn rajan, vapaaehtoisuuden konteksti halusi sulkea porttinsa ja jättää haasteen professionaalisen maailman ratkaistavaksi. Marjovuon (2014) tutkimustulokset kuitenkin osoittivat, että vapaaehtoisuuden maailma pärjäisi myös vaikeamminkin oirehtivien lasten kanssa, kunhan he saisivat apua professionaalista maailmasta. Monissa vastauksissa kyky kohdata haasteellisempia lapsia ja perheitä kytkeytyi siihen, että vapaaehtoisten pitäisi olla ammattilaisia tai alan opiskelijoita. Yhtenä vastauksena mahdollisiin haasteisiin nähtiin myös koulutus. (Marjovuon 2014, 66 - 67.)

Hokkanen (2003) tutki Ankkuri-projektin vapaaehtoisia sekä perheitä. Hokkasen (2003) tutkimustulosten mukaan vapaaehtoistoimijuudelle, ei ollut vain yhtä syytä, vaan toiminta koettiin yhtä aikaa monesta syystä sellaiseksi, jossa haluttiin olla mukana. Hokkasen (2003) mukaan vapaaehtoiskokemuksen karttumisen myötä suurin osa vapaaehtoisista oli pohtinut omaa suhdettaan järjestöön, sen toimintoihin ja toimijoihin. Vapaaehtoisuutta rajoittaviksi tekijöiksi osoittautuivat vapaaehtoisten näkemykset omasta ajankäytöstä ja vastuukysymyksistä. Millaiseen toimintaan osallistuminen olisi vapaaehtoiselle ja hänen elämäntilanteelleen sopivaa, millaisen vastuun hän saattoi toimintamuodosta ottaa, kuinka usein ja kuinka paljon aikaa hän voi vapaaehtoisuuteen käyttää ja missä määrin hänen elämäntilanteensa mahdollistaa joustoa. (Hokkanen 2003, 45 - 48.)

Hokkanen (2003, 46) mukaan vapaaehtoistoimintaa rajasi yksilölliset, järjestölliset ja yhteiskunnalliset reunaehdot. Yksilöllisiä reunaehdoja olivat elämäntilanteeseen ja elämäntapaan liittyvät asioita, koska vapaaehtoistoiminta tapahtuu Hokkasen (2003) tulosten mukana tilassa, jota rajaavat muut elämänalueet kuten opiskelu, työ, perhe, terveys ja muut harrastukset. Jatkuva työnsaannin epävarmuus oli sitoutumiseen vaikuttava tekijä. Hokkanen (2003) tuo esille työnantajan roolin vaikutukset vapaaehtoisuuden toteuttamiselle, koska muun muassa työvuorojen sovittamisessa vapaaehtoisuuteen tarvittiin työnantajan suostumus. Hokkanen (2003) toteaa, että reunaehdot muodostavat kimpun, jonka kokonaisuuden perusteella vapaaehtoinen päättää osallistumisestaan suhteutettuna vapaaehtoisuuden toimintamuotoihin. Hokkasen (2003) tulokset osoittivat, että ihminen tekee vapaaehtoistoimintaan osallistumispäätöksen oman elämäntilanteiden käännekohtissa. Hokkanen nostaa esille elämään liittyvien trendien vaikutukset, elämänkulun suunnittelemattomuudesta ja arvaamattomuudesta, jolla on luonnollisesti vaikutusta vapaaehtoiseksi lähtemiseen ja vapaaehtoisuuteen sitoutumisessa. (Hokkanen 2003, 46 - 48, 66).

Vapaaehtoisuuden järjestölliset reunaehdot liittyivät osallistumiseen ja järjestön toimintatavoihin ja toiminnan organisointiin. Reunaehdoissa korostui useimmiten se, että vapaaehtoinen koki järjestön toimintatavat toimiviksi ja oikeiksi. Erityisen merkitykselliseksi koettiin avoimuus toiminnassa, demokratia. Tutkitun paikallisyhdistyksen toimintatavoissa avoimuus, tasa-

arvoisuus ja ruohonjuuritasolta kumpuava toiminnan kehittäminen olivat järjestöllisiä reuna-ehdoja, joilla saatiin luotua imua vapaaehtoistoimintaan. Ne olivat paikallisyhdistyksen keinoja vaikuttaa siihen, että vapaaehtoisia saadaan toimintaan mukaan ja vapaaehtoistoiminta säilyttää kilpailukykyä erilaisten ajanviettopojen joukossa. Vapaaehtoiset kokivat hankkeja projektityön usein vaativaksi ja raskaaksi, joten näiden läpiviennissä korostui uusien ihmisten mukaan saaminen toimintaan. Projekteihin liitetyt vapaaehtoisten yhteiset koulutukset ja suunnittelutilaisuudet sekä mahdollisuus kokemusten vaihtoon oli vapaaehtoisille merkityksellisiä pitkäkestoisen jatkamisen kannalta. (Hokkanen 2003, 54 - 55)

Vapaaehtoisten kertomuksissa yhteiskunnalliset reunaehdot kytkeytyivät harvoin suoraan vapaaehtoisuuden osallistumisen reunaehdoiksi, mutta niiden nähtiin mahdollistavan, estävän tai suuntaavan kolmannen sektorin, järjestöjen ja organisoidun vapaaehtoistyön toimintaa. Julkisen sektorin toiminnan nähtiin tarvitsevan rinnalleen järjestöllistä toimintaa. Julkisen talouden kriisi yhdessä arvomaailman kovenemisen kanssa koettiin lisänneen järjestötoimijoiden tarvetta ja kysyntää entisestään. (Hokkanen 2003, 57.)

Hokkanen (2003) toteaa, että vapaaehtoisuuden ja ammattilaisuuden väliltä löytyy lukuisia yhtymäkohtia. Ammattilaisuus näytti vaikuttavan vapaaehtoiseksi ryhtymiseen ja siinä toimimiseen. Vapaaehtoisuudella oli annettavaa ammattilaisuudelle. Hokkanen (2003) tulosten mukaan vapaaehtoisissa oli ammattilaisia, joilla on menossa ammatillinen etsikkoaika. Etsikkoaikana he määrittävät omaa ammattilaisuutta tutustumalla erilaisiin ilmiöihin ja toimintoihin, joiden kanssa heidän on tarkoitus työskennellä myös palkkatyössään. Hokkanen (2003) toteaa, että etsikkoaika voi liittyä vapaaehtoisen toiveisiin eli siihen millaisten asioiden kanssa vapaaehtoinen haluaisi ryhtyä ammattilaisena toimiessaan. Vapaaehtoistoiminta tarjosi vapaaehtoiselle mahdollisuuden avartaa näkemystään tutustumalla erilaisiin toimintatapoihin, jolloin käsitys omasta tulevaisuuden ympäristöstä saattoi selkiytyä. (Hokkanen 2003, 51 - 52.)

5 Tutkimuksen metodologiset lähtökohdat

5.1 Tutkimusprosessi

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi syksyllä 2014, jolloin olin yhteydessä NEro-hankkeeseen kartoittaakseni heidän tarvetta opinnäytteen tekemiselle. Yhteydenotto hankkeeseen käynnisti yhteistyön. Tämän jälkeen alkoi pohdinta aiheen valinnasta ja rajauksesta, jota määrittivät ensisijaisesti NEro-hankkeen esittämät tarpeet ja toiseksi opinnäytteen tekijän kiinnostus. Työn alkuun pääsy oli hankalaa, koska hankkeen tarpeet eivät hahmottuneet minulle aluksi selvinä. Tähän yhtenä syynä oli se, että hanke oli minulle ennestään tuntematon, joten minulla meni aikaa hahmottaa sitä, mistä oikein oli kyse. Tämän vuoksi aiheen rajaus tuotti alkuun päänvaivaa. Epätietoisuuttani lisäsi myös YAMK- opinnäytteen vaatimukset, joiden vuoksi jou-

duin pohtimaan tarkoin millainen tutkimus täyttäisi myös nämä vaatimukset. Päätös opinnäytetyön aiheesta ja rajauksesta syntyi joulukuussa 2014 lukuisten pohdintojen ja keskustelujen jälkeen hankekoordinaattorin ja ohjaavan opettajani kanssa. Tutkimussuunnitelma valmistui 6.1.2015, jonka esittelin NEro-hankkeen koordinaattori Paula Väliaholle 22.1.2015. Tiedustelin hankekoordinaattorilta tutkimusluvan hakemisen tarvetta hankkeen taustaorganisaatioilta, mutta sellaiselle ei ollut tarvetta, joten pääsin käynnistämään työskentelyn heti aiheen parissa.

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoitui Tilli Toukka-ohjaajat ja heidän tuottamat käsitykset Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tämän jälkeen aloin pohtia soveltuvia tutkimusmenetelmiä ilmiön tarkasteluun. Luin lukuisia menetelmäkirjallisuutta koskevia teoksia, pohtien samalla tutkimukseni toteutustapaa ja muotoa, joka tarjoaisi parhaan mahdollisen lähestymistavan aiheen tarkasteluun.

Löysin kirjallisuuden kautta tapaustutkimukseksi nimetyn tutkimusstrategian, jota Laine, Bamberg ja Jokinen (2007, 9) kuvaavat tutkimustavaksi, jonka sisällä voidaan käyttää erilaisia aineistoja ja menetelmiä. Tapaustutkimus on kokonaisvaltaisen tapa ilmiön tai asian tarkasteluun. Tapaustutkimus tuntui alusta alkaen oikealta valinnalta aiheen tarkasteluun, koska sen avulla voisin luoda kokonaisvaltaisen käsityksen Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ohjaajien antamien näkemysten kautta. Tutkimuksen metodisena valinta oli menetelmätriangulaatio, koska se tarjosi mahdollisuuden useamman tutkimusmenetelmän käyttöön. Tiedonhankinta menetelminä olivat kyselylomake ja avoin haastattelu. Tärkeä osa tiedonhankintaa olivat myös yhteistyötapaamiset ja keskustelut NEro-hankkeen koordinaattorin kanssa sekä sähköpostiviestit.

Hankkeen koordinaattorilta saadun tiedon mukaan, hankkeen alkuperäisenä tavoitteena oli Tilli Toukka -vertaisryhmämallin juurruttaminen vapaaehtoistyön kontekstiin, joten tästä muodostui luonnollisesti yksi työtäni ohjaava käsite. Luin kirjallisuutta ja tutkimuksia vapaaehtoistyöstä ja vapaaehtoistyöhön lähtemiseen liittyviä motiivitutkimuksia. Suomessa tehtyjen motiivitutkimusten kautta minulle muodostui näkemys siitä, millaiset motivaatio tekijät näyttivät ohjaavan vapaaehtoisuuteen lähtemistä ja siihen sitoutumista. Aaltio-Marjosola (1999) määrittää tapaustutkimuksen teoreettisen viitekehyksen tarkoituksiksi jäsentää ilmiötä käsitteiden kautta. Aaltio- Marjosola (1999) toteaa, että käsitteet ovat tutkimuksen laatijalle lasit, joiden kautta todellisuutta havaitaan, käsitetään ja ymmärretään. Tapaustutkimuksessa käsitteiden tarkoituksena on ilmiön kuvailu ja ymmärtäminen. Yhdyn Häikiön ja Niemenmaan (2007, 53) ajatukseen siitä, että teoreettisen pohdinnan rinnalla on merkityksellistä tiedostaa, että tapauksen kuvaus on yksi tutkimuksen tuloksista.

Tammikuussa 2015 (22.1.2015) osallistuin Tilli Toukka- ohjaajakoulutukseen. Koulutuspäivä antoi minulle tarvittavaa esiyymmärrystä, Tilli Toukka -vertaisryhmämallista ja siihen keskeisesti kuuluvasta ohjaajakoulutuksesta. Ohjaajakoulutuksen osallistuminen loi minulle myös alustavaa käsitystä Tilli Toukka -ohjaajista, jotka olivat opinnäytteeni keskeiset tiedonantajat.

NEro-hankkeen koordinaattori Paula Väliaholta saadun tiedon mukaan NEro-hanke oli kerännyt kaikilta koulutetuilta ohjaajilta palautetta koulutuksien päätteeksi, joihin minulla olisi mahdollisuus tutustua taustaymmärryksen lisäämiseksi. Palautteen kautta NEro-hanke oli kerännyt tietoa koulutukseen osallistuneiden henkilöiden tyytyväisyydestä koulutuksen sisältöä kohtaan. Sain koulutuspalautteet Excel-tiedostona hankkeen sosiaalityön harjoittelijalta toukokuussa 2015. Saatuaani palautteet silmäilin ne läpi ja minulle ei herännyt erityisiä kysymyksiä tai tarvetta palautteiden tarkempaan tarkasteluun. Päädyin siihen, että palaan niihin, mikäli tutkimusprosessin aikana huomaan, että tiedoista olisi tutkimuksen kannalta jotain merkittävää hyötyä.

Tutkimusprosessi jatkui kyselylomakkeen laatimisella. Helmikuun 2015 käytin kyselylomakkeen laadintaan, jota ohjasi teoreettinen kehys vapaaehtoistyön motiivitutkimuksista. Lomakkeen laadintaa ohjasi keskeisesti myös NEro-hankkeen tarpeet. Vehkalahti (2014, 20) painottaa, että lomakkeen laadintaan tulee käyttää riittävästi aikaa, sillä tutkimuksen onnistuminen riippuu mitä suuremmassa määrin lomakkeesta. Kyselytutkimus toteutui maaliskuussa 2015. Asiasta lisää kohdassa 5.4.2. Kyselyaineiston saamisen jälkeen aloitin aineiston käsittelyn, joka oli yllätyksekseni aikaa vievä prosessi. Työskentely jatkoi aineiston analysoinnilla, jota tein huhtikuussa ja toukokuussa 2015. Kevät oli kiireinen sekä opintojen, että töiden vuoksi, joten aineiston tarkempi analysointi ei edennyt odotusteni mukaisesti. Määrällinen tutkimusote oli minulle ennestään vieras, joten asioiden sisäistäminen vaati kypsyttelyä ja yhteen asiaan perehtymistä kerrallaan. Siirsin määrällisen aineiston sivuun ja aloitin työstämään ja analysoimaan lomakkeen avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset olivat merkittävä suunnannäyttäjät siinä, millaista tietoa tarvitsin lisää syventääkseni ymmärrystä tutkimusaiheesta.

Kananen (2013, 78 - 79) muistuttaa, että aineistoa tulisi tulkita heti tutkimus aineiston keräämisen käynnistyttyä, koska aineiston kerääminen ja aineiston analyysi tapahtuvat käsikädessä. Avoimet haastattelut tein kesäkuussa 2015, jonka jälkeen aloitin aineiston litteroinnin. Heinäkuu ja elokuu oli aktiivista haastatteluaineiston analysointia ja kyselylomakkeen avointen kysymysten analyysin uudelleen tarkastelua ja aineistojen vertailua. Aineiston analysoinnin aikana myös tutkimuskysymykset tarkentuivat ja muokkaantuivat. Häikiö ja Niemenmaa (2007, 52) toteavatkin, että tapaustutkimukselle on luoteenomaista tutkimuskysymysten tarkentuminen vasta sen jälkeen, kun aineisto ja teoreettiset käsitteet ovat täsmentyneet.

Syyskuussa aloitin kirjoittamaan tutkimusraporttia ja luomaan kokonaisvaltaista käsitystä vertaisryhmän toimintaan vaikuttavista tekijöistä tutkimuksien antamien tuloksien ja koko tutkimusprosessin valossa. Lokakuussa kirjoitus- ja pohdintatyö jatkuivat. Lokakuussa keskityin johtopäätösten ja pohdinnan laatimiseen. Lokakuussa sain sattuman kautta kutsun NEro-hankkeen taustaorganisaation Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään Yhdistyksen hallituksen kokoukseen esittelemään tutkimukseni tuloksia. Esittelin tulokset hallituksen kokouksessa 22.10.2015. Hankkeen edustajat olivat estyneet tuolloin osallistumasta kuuntelemaan tuloksiani, joten olin NEro-hankkeessa 30.10.2015 esittelemässä tuloksiani. Sain kuulla molemmilta tahoilta, että tutkimukseni antoi merkittävää tietoa näille molemmille tahoille.

5.2 Tutkimustehtävien esittely

Tutkimukseni on empiriasta lähtevä tapaustutkimus, jonka pääongelmana on selvittää Tilli Toukka vertaisryhmien käynnistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat NEro-hankkeen Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen käyneet henkilöt 17.2.2015 mennessä. Opinnäytteen avulla selvitetään Tilli Toukka- ohjaajien antamia käsityksiä Tilli Toukka- vertaisryhmä toiminnasta ja sen käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Heikkilä (2004, 13) toteaa, että empiirinen tutkimus voi olla jonkin ilmiön tai käyttäytymisen syiden selvittämistä tai ratkaisun löytämistä siihen, miten jokin asia pitäisi toteuttaa.

Tutkimuksessa tavoitteena on ohjaajien antamien selontekojen pohjalta selvittää Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistymistä ja käynnistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Kiinnostuksen kohteena on tarkastella ilmiötä myös yhteiskunnallisesta näkökulmasta eli miten vallitseva aika ja ajanhenki näyttäytyvät Tilli Toukka vertaisryhmä toiminnan käynnistämisen vaikuttavina tekijöinä ohjaajien kertomuksissa.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Miksi henkilöt ovat hakeutuneet koulutukseen?
2. Millä tavoin ohjaajakoulutus tukee ryhmien käynnistymistä?
3. Mitkä tekijät estävät tai edistävät ryhmien käynnistymistä?
4. Millaiselta Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta näyttää ohjaajan silmin?

Opinnäytetyötäni voi kuvata tieteellisen tutkimuksen ja tutkimuksellisen kehittämistyön väliasteena. Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti (2007, 19) kuvaavat tutkimuksellisen kehittämistyön lähtevän organisaation kehittämistarpeista tai halusta saada aikaan muutoksia. Ojasalo ym. (2007, 19) mukaan tutkimuksellisen kehittämistyön tavoitteena on saada aikaan käytännön parannuksia tai uusia ratkaisuja, kun taas tieteellinen tutkimus pyrkii tuottamaan ilmiöstä uutta teoriaa. Tutkimukseni tarve on saanut alkunsa organisaation lähtökohdista ja toiveista. Opinnäytetyöni käynnistymisen aikaan joulukuussa 2014 Tilli Toukka vertaisryhmiä ei ollut

käynnistynyt, joten NEro-hankkeen tarpeena oli tutkimustiedon saaminen ryhmätoiminnan käynnistymisen esteistä. Tavoitteekseni muodostui kehittämistä tukevan tutkimustiedon tuottaminen NEro-hankkeelle. Tutkimukseni tarkoituksena oli tuoda esille ohjaajien näkemyksiä Tilli Toukka- vertaisryhmämallista ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Oja-salo ym. (2009, 20) puhuvat hiljaisen tiedon dokumentoinnin merkityksestä, koska sen avulla voidaan uudistaa muun muassa työelämän osaamis- ja tietoperustaa.

5.3 Tapaustutkimus

Tapaustutkimus on lähestymistapa jonkun todellisuuden tutkimiseen (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 189). Tapaustutkimuksessa voidaan yhdistää laadullista ja määrällistä aineistoa, mutta keskeinen aineisto on laadullista. Tapaustutkimuksen tavoitteena on ymmärtää mikä tapauksesta tekee tapauksen (Yin 2014, 29). Syrjälä (1994, 10) kuvaa tapausta poikkeuksena, joka voi erottua muista kielteisesti tai myönteisesti, mutta se voi olla myös aivan tavallinen arkipäivän tapahtuma. Staken (1995, 4) mukaan yksi merkittävin kysymys tapaustutkimuksessa on: "Mitä voimme oppia tapauksesta?"

Eriksson ja Koistinen (2005, 6-7) haastavat tutkijaa pohtimaan tarkoin tapauksen määrittämistä, eli minkälainen kokonaisuus on mahdollista tutkia yhdessä tutkimushankkeessa. Laine ym. (2007, 21) toteavat, että todellisen elämän tapaukset ovat moninaisia ja laajoja, joten on tärkeää valita tarkasteltavat aineistot ja asiat huolella. Tapaustutkimuksessa on tärkeää määrittää tapaus, tapauksen merkityksellisyys ja sekä näkökulma mistä tapausta tutkitaan. Tapaustutkimuksen määrittelyssä on merkittävää pohtia: mikä on tapaus? tai mikä tekee tapauksesta tapauksen? tai mistä tapauksen oletetaan kertovan? Tapaustutkimuksen tavoitteena on tuottaa mahdollisimman tarkka kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Tapausta lähestytään kokonaisvaltaisesti, jossa tutkijan roolina on pyrkiä ymmärryksen luomiseen siitä, mitä tapauksessa tapahtuu. Tapaustutkimukselle on tyypillistä selvittää jotakin, mikä ei ole entuudestaan tiedossa, mutta tarve lisätiedon saamiseen on olemassa. (Laine ym. 2007, 9 - 10; Stake 1995, 2 - 3.)

Tapauksena on Tilli Toukka- vertaisryhmämalli ja kohteena ohjaajien näkemykset siitä. Laine, Bamberg ja Jokinen (2008, 10-11) ohjaavat tutkijaa erottelemaan toisistaan tapauksen ja tutkimuksen kohteen. Opinnäytetyöni kohteena on tutkia, millaisia näkemyksiä Tilli Toukka-ohjaajilla on vertaisryhmätoiminnasta ja sen käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Yinin (2014, 4) mukaan tapaustutkimuksen valinta on perusteltua silloin, kun tutkija haluaa tehdä syvällisen kuvauksen jostakin sosiaalisesta todellisuudesta. Sosiaalinen todellisuus tapauksesta muodostuu Tilli Toukka- ohjaajien käsityksistä. Saarela-Kinnunen ja Eskola (2015, 181) toteavat olennaista olevan sen, että käsiteltävä aineisto muodostaa kokonaisuuden, tapauksen.

Pohdin tutkimuksen alkuvaiheessa myös toimintatutkimuksen mahdollisuutta tutkimuksen metodisena valintana, mutta hylkäsinkin sen, koska tutkimukseni tavoitteena ei ollut vertaisryhmätoiminnan kehittäminen, vaan kehittämistä tukevan tutkimustiedon tuottaminen NERO-hankkeelle. Kanasen (2013, 57) mukaan kehittämistutkimus on aina tapaustutkimusta, mutta tapaustutkimus ei pyri muutokseen toimintatutkimuksen tavoin. Tapauksen tutkiminen toimii ymmärryksen välineenä. Heikkisen (2008, 16-17) mukaan toimintatutkimuksen päämääränä ei ole ainoastaan tutkiminen, vaan toiminnan kehittäminen samanaikaisesti. Tapaustutkimuksessa tutkija tutkii, kuvailee ja selittää kohdeilmiötä. (Kananen 2013, 57).

Häikiön ja Niemenmaan (2007, 49) mukaan tapausta voidaan tutkia monella tavalla, jossa merkityksellistä on osata rajata keihin ja mihin tarkastelu kohdistetaan. Tutkijan tehtäväksi jää päättää prosessiin kuuluvien tapausten määrittäminen. Tutkimuskohteen rajausta jäsentävät tässä tapaustutkimuksessa NERO-hankkeen esittämät tarpeet, tutkimuksen tekijän tiedon intressit ja opinnäytetyön laajuus 30 opistopistettä. Tutkimuksen kohteeksi on rajattu Tilli Toukka- ohjaajat ja heidän esittämät käsitykset Tilli Toukka-vertaisryhmätoiminnasta ja vertaisryhmätoiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimuksen tekijänä minua kiinnostavat myös ohjaajien kertomukset koulutukseen hakeutumisen syistä, motiiveista, joilla oletan olevan vaikutusta ryhmien käynnistymiseen. Viittaan olettamuksessani Nurmeen ym. (2002, 10 - 11), joiden mukaan motivaation nähdään selittävän ihmisen toimintaa. Motivaation on todettu lukuisten tutkimusten valossa (mm. Desi & Ryan 1984) vaikuttavan ihmisen toiminnan tasoon, pysyvyyteen, tehtävien valintaan ja sekä suorituksen laatuun.

Eriksson ym. (2015, 7) korostavat tapaustutkimuksen kontekstiin sitomisen merkityksellisyyttä, koska konteksti tekee tapauksesta ymmärrettävän. Eräsaaren (2007, 157) mukaan mikään asia tai tapahtuma ei elä omassa lokeroissa tilassaan, vaan asioiden ja tapahtumien verkossa, jotka muodostuvat muista asioista ja tapahtumista. Tarkastelun kohteenani on ohjaajien kuvaama sosiaalinen todellisuus tapauksesta, johon olennaisesti kuuluvat ohjaajan työ- ja koulutushistoria sekä ihmisen elämänolosuhteisiin vaikuttavat tekijät, kuten perhetilannetta, kontaktit ja työolosuhteet.

Oma positioni aiheeseen muodostuu kiinnostuksesta lasten ja perheiden hyvinvointia kohtaan. Suomessa on koko 2000-luvun käyty keskustelua lasten ja nuorten riskitekijöistä ja niiden tunnistamisen merkityksestä ja palveluiden painopisteen siirtämisestä ennaltaehkäiseviin palveluihin. Parisuhteen ongelmat ovat tutkitusti yksi riskitekijä lapsen hyvinvoinnille (mm. Salo 2011). Tilli Toukka -vertaisryhmä mallin yksi keskeinen tavoite on kiinnittää huomio lapsen asemaan avioerossa. Suomessa on myös laajemmin herätty tähän monia perheitä ja lapsia koskevaan huoleen vanhempien eron vaikutuksista perheiden ja lasten elämään. Lapsien ja perheiden tueksi erotilanteisiin on kehitetty erilaisia palveluita, kuten erosovittelua ja parisuhdeneuvontaa, joiden avulla on haluttu vahvistaa lapsen etua ja tukea vanhemmuutta.

(Harvojen yhteiskunta vai kaikkien kansakunta? 2015, 30.) Myös useat järjestöt kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja lukuisat hankkeet, ovat tarttuneet tähän ajankohtaiseen teemaan ja lähteneet luomaan ja kehittämään palveluita lasten ja perheiden tueksi (esim. lapsi ja ero projekti, Tampere ja NEro-hanke, Hyvinkää).

Oma työorientaationi perheiden tukemisessa edustaa ammatillista orientaatioita, joka omalta osaltaan vaikuttaa aiheen tarkastelunäkökulmaani. Vapaaehtoistyön näkökulma vastata perheiden kasvaviin tarpeisiin on minusta kiinnostava sekä erityisen ajankohtainen teema tässä talouden tilanteessa, jossa nyt elämämme. Asiaa ovat pohtineet muun muassa Harju (2004), Julkunen (2006) ja Pihlaja (2010), jotka toteavat, että julkisen sektorin kuormittuminen tarjota perheille riittäviä palveluita, on nostanut esille muun muassa kolmannen sektorin mahdollisuuden vastata tähän tarpeeseen. Pihlaja (2010) toteaa, että vapaaehtoistyön roolin odotetaan kasvavan tulevaisuudessa, mutta toisaalta palveluiden tuottamiseen vapaaehtoistyönä ei uskota. Kiinnostukseni on selvittää ajattelevatko ohjaajat Tilli Toukka - vertaisryhmätoiminnan toteuttamista vapaaehtoistyön kontekstista ja olisivatko he itse valmiita toimimaan vapaaehtoisina. Tutkimuksen informaattikkoja valtaosaa yhdistää ammatillinen tausta lasten ja perheiden kanssa työskentelystä. Ovatko he ryhmä, jotka haluavat tehdä auttamistyötä myös vapaa-ajalla?

Lähdin tekemään opinnäytetyötä, niillä taustatiedoilla, joita olin saanut NEro-hankkeelta käytöjen keskustelujen, sähköpostien ja materiaalien kautta. Substanssia olin hankkinut osallistumalla Tilli Toukka -ohjaajakoulutukseen ja tutustumalla ohjaajan materiaaliin. Esiymmärrystä olin hankkinut jo kerätyn materiaalin kautta juuri tästä tapauksesta sekä teoreettista ymmärrystä lukemalla kirjallisuutta ja alan tutkimuksia, jotka ovat kohdistuneet vapaaehtoistyöhön ja vapaaehtoisuuden lähtemisen motiivien tutkintaan. NEro-hankkeeseen oli tehty opinnäytetyö vuonna 2013, jonka tekemisestä vastasivat Laura-ammattikorkeakoulun sosionomi AMK-opiskelijat Laitala, Puusniekka, Rantamäki ja Vähäkangas. Tutustuin tähän opinnäytteeseen, koska Laine ym. (2007, 27) toteavat, että aiempi tietämys tapauksesta määrittää osaltaan tutkimuskohdetta ja -kysymyksiä. Laitalan ym. (2013) opinnäytetyön tekeminen sijoittui hankkeen ensimmäiseen toimintavuoteen ja sen tarkoituksena oli saada näkökulmia NEro-mallin kehittämiseen sekä tiedottaa mahdollisille yhteistyökumppaneille NEro-hankkeesta ja -mallista. Tutkimuskysely kohdistui tuolloin kaupunkien tai kuntayhtymien varhaiskasvatuksen- ja sosiaalitoimen johtajille, neuvoloiden osastonhoitajille, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Yhden Vanhemman Perheiden Liiton piireihin sekä muutamille muille sosiaalialan järjestöille. (Laitala ym. 2013.) Hankkeen toistaiseksi viimeinen hankevuosi on käynnissä, joten Tilli Toukka - vertaisryhmämallin käynnistymiseen liittyvien tekijöiden tutkiminen ohjaajien näkökulmasta toimii luonnollisena ja merkittävänä jatkumo aiheen tarkasteluun huomioiden aikaisemmin tehty työ.

5.4 Tutkimusaineiston hankinta

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen ja haastattelun avulla kahta käyttötarkoitusta varten. Ensimmäinen tarkoitus oli kehittämistä tukevan tutkimustiedon tuottaminen NERO-hankkeelle ja toisena tarkoituksena oli YAMK- opinnäytetyön tekeminen. Näiden rooli on kaksitahoinen, kehittämistyön painopisteenä on käytäntö ja sen kehittäminen, kun taas tutkimuksessa halutaan päästä vähän syvemmällä ilmiön ymmärtämiseen.

5.4.1 Menetelmätriangulaatio

Tutkimukseni edustaa menetelmätriangulaatiota, jossa käytin kahta erilaista aineiston hankinta menetelmää, kyselylomaketta ja avointa haastattelua. Raunio (1998, 340) toteaa triangulaation tavoitteeksi luotettavamman ja monipuolisemman kuvan saamisen tutkittavasta asiasta. Kyselylomakkeen avulla halusin tutkittavasta ilmiöstä yleistä tietoa, jota syvensin haastattelu aineiston avulla. Eskola ja Suoranta (2008, 70 - 72) ovat pohtineet menetelmätriangulaation soveltuvuutta tutkimusmetodologiana, koska samassa tutkimuksessa voidaan yhdistää kvalitatiivista ja kvantitatiivista menetelmää. Eskola ym. (2008) toteavat, että kyselylomakkeen aineiston avulla voi muodostaa kokonaiskuvan tutkittavasta ilmiöstä, jota haastelulla pyritään monipuolistamaan. Eskola ym. (2008) toteavat, että tärkeintä tutkimuksessa on tietää, mitä tekee ja miksi, jolloin tutkijan on pystyttävä perustelemaan valintansa.

Triangulaatiossa on kyse moninäkökulmaisuuudesta. Laine ym. (2008, 24 - 25) toteavat menetelmätriangulaation ideana olevan se, että yhden menetelmän heikkoudet voidaan peitota toisen vahvuudella. Tutkijan roolissa korostuu jatkuva arviointi käyttämistään menetelmistä ja niiden soveltuvuudesta. Laine ym. (2005) toteavat tutkimustyön synnyttävän jatkuvasti uusia näkökulmia, mikä voi johtaa tutkimussuunnitelman muokkaamiseen.

Metsämuuronen (2006, 258) kuvaa triangulaatioita saman ilmiön tarkasteluksi useasta eri suunnasta. Triangulaation avulla voidaan samassa tutkimuksessa yhdistää erilaisia tutkimusperinteitä. Triangulaation tavoitteena on antaa tutkittavasta aiheesta riittävän kattava kuva ja saavuttaa parempi ymmärrys aiheesta. Huolellisesti tehdyn triangulaation avulla on mahdollista lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimusmenetelmänä sen on todettu kuitenkin olevan haastava ja työläs toteuttaa. Triangulaation ongelmana pidetään sitä, että kerätään liian paljon ja monenlaista aineistoa, jonka vuoksi analysointi myöhemmin on mahdotonta tai liian pinnallista. (Taanila 2005; Tuomi & Sarajärvi 2002, 141 - 142.)

5.4.2 Kyselylomake

Valitsin kyselylomakkeen aineistonhankinnan menetelmäksi, koska sen avulla oli mahdollista tutkia laajaa tutkimusjoukkoa. Kyselylomakkeen avulla pystyin selvittämään ohjaajien mielipiteitä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta ja siihen keskeisesti kuuluvasta ohjaajakoulutuksesta. Vehkalahden (2014, 11) mukaan kyselytutkimuksella voidaan kerätä ja tarkastella tietoa muun muassa ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. Kyselytutkimuksessa kysymyksiä tehdään kyselylomakkeen välityksellä, joten kyselylomakkeen on toimitava omillaan ilman haastattelijan apua. Valli (2010, 236) toteaa, että kyselylomakkeella tehty aineistonkeräys vaatii huolellista ennakkosuunnittelua, sillä tutkimuksen tekijä ei pysty tekemään tarkentavia kysymyksiä tai havaintoja jälkikäteen. Kyselymenetelmää pidetään ajallisesti tehokkaana menetelmänä, joten sen avulla voidaan kerätä paljon tietoa tutkimusaiheesta.

Kyselylomakkeen laadinta alkoi tammikuussa 2015 tutkimuksen aihepiiriä koskevan aineiston ja menetelmäkirjallisuuden lukemisella. Kyselytutkimuksessa olin kiinnostunut koulutettujen Tilli Toukka - ohjaajien motiiveista koulutukseen lähtemiselle sekä ohjaajien kokemuksista ryhmätoiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Näiden mittaaminen edellytti konkreettisia kysymyksiä ja väitteitä. Ennen lomakkeen laadintaa perehdyin teoreettiseen viitekehykseen, joka muodostui vapaaehtoistyön motiivitutkimuksista. Teoreettisen viitekehyksen tavoitteena oli ankkuroida osa lomakkeen kysymyksistä teoreettiseen viitekehykseen.

Kyselylomakkeen laadinta oli prosessi, jonka aikana kyselylomake muokkautui lukuisia kertoja. Ronkainen, Karjalainen ja Mertala (2008, 32 - 39) toteavatkin, että kysymysten jäsentely ja tutkimuksen pilkkominen vastattaviksi kysymyksiksi vie aikaa ja edellyttää syvällistä ilmiön tuntemista sekä oleellisten asioiden käsitteellistämistä epäolennaisesta. Kyselylomakkeen laadintaa vaikeutti se, että minulla ei ollut etukätestietoa siitä, sijoittavatko ohjaajat vertaisryhmätoiminnan vapaaehtoistyön kontekstiin, johon teoreettinen viitekehykseni pohjautui. Tämän vuoksi en voinut olla täysin varma siitä, tukivatko viitekehykseen pohjatut väitteet aiheen tarkastelua. Kyselylomaketta kommentoi ohjaavien opettajien lisäksi NEro-hankkeen koordinaattori sekä kaksi vapaaehtoista Tilli Toukka- ohjaaja koulutuksen käynnyttä henkilöä. Muokkasin lomaketta tulleiden palautteiden myötä. Vehkalahden (2014) mukaan lomakkeen huolellisen suunnittelu helpottaa aineiston analysointia kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Valmis lomake testattiin vielä ennen virallista julkaisua tutkimuksen kohdehenkilön edustajan toimesta. Laadin kyselylomakkeen E-lomakkeen muotoon. E-lomake on selainkäyttöinen ohjelmisto, jonka avulla voi määritellä ja julkaista verkkolomakkeita sekä käsitellä niihin tulleita vastauksia (Hirsjärvi ym. 2009, 196).

Sähköisten kyselyjen etuna pidetään sitä, että kysely välitetään yksittäiselle vastaajalle suoraan listan perusteella, josta löytyvät kaikki tutkimukseen perusjoukkoon kuuluvat henkilöt (Valli 2015, 48). Kyselylomakkeen populaatioksi eli kohderyhmäksi valikoitui Tilli Toukka - ohjaajakoulutuksen käyneet henkilöt 17.2.2015 asti, joita oli yhteensä 256 (=N). NEro-hankkeen koordinaattori Väliaho vastasi kyselylomakkeen lähettämisestä koulutetuille ohjaajille, koska hänellä oli kaikkien Tilli Toukka- ohjaajakoulutuksen käyneiden henkilöiden sähköposti osoitteet. Tutkimuksen saatekirje lähetettiin koulutetuille ohjaajille sähköpostin välityksellä, jossa oli linkki E-lomakkeeseen. Näin pystyttiin varmistamaan vastaajan mahdollisuus nimettömään vastaamiseen. Kyselylomake lähetettiin 4. päivä maaliskuuta 2015. Saatekirje lähti onnistuneesti 253:lle Tilli Toukka -ohjaajalle. Kyselyyn vastausaikaa oli 18.3.2015 asti eli noin kaksi viikkoa. Kyselyyn vastaamisesta tuli muistutus kaksi kertaa vastausaikana vastaajan sähköpostiin. Hirsjärvi ym. (2009, 196) toteavat, että organisaation tai yhteisön välityksellä lähetetty kyselytutkimus voi nostaa vastausprosenttia tavanomaista korkeammaksi. Kyselyyn vastasi määrääjässä 92 ohjaajaa. Vastausprosentiksi muodostui 36 prosenttia. Kyselytutkimuksen heikkoutena on pidetty juuri vastauskatoa, jossa tyypillinen vastausprosentti on 30-40 prosenttia. Pidän vastaajien määrää riittävän hyvänä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195 - 196.)

Sähköisen kyselyn etuna pidetään muun muassa sen visuaalisuutta (Valli 2015, 51). Valli (2015, 53) toteaa, että verkkokysely muodostuu ohjelmasta riippuen erinäköiseksi. Laadin E-lomakkeen Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään Yhdistyksen kotisivujen lisätoimintotyökalun avulla, jossa oli väline lomakkeen laadintaan. Lomakepohja loi useita rajoitteita kyselylomakkeen ulkomuotoon, joihin en voinut vaikuttaa. Lomakkeen teknisessä laadinnassa oli mukana NEro-hankkeen sosiaalityön harjoittelija. Etukäteistieto lomaketyökalun ominaisuuksista olisi hyödyttänyt minua jo kysymysten suunnitteluvaiheessa, jolloin olisin voinut tehdä toisenlaisia valintoja kysymysten osalta.

Kyselylomakkeessa on käytetty sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Strukturoidussa kysymyksissä oli monivalintakysymyksiä, joista vastaaja valitsi parhaiten sopivan vastausvaihtoehdon. Tämän lisäksi strukturoitua monivalintakysymyksiä tarkennettiin kohdalla jokin muu mikä, jossa vastaaja sai tuoda esille näkökulmia, joita en ollut osannut huomioida monivalintavaihtoehtoja laatiessani. Kyselylomakkeessa oli asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymyksiä, joissa esitetään väittämiä ja vastaaja valitsee niistä sen, miten voimakkaasti hän oli samaa mieltä tai eri mieltä esitetyn väittämän kanssa. Tätä kutsutaan Likertin asteikoksi, jonka avulla voidaan selvittää asioiden järjestystä, mutta ei järjestyksen välisiä eroja (Kananiemi 2011, 61).

Kyselylomake rakentui neljästä osa-alueesta (ks. Taulukko 1).

Taulukko 1: Kyselylomakkeen rakenne

Kyselylomakkeen rakenne	Kysymykset
Taustatiedot	1-11
Koulutukseen hakeutumisen motiivit	12-16, 26
Vertaisryhmätoiminnan estävät ja edistävät tekijät	17-23
Odotukset NEro-hankkeelle	24-25

Kyselyn ensimmäinen osa kartoitti tutkimukseen osallistuvien henkilöiden taustatietoja (sukupuoli, ikä, asuinpaikka, perhetilanne, siviilisääty, koulutus- ja työura). Toisessa osassa kartoitettiin vastaajan koulutukseen hakeutumisen motiiveja, odotuksia ja antia. Lomakkeen kolmas osio kartoitti vastaajan kokemia vertaisryhmätoiminnan käynnistämisen estäviä ja edistäviä tekijöitä. Kyselyn viimeinen osio kartoitti vastaajan odotuksia NEro-hankkeen tarjoamalle tuelle.

5.4.3 Avoin haastattelu

Tutkimuksen toisessa vaiheessa tein avoimen haastattelun. Ojasalo ym. (2009, 95 - 96) toteavat, että haastattelu voidaan yhdistää tutkimus- tai kehittämistyössä toisiin menetelmiin, koska ne tukevat hyvin toisiaan. Haastattelun on todettu olevan hyvä aineistonkeruu menetelmä silloin, kun halutaan korostaa yksilöä tutkimustilanteen subjektina sekä yksilön mahdollisuutta tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Avoimen haastattelun tavoitteena oli tukevoittaa ja täydentää kyselylomakkeella saatua tutkimusaineistoa. Ennen avoimen haastattelun tekoa olin analysoinut kyselylomakkeen määrällisen sekä laadullisen aineiston, joten minulle oli muodostunut kuva siitä, millaista tietoa tarvitsisin vielä lisää suhteessa asettamiini tutkimusongelmiin.

Eskola ja Suoranta (1998, 85 - 86) kuvaavat haastattelua keskusteluksi, jonka tavoitteena on selvittää se, mitä haastateltavilla on mielessään. Eskola ym. (1998) kuvaavat avointa haastattelua strukturoimattomaksi haastatteluksi, jossa kaikkien haastateltavien kanssa ei käydä läpi kaikkia teema-alueita. Alasuutari (2001, 147) toteaa, että haastattelun kysymykset ovat vapaamuotoisia, eikä niitä ole laadittu ennalta. Haastattelijalla voi olla muistilista aiheista, jotka hänen tulee käsitellä haastattelun aikana.

Valitsin haastateltavat haastatteluun harkinnanvaraista otantaa käyttäen, jota ohjasi haastateltavien vapaaehtoisuus sekä tekijän tiedon intressit. Haastateltavat olivat otos Tilli Toukka -ohjaajien perusjoukon niistä henkilöistä, jotka olivat osallistuneet kyselytutkimukseen maaliskuussa 2015 ja antaneet sen yhteydessä alustavan suostumuksen haastatteluun osallistumisesta. Alustavan suostumuksen haastatteluun osallistumisesta antoi 12 henkilöä. Haastatteluun valitsin mukaan niitä ohjaajia, jotka olivat käynnistäneet Tilli Toukka -vertaisryhmän tai sitä käynnistämässä olevan sekä niitä ohjaajia, jotka eivät ole ryhmää käynnistäneet, koska halusin syventää tietämystä erityisesti ryhmien käynnistymisen estävistä ja edistävästä tekijöistä sekä ohjaajien näkemyksistä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta. Haastattelu tutkimuksen tavoitteena oli kyselylomakkeella kerätyn aineiston syventäminen ja tukevoittaminen.

Haastattelu kutsun esitin kuudelle Tilli Toukka -ohjaajalle, joista viiteen henkilöön sain yhteyden puhelimitse. Yhden kutsun lähetin puhelinnumeron puuttumisen vuoksi sähköpostin välityksellä, josta en saanut vastausta. Kaikki puhelimitse tavoitetut Tilli Toukka - ohjaajat olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun, joten suorayhteydenotto puhelimitse oli tuloksellinen tapa saada osallistujia.

Tämän jälkeen lähetin haastateltaville saatekirjeen (ks. liite 3), jossa kerroin avoimesta haastattelusta ja sekä haastattelun tavoitteesta että tarkoituksesta. Saatekirjeessä oli myös maininta haastattelun nauhoittamisesta, mikäli haastateltava antaisi tähän suostumuksensa. Saatekirjeessä oli muutama ennakkokysymys, joiden tavoitteena oli taustatietojen kerääminen. Esitin pyynnön kysymyksiin vastaamisesta ennen haastattelua sähköpostin välityksellä. Haastatteluun osallistuneista neljä viidestä palautti ennakkokysymykset sähköpostiin pyynnön mukaisesti.

Ruusuvuori ja Tiittula (2009, 11 - 12) toteavat, että avoin haastattelu ei ole tiukasti sidoksissa kysymys-vastausmuotoon, vaan se muistuttaa vapaata keskustelua. Vapaassa keskustelussa sekä tutkija että haastateltava voivat nostaa puheenaiheita keskusteluun ja kuljettaa sitä halumaansa suuntaan. Metsämuuronen (2006, 239) kuvaa avoimen haastattelun sopivan muun muassa silloin kun eri henkilöiden kokemukset vaihtelevat paljon, käsitellään heikosti tiedostettuja seikkoja ja silloin kun tutkittavia on vähän. En laatinut haastattelukysymyksiä ennen haastattelua, vaan halusin jättää tilan avoimen haastattelun periaatteiden mukaisesti sille, mikä näyttäisi nousevan esille haastateltavien kertomuksissa. Olin miettinyt etukäteen kuitenkin teemoja, joista olin kiinnostunut haastattelussa. Tarkoitukseni oli nostaa näitä teemoja keskusteluun, mikäli ne eivät nousi esille ohjaajien puheissa. Ruusuvuoreen ym. (2009) toteavat, että täysin strukturoimatonta haastattelua ei ole olemassakaan, sillä tutkijan tehtävänä on antaa haastateltavalle vihjeitä siitä, mistä tutkija on kiinnostunut.

Kaikki haastattelu tilanteet olivat ainutkertaisia, ja niiden sisältö vaihteli haastateltavan henkilökohtaisen tilanteen mukaan. Haastattelun sisältöön vaikutti haastateltavan oma kiinnostus ja lähtökohta Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta sekä se, oliko haastateltava jo aloittanut Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamisen. Haastattelu tilanteeseen vaikutti haastateltavan persoona ja puheliaisuus. Ruusuvuori ym. (2009, 22 - 23) toteavat, että tutkimushaastattelu on vuorovaikutustilanne, jota ohjaa tutkimuksen tavoitteet. Halusin varata tutkimushaastatteluun riittävästi aikaa, jotta aikaa jäisi myös aiheeseen virittäytymiseen. Virittäytymisen tarkoitukseni oli luottamuksellisen ilmapiirin synnyttäminen, jossa onnistuin mielestäni hyvin sekä puhelin- että kasvokkain haastateltaessa. Tutkimushaastattelijan tehtävänä on osoittaa kiinnostusta haastateltavaa ja tämän sanomisia kohtaan, jossa onnistuin mielestäni hyvin. (Ruusuvuori ym. 2009, 22 - 23).

Toteutin haastattelut 4.6 - 12.6.2015 välisenä aikana. Haastattelin ohjaajat ja pyysin luvan käyttää aineistoa sekä kehittämistyöhön NERO-hankkeessa, että tutkimukseen, joka liittyi YAMK-opinnäytetyöhöni. Kaksi haastatteluista tapahtui haastateltavan esittämässä paikassa, jotka sijaitsivat haastateltavien työpaikoilla. Kolme haastattelua tein puhelimen välityksellä pitkien välimatkojen vuoksi ja käytössä olleiden aikaresurssieni vuoksi. Alkulan, Pöntisen ja Ylöstalon (1995) mukaan puhelinhaastattelujen etuna on niiden kustannussäästöt, koska käyntihaastattelut ovat aikaa vievä ja kallis prosessi, varsinkin silloin kun käyntihaastatteluiden kohteena on koko Suomi. Puhelinhaastatteluiden vaihtoehtona olisi ollut myös Skype-yhteyden kautta tapahtuva haastattelu, mutta hylkäsin sen, koska se olisi vaatinut haastateltavalta jo enemmän etukäteisvalmistautumista.

Nauhoitin kaikki haastattelut haastateltavien luvalla. Ruusuvuori ym. (2009, 14) toteavat, että tutkimushaastattelut on useimmiten tapana nauhoittaa, koska se antaa mahdollisuuden tarkastella haastatteluja sekä palata tilanteeseen uudestaan. Haastattelujen tekemisen jälkeen pohdin otokseni kattavuutta. Eskola ym. (1998, 60-61) toteavat, että laadullisissa tutkimuksissa aineiston koko on usein pieni, koska laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole pyrkimys luoda tilastollisia yleistyksiä, vaan kuvata jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtää tiettyä toimintaa tai antaa teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle.

Eskolan ja Suorannan (1998, 62) mukaan yksi tapa ratkaista aineiston riittävyys on puhua satua raatiosta eli kylläntymisestä. Kylläntymisellä tarkoitetaan tilaa, jossa aineisto alkaa toistaa itseään, jolloin uudet tapaukset eivät tuota tutkimusongelman kautta enää uutta tietoa. Sovin aluksi viisi haastattelua ja päätin että tarkastelisin lisätutkimusmateriaalin tarvetta näiden jälkeen. Alasuutari (1998, 63) painottaa, että kylläntymisestä ei voi saavuttaa mikälii tutkija ei ole selvillä siitä, mitä aineistosta hakee. Haastattelujen päätarkoituksena oli syventävää tietämystä Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseen vaikuttavista tekijöistä, sen

estävistä ja edistävästä tekijöistä. Toiseksi minua kiinnosti nouseeko haastattelussa jotain sel- laista esille, johon en ollut osannut varautua.

Haastattelujen kesto vaihteli 20-35 minuuttiin. Aloitin aineiston litteroinnin pian haastattelu- jen tekemisen jälkeen, koska tällöin haastattelut olivat vielä tuoreessa muistissa. Puhelin- haastatteluiden aikana tein myös muistiinpanoja. Litterointi on aineiston auki kirjoittamista sanasta sanaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 222). Aukikirjoitin haastatteluaineiston mahdollisimman tarkasti, mutta jätin kuitenkin sen ulkopuolella haastateltavan naurahdukset tai miettimistä kuvaavat äännähdykset. Hirsjärvi ym. (2009) toteavat, että litteroinnin tark- kuudesta ei ole yksiselitteistä ohjatta, vaan sitä määrittää käytettävä aineiston analysointita- pa. Aineiston litterointi vei aikaa noin 13 tuntia. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä 25 teks- tivua (riviväli 1 ja kirjaisin Trebuchet MS koko 10).

Litteroinnin jälkeen aloitin aineiston läpilukemisen. Luin aineistoa läpi useita kertoja, jota minulle muodostuisi kokonais käsitys aineistosta. Lukiessani aineistoa huomasin, että siitä al- koi hahmottua tiettyjä samankaltaisuuksia mutta myös selkeitä eroavaisuuksia. Nämä vahvisti uskoani siitä, että aineisto tarjoaisi minulle mahdollisimman monipuolisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Päätin, että aineistoni oli saavuttanut kylläntymispisteen, eikä lisähaastatteluille olisi nyt tarvetta. Ilokseni huomasin, että olin onnistunut antamaan haastattelussa tilaa ai- heille, josta haastateltava halusi puhua, joten haastattelussa nousi esille asioita, joita en ol- lut osannut etukäteen ajatella.

6 Aineiston analysointi

6.1 Määrällisen ja laadullisen tutkimusperinteen yhdistäminen

Tutkimuksessani käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusotetta. Alasuutari (1999), Metsämuuronen (2006) ja Raunio (1999) ovat perustelleet kvantitatiivisen ja kvalita- tiivisen tutkimusperinteen yhdistämistä. Alasuutari (1999, 32) argumentoi, että kvantitatiivi- sen ja kvalitatiivisen tutkimuksen erottelussa tulisi välttää joko tai vastakkainasettelua. Alasuutari (1999) toteaa, että kvalitatiivista ja kvantitatiivista analyysiä voi soveltaa samassa tutkimuksessa ja saman tutkimusaineiston tulkinnassa. Metsämuuronen (2006, 258) toteaa, että kvantitatiivista tutkimusta voi syventää laadullisella tapaustutkimuksella. Raunion (1999, 344) mukaan kvantitatiivisen ja kvalitatiivisten menetelmien yhdistelyn lähtökohdan tulisi perustua käsitykseen menetelmien sopivasta käyttötarkoituksesta. Kvalitatiivinen tutkimus tuottaa monipuolista ja rikasta tietoa rajatun tutkimuskohteen sisällöllisistä, tyypillisistä piir- teistä. Rantala (2010, 106) määrittää laadullisen aineiston tekstimuodossa olevana aineistona, jota ei voida tai haluta redusoida numeromuotoon. Heikkilä (2004, 16) määrittää kvantitatiivi-

sen tutkimusotteen tavoitteeksi antaa tutkittavasta ilmiöstä yleistä tietoa, jonka avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä.

Tutkimukseni tavoitteena oli muodostaa kokonaisvaltainen näkemys Tilli Toukka -vertaisryhmien käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä ohjaajien näille antamien merkitysten kautta. Raunio (1999, 345) toteaaakin, että pyrittäessä kokonaiskuvan muodostamiseen sosiaalisesta todellisuudesta tarvitaan sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimustapaa. Kvantitatiivisen eli määrällisen aineiston tehtävänä oli antaa yleiset kehykset tutkittavalle ilmiölle, Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnalle, jota syvensin ja tukevoitin kvalitatiivisen aineiston avulla. Tutkimuksen pääaineisto on laadullista, jonka määrittämisen tärkeyttä korostaa mm. Metsämuuronen (2006).

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 66 - 67) kuvaavat määrällisen tutkimuksen pyrkimystä selittävän tiedon tuottamiseen. Vilka (2007, 17) toteaa, että määrälliselle tutkimukselle on tyypillistä tiedon strukturointi, mittaaminen, mittarin käyttäminen, tiedon käsittely ja esittäminen numeroin, tutkimusprosessi, tulosten objektiivisuus sekä vastaajien suuri määrä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana pidetään mielekkäiden merkitysten tarjoamista aineistoista havaituille ilmiöille (Räsänen 2005, 87). Laadullista tutkimusta tehtäessä on perusteltua määrittää, mitä on tekemässä. Laadullinen tutkimusotteen pyrkimyksenä on antaa aiheesta syvällistä, ymmärtämiseen pyrkivää tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 28). Alasuutari (2009, 39) toteaa laadullisen analyysin koostuvan kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta.

6.2 SPSS

Sain kyselytutkimuksen aineiston Excel-tiedostona sähköpostiini 23.3.2015 NEro-hankkeen koordinaattori Väliaholta. Tämän jälkeen aloitin aineistoon tutustumisen sitä selailemalla. Vehkalahti (2001, 51) painottaa, että aineistoon tutustuminen on hyvä aloittaa selailemalla ja katselemalla aineiston sisältämiä tietoja. Aineistoa selatessani huomasin, että muutaman vastaajan vastaukset olivat tallentuneen kahdelle riville, joten aloitin aineiston käsittelyn poistamalla turhat rivit. Vilkan (2007, 106) mukaan tutkijan tehtävänä on tarkistaa lomakkeet ja arvioida vastausten laatu sekä tarvittaessa poistaa asiattomasti tai puutteellisesti täytetyt lomakkeet. Tämän jälkeen aloitin aineiston syöttämisen käsin SPSS-ohjelmaan, jonka avulla on analysoitu tutkimuksen numeerinen aineisto. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) -tietokoneohjelma on monipuolinen tilastollisen aineiston käsittelyohjelma.

Alasuutari (2001) mainitsee, että tarkkojen ja terävien havaintojen sekä päätelmien tekeminen tilastollisesta aineistosta vaatii havaintojen tekemistä sellaisesta näkökulmasta, joka

mahdollistaa tutkittavien ongelmien selittämisen. Tutkimuksen määrällisen aineiston pääta-voitteena oli luoda yleiset raamit, kehykset tutkittavalle ilmiölle, Tilli Toukka- vertaisryhmätoiminnalle ja siihen keskeisesti kuuluvasta Tilli Toukka-ohjaajakoulutuksesta sekä koulutuksen hakeutumisen motiiveista. Määrällistä aineistoa tukevoitin laadullisten aineistojen avulla. Vallin (2015, 15) mukaan tilastoissa esiintyvää tietoa voidaan esitellä joko taulukoiden tai kuvioiden muodossa. Esittelen saamiani tuloksia erilaisten taulukoiden avulla, joiden on todettu olevan perinteinen tapa järjestellä numeerista havaintoaineistoa. Viinämäki ja Saari (2007, 90) toteavat, että parhaimmillaan hyvin laadittu taulukko valaisee lukijalle nopeasti ja tiivistetysti ilmiön keskeisimmät asiat.

Heikkilä (2014, 88) ohjaa tutkijaa pohtimaan myös, voisiko aineistoa kuvata myös joillakin sopivilla tunnusluvuilla. Valli (2015, 77) argumentoi tunnuslukujen käyttöä todeten, että ne antavat vähiten informaatiota.

Aineiston käsittelyvaiheessa asetin sanalliset muuttujat mitta-asteikoille (nominaali- ja ordinaali-asteikoille), sillä tilastollisesti voidaan käsitellä vain lukuja, ei sanoja. Nominaalias- teikolle eli laatueroasteikolle ovat sijoittuneet henkilöiden taustamuuttujat, kuten sukupuoli, asuinalue, koulutustausta yms. Heikkilän (2014, 80) mukaan nominaali muuttujien arvoista voidaan sanoa, että ovatko muuttujat samanlaisia vai erilaisia. Ordinaaliasteikon avulla voidaan asettaa mitatut ominaisuudet järjestykseen silloin, kun muuttujat ovat järjestysasteikon (ordinal scale) tasoisia. Heikkilä (2014, 81) toteaa, että ordinaali- eli järjestysasteikon avulla voidaan mitata jonkin tapahtuman useutta tai asettaa vaihtoehtoja paremmuusjärjestykseen. Yleensä järjestysasteikon tasoisille muuttujille ei lasketa keskiarvoja, mutta mielipidettä kysyttäessä keskiarvo voidaan käyttää antamaan yleiskuvaa tutkittavasta asiasta. (Heikkilä 2014, 80 - 82).

Järjestysasteikoille sijoittuvia kysymyksiä edustivat kyselylomakkeessa kysymykset: 12, 16, 20, 23 ja 24 (ks. liite 2). Kysymysten mitta-asteikkona oli Likertin asteikko, joka mittaa sanallisesti vastaajan saman- tai erimielisyyttä esitetyn väitteen kanssa. Esimerkkinä väite: Koulutuksen aihepiiri oli kiinnostava, johon vastaaja valitsi sanallisesta Likert- asteikosta sopivimman vaihtoehdon. Sanallisena vaihtoehtoina olivat: täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, osin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin erimieltä. Loin SPSS-ohjelmalla sanallisille väitteille numeerisen arvon siten, että täysin samaa mieltä väite sai suurimman numeron neljä (4) ja täysin erimieltä arvon nolla (0). Muut arvot sijoittuvat näiden kahden väliin. Tämän mittarin avulla pystyin laittaa esitetyt väitteet paremmuusjärjestykseen.

Aloitin aineiston analysoinnin suorien jakaumien eli frekvenssien jakaumien laatimisella. Heikkilän (2014, 88) mukaan kaikilla mitta-asteikoilla mitattuja muuttujia voidaan tarkastella frekvenssi ja prosenttitaulukoiden avulla. Frekvenssijakaumien avulla tarkastelin muuttujan

arvon suhteellista osuutta koko aineistosta. Tämän jälkeen havainnollistin mittaustuloksia erilaisten tunnuslukujen avulla. Eri mitta-asetikoille soveltuvat erilaiset tunnusluvut. Tutkimukseni numeerisen aineiston sijoittui nominaali- ja ordinaaliasteikoille, joten tärkeimmät tunnusluvut joita pystyin tarkastelemaan muuttujissa olivat moodi (mode) eli tyyppiarvo, mediaani (median), mean (keskiarvo), vaihteluväli ja vaihteluvälin pituus (range). Vaihteluväli ilmoittaa pienimmän ja suurimman havaintoarvon ja vaihteluvälin pituus on suurimman ja pienimmän havaintoarvon erotus. (Heikkilä 2014, 83 - 85.)

Käytän määrällisen aineiston kuvaamisessa frekvenssi- ja prosenttilukuja kuvaavia taulukoita. Tunnuslukuina tuo esille keskiarvoja (mean), joka on tunnetuin ja käytetyin tunnusluku (Valli 2015). Keskiarvo kuvaa havaintoarvojen keskimääräistä suuruutta. Määrällisen aineiston tavoitteena ei ole tässä yhteydessä selvittää, mistä jokin asia johtuu, kuten Alasuutari (2001) on argumentoinut tilastollisten tutkimusten tarkoituksiksi, vaan luoda yleinen käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Valli (2015, 73) toteaaakin, että aineiston esittämisen tapaa määrittävät, kenelle tutkimusta tehdään ja millaiseen tarkoitukseen. Kvantitatiivisen aineiston keskeisten tulosten tulisi välittyä lukijalle mahdollisimman nopeasti ja helposti yleiskuvan muodostamiseksi sekä vastata tutkimuksen tilaajan tarpeita. Tässä tutkimuksessa tutkimuksen pääaineisto on laadullista, jota määrällinen aineisto ryhdittää luomalla yleiset raamit.

6.3 Sisällönanalyysi

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysin tarkoituksena on luoda sanallinen ja selkeä kuva tutkittavasta aineistoista, kadottamatta sen olennaista sisältöä, informaatiota. Ruusuvoori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 18) kuvaavat sisällönanalyysia luokitteluna, jonka tehtävänä on aineiston järjestelmällinen läpikäynti tutkimusongelman, keskeisten käsitteiden ja lähtökohtien määrittämällä tavalla. Kyselylomakkeen avoimet kysymykset ja avoimen haastattelun aineistot on analysoitu sisällönanalyysiä käyttäen. Aloitin aineistojen analysoinnin lukemalla niitä läpi useita kertoja. Huhti- ja toukokuussa analysoin kyselylomakkeen avoimet kysymykset. Kesä- ja heinäkuu oli avoimen haastattelun aineiston analysointia. Avointen kysymysten analysointi alkoi vastausten poimimisella Word-tiedostoon peräkkäin.

Aineiston lukemisen jälkeen aloitin aineiston pelkistämisen eli redusoinnin, jota ohjasivat asettamani tutkimuskysymykset. Tuomen ja Sarajärven (2009, 108) mukaan redusoinnissa aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. Pelkistäminen voi olla aineiston tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Aloitin aineiston redusoinnin jakamalla sen suurempiin kategorioihin. Alustavia kategorioita olivat ohjaajien antamat sanalliset lauseet, jotka kuvasivat Tilli Toukka -vertaisryhmätoimintaa ja ohjaajakoulutusta. Tuomi ym. (2009) muistuttavat, että ennen analyysin aloittamista tulee määrittää analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana tai lause. Seuraava vaihe oli aineiston ryhmittely eli klusterointi. Tuomi ym. (2009) mää-

rittävät ryhmittelyn tavoitteeksi, käydä läpi tarkasti aineistosta nousseet koodatut alkupe-
räisilmaukset. Tällöin aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Viimeisenä
vaiheena on teoreettisen käsitteiden luominen eli abstrahointi. Abstrahoinnin tavoitteena on
erottaa tutkimuksen kannalta olennaisin tieto. Abstrahoinnissa yhdistellään luokkia niin kauan
kuin se aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista. (Tuomi ym. 2009, 108 - 111.)

Analyysiyksiköitä olivat Tilli Toukka ohjaajan antamat lauseet, joiden avulla hain vastauksia
asettamiini tutkimuskysymyksiin. Yhtenä analyysiyksikköinä oli Tilli Toukka -ohjaajien anta-
mat lauseet, jotka kuvasivat ohjaaja koulutukseen hakeutumisen syistä ja toisena koulutuksen
vastaavuus ohjaajan odotuksiin. Kolmas analyysiyksikkö etsi niitä ilmauksia, jotka näytti estä-
vän Tilli Toukka vertaisryhmien käynnistymistä ja neljäs etsi Tilli Toukka- vertaisryhmä toi-
minnan käynnistämistä edistäviä tekijöitä. Viidentenä etsin niitä ohjaajien lauseita, jotka ku-
vasivat Tilli Toukka -vertaisryhmätoimintaa. Yhdessä vastauksessa saattoi nousta esille useaan
kategoriaan soveltuvia lauseita, jolloin erottelin ne toisistaan. Tämän jälkeen kävin läpi kaik-
ki käsitykset ja nimesin ne. Tämän jälkeen etsin muita mahdollisia nimettyyn käsitteeseen
soveltuvia ilmauksia tämän saman alaryhmän alle. Tällä tavoin jatkoin kunnes kaikki käsityk-
set olivat löytäneet oman alaryhmän. Seuraavassa vaiheessa aloin etsiä alaryhmien välisiä yh-
teyksiä ja eroavaisuuksia, joiden tarkoituksena oli rakentaa uusia ryhmiä. Tämän jälkeen tii-
vistin käsitteet ala-, ylä- ja pääluokkiin.

Alkuvaiheessa analyysimenetelmänä oli lähinnä aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tuomen ja
Sarajärven (2009, 112) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä
ja saadaan vastaus tutkimustehtävään. Sisällönanalyysi on aineiston tulkintaa ja päättelyä,
jonka avulla luodaan näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston analysoinnin lähestymistapa
oli induktiivinen eli tarkastelin aineistoa yksityisestä yleiseen, jolloin Eskolaan ja Suorantaan
(2008, 151 - 152) viitaten tutkijalla on olemassa etukäteistietoa ja -olettamuksia tutkittavasta
kohteesta, mutta niiden ei anneta häiritä aineistosta itsestään nousevia teemoja. En etsinyt
aineistosta teoreettiseen viitekehykseen viittaavia käsitteitä, vaan halusin katsoa mitä aineis-
tostani nousisi esille.

Luokkien muodostaminen tapahtui melko vapaasti, ilman suoranaista teoria ohjaavuutta.
Luokkia muodostaessa huomasin kuitenkin, että sisällönanalyysissä alkoi painottua jonkinas-
teinen teoriaohjaavuus, joidenkin tutkimuskysymysten kohdalla. Tämä tarkoitti sitä, että py-
rin ymmärtämään aineistoa aikaisempien teorioiden valossa. Pyrin tietoisesti välttämään kui-
tenkin sitä, että pakottaisin aineistoni teoriaan sopivaksi. Halusin tarkastella sitä kuinka tul-
kintakehys mahdollistaisi aineistoni jäsentämisen ja ymmärtämisen. Mielenkiintoinen havainto
oli se, että vaikka heti aluksi minulle selvisi, että ohjaajista valtaosa ei nähnyt toimintaa va-
paaehtoistyön kontekstista, nousi aineistoista samantyyppisiä vertaisryhmätoiminnan käynnis-
tymisen estäviä tekijöitä kuin vapaaehtoisuutta tutkineet tutkijat olivat löytäneet. Aineistos-

tani nousi esille samoja teemoja kun Hokkanen (2003), Marjovuori (2014) ja Yeung (2002) olivat löytäneet, joten aineiston tulkintaa kehysti jossain määrin nämä teoriat. Hokkasen (2003) tutkimuksen luokitus vapaaehtoistyön reunaehdoista, muodosti tulkintakehyksen Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistymisen estävistä ja edistävästä tekijöistä. Eskolan (2010, 184) mukaan, aineiston analysoinnin yksi vaihtoehto on se, että tukijalla ei ole yhtä suurta teoriaa, vaan useita pieniä teorioita. Tällöin tutkimus etenee aineisto- tai ilmiöpohjaisesti, jolloin erilaiset käsitteet toimivat tulkintakehyksinä mahdollistaen aineiston tulkinnan.

7 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyyden pohdinta voi liittyä aineiston hankintaan, käsittelyyn, tutkijan rehellisyyteen ja tulosten julkaisuun. Kuula (2006, 34) määrittää eettisesti hyväksi tutkimukseksi tutkimusta, joka noudattaa yleisesti hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Hyvät tieteellisiä käytännöt ovat toimintatapoja, jotka noudattavat rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa. Olen pyrkinyt noudattamaan hyvän tieteellisen tutkimuksen kriteereitä koko tutkimusprosessin ajan. Olen tehnyt suunnitelmallista työtä ja edennyt siinä huolellisesti ja tarkasti antamalla tutkimukseen osallistuneille riittävä informaatiota tutkimuksen etenemisestä. Tulosten raportoinnissa ja analysoinnissa olen noudattanut erityistä tarkkuutta ja pyrkinyt tuomaan asiat esille mahdollisimman rehellisesti.

Tutkimustoiminnan tavoitteena on välttää virheiden syntyminen, joten tutkimuksessa täytyy arvioida tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 134). Tutkimuksen luotettavuutta kuvaavia termejä ovat validius eli pätevyys ja reliaabelius eli toistettavuus, joiden arviointi soveltuu paremmin määrälliseen tutkimukseen kuin laadulliseen tutkimukseen. Tutkimuksen reliaabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, jolloin tutkimus ei anna satumanvaraisia tuloksia. Heikkilä (2014, 27) kuvaa hyvän tutkimuksen perusvaatimuksena tutkimusta, jonka avulla saadaan luotettavia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimusta täyttää validiteetin eli pätevyyden määrällisessä tutkimuksessa silloin, kun tutkimus on onnistunut mittamaan sitä mitä oli tarkoituskin. Heikkilän (2014) mukaan validiteetin saavuttamista tukevat huolellinen suunnittelu ja harkitut tiedonkeruumenetelmät sekä tutkimuslomakkeen kysymysten yksiselitteisyys. Muita validin tutkimuksen piirteitä ovat edustava otos ja korkea vastausprosentti. (Heikkilä 2014, 27-28.)

Tuomi ja Sarajärvi (2009, 134) liittävät laadullisen tutkimuksen luottavuuskeskusteluun kysymykset totuudesta ja objektiivisesta tiedosta. Tieteen parissa totuuden käsittelyä ohjaa neljä erilaista totuusteoriaa, jotka muodostavat kaikki omanlaisen käsityksen totuudesta. Tässä tutkimuksessa totuus muodostuu Tilli Toukka -ohjaajien omista käsityksestä siitä sosiaalisesta todellisuudesta jollaisena Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta näyttäytyy heidän silmin. Totuus

on se todellisuus, jollaisena Tilli Toukka- vertaisryhmätoiminta heille näyttäytyy. Objektii-
suuden pohdinta liittyy tutkimuksessani siihen, miten tutkimuksen tekijänä olen ymmärtänyt
ja kuullut tiedonantajia, Tilli Toukka -ohjaajia ja NEro-hankeen edustajia. Objektii-
suuden vaatimus edellyttää omien ennako-oletusten tiedostamista ja niiden sisäistämistä. Objektii-
suutta tukevana tekijänä oli se, ettei minulla ollut tutkimuskohteeseen henkilökohtaista
suhdetta, vaan asemani oli puolueeton ja ulkopuolinen. Ulkopuolisena henkilönä kaikkien jän-
nitteiden havaitseminen ja tiedon saaminen kaikista ilmiöön liittyvistä tekijöistä on mahdo-
tonta, jonka oivaltaminen oli osa tutkimusprosessissa. Vilka (2007, 16) toteaa, että tutki-
musprosessin ja tulosten puolueettomuutta edesauttavat tutkittavan ja tutkijan etäinen suh-
de prosessin aikana. Haastatteluja tehdessäni huomasin kuitenkin, että jotkut haastateltavat
liittivät minut osaksi NEro-hanketta, jolla voi olla vaikutusta tiedonantajien antamaan tie-
toon, jolloin vaarana voi olla asioiden kaunisteleminen.

Tapaustutkimuksen tekeminen on ollut paljon työtä vaativa lähestymistapa aiheen tarkaste-
luun, johon on erityisesti vaikuttanut useamman tutkimusaineiston analysointi. Eriksson ja
Koistinen (2005, 43) toteavat, että laajan aineiston käsittely saattaa olla hyvinkin työläs vai-
he, jonka riskinä on tutkijan uupuminen kesken tutkimusprosessin tai analysoinnin keskeneräi-
syyt. Tapaustutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusaineis-
toa, joten tutkimuksen tekijänä otin vastaan ison haasteen, koska tällöin minun piti hallita
molempien tutkimussuuntausten menetelmiä ja analysointitapoja. Kvalitatiivista eli laadullis-
ta tutkimusta olin tehnyt aikaisemmin, mutta kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimusote oli
minulle ennestään vieras.

Kvantitatiivisen aineiston käsittely ja aineiston tulkinta veivätkin minulta huomattavan paljon
aikaa, koska jouduin kokoajan opettelemaan uutta ja keräämään tiedonmurusia kirjoista ja
lyhyiden tapaamisten aikana tilastotiedettä minulle opettaneelta lehtorilta. Alustavasti olin
ajatellut tehdä aineistosta myös ristiintaulukointeja, koska olin kiinnostunut selvittämään
kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä sekä näiden välistä riippuvuutta korrelaatioker-
toimen avulla. Jouduin rajaamaan nämä kuitenkin tutkimuksen ulkopuolelle, koska aikaresurs-
sit, joita opinnäytetyöhön oli käytettävissä eivät antaneet enää myöden huomioiden sen, että
minulla oli edessä vielä kahden laadullisen aineiston analysointi. Tämän lisäksi palautin mie-
leen määrällisen aineiston tavoitteen tutkimuksessani, jonka tehtävänä oli luoda aiheen tar-
kasteluun yleinen kehys. Tähän faktaan peilaten päädyin, että aineiston analysointi frekvens-
sien, prosenttien ja tunnuslukujen kautta tarjoaisi minulle riittävän ymmärryksen, kehyksen,
aiheen tarkasteluun. Tutkimukseni pääaineisto on laadullista, joka on tapaustutkimukselle
tyypillistä.

Kvantitatiivisen tutkimusprosessin merkittävä osa oli kyselylomakkeen laadinta, jota muun
muassa Vehkalahti (2014) pitää keskeisenä tutkimuksen onnistumiselle. Kyselylomakkeessa oli

strukturoitujen kysymysten lisäksi avoimia kysymyksiä. Valmistelin kyselylomaketta kauan ja sain useiden henkilöiden kannanottoja lomakkeen toimivuuteen. Testasin kyselylomakkeen ennen käyttöönottoa. Olin kyselylomakkeen tekijänä kuitenkin kokematon, joten kaikesta huolimatta huomasin aineiston käsittelyvaiheessa, että joukossa oli yksi taustamuuttujia selvittävä kysymys, jonka vastaajat olivat tulkinneet eri tavoin. Jätin tämän kysymyksen tutkimuksen ulkopuolelle, koska validiteetin näkökulmasta vastauksen tarkempi analysointi olisi antanut virheellisen tiedon.

Pidin tutkimuksen luotettavuutta lisäävänä tekijänä avointen kysymysten mukaan ottamista kyselylomakkeeseen, koska avoimet kysymykset mahdollisti vastaajalle tuoda esille asioita, joita en ollut osannut huomioida lomaketta tehdessäni. Avointen kysymysten avulla pystyin myös paikkamaan lomakkeen puutteita. Positiivinen yllätys olikin se, että suurin osa vastaajista oli vastannut avoimiin kysymyksiin, joten ne antoivat minulle arvokasta tietoa tutkittavasta ilmiöstä ja toimivat määrällisen aineiston tukevoittajina. Toinen merkittävä tekijä luotettavuuden tarkastelussa määrällisessä aineistossa oli tietojen syöttäminen SPSS-ohjelmaan, joka tehdään käsin ja näin ollen sisältää näppäilyvirheiden mahdollisuuden. Luotettavuuden parantamiseksi pyrin noudattamaan tietojen syöttämisessä erityistä huolellisuutta ja tarkkuutta.

Tutkimukseni pääongelmana oli selvittää Tilli Toukka- vertaisryhmien käynnistymiseen vaikuttavia tekijöitä, joihin aineistoni tarjosi vastauksia. Tutkimukseni menetelmälliset valinnat tukivat näin ollen tutkimukselle asettamiini tavoitteita. Menetelmätriangulaation käyttö lisäsi tutkimuksen luotettavuutta, sillä yhden menetelmän heikkoutta pystyin paikkamaan toisen vahvuudella. Tutkimuksen luotettavuutta lisäsi myös aineistojen analysoinnin aloittaminen heti aineistojen keräämisen jälkeen, jolloin muun muassa haastattelut olivat vielä tuoreessa muistissa. Analysointi oli oleellinen osa tutkimusprosessia, koska se ohjasi seuraavan tutkimusmenetelmän kautta hankittavaa tiedon tarvetta.

Laadullisen aineiston analysoinnin haasteena oli ajoittain analyysiyksikön rajaaminen. Analyysiyksikkönä olivat lauseet (ks. Tuomi ym. 2007, 110). Lauseet edustivat vastaajan käsitystä aiheesta, joten sama lause saattoi tarjota mahdollisuuksia erilaisten tulkintojen tekemiseen. Etsin aineistoista Tilli Toukka-ohjaajien antamia käsityksiä, merkityksiä asioista, jotka antoivat minulle vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin. Moilanen ym.(2010) toteavat, että merkitysten tulkinnassa haetaan jonkin asian mieltä. Aineistoa analysoitaessa huomasin, että sama lause saattoi sisältää useita käsityksiä, joita tarkastelin omina erillisinä käsityksinä. Analysoinnin vaikeutena olikin ajoittain päättää, mihin luokkaan ne sijoittuisi, koska yksi käsitys saattoi olla sijoitettavissa kahteen luokkaan. Esimerkki tällaisesta käsityksestä oli määräaikainen työsuhteen vaikutus ryhmien käynnistymiseen, jonka olisi voinut liittää sekä yksilöllisiin reunaehtoihin tai yhteiskunnallisiin reunaehtoihin riippuen siitä mistä näkökulmasta ai-
hetta tarkasteli.

Analysoin tutkimuksen kaksi laadullista aineistoa omina erillisinä aineistoinaan, joka on tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä. Pyrin nostamaan tapaustutkimukselle tyypilliseen tapaan esille myös ristiriitaisia näkemyksiä aineistosta, joka Staken (1995) mukaan on tapaustutkimuksessa keskeistä. Häikiö ja Niemenmaa (2007, 54) ohjaavat tutkimuksen tekijää pohtimaan omien näkemysten vaikutusta tutkimuksen lähestymistapaan. Tutkimuksen tiedonantajista valtaosa oli sosiaalialan ammatillisia henkilöitä, jotka työskentelivät lasten ja perheiden kanssa, joten heidän ammatillinen tausta on monilta osin samanlainen kuin omani. Tämän asian oivaltaminen ja aukikirjoittaminen on auttanut minua tutkimuksen analysoinnissa, jolloin myös lukijalle jää mahdollisuus arvioida sen vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Tutkimusprosessin aikana olen käynyt jatkuvaa pohdintaa siitä, miten kriittinen minun tulee olla aiheen tarkastelussa ja miten saan tuotua esille mahdollisimman aidosti erilaiset ohjaajien näkemykset Tilli Toukka -vertaisryhmämallista vääristämättä todellisuutta. Turvaudun tässä raporttiini ja toivon sen tarjoavan lukijalle mahdollisuuden muodostaa tutkimuksen luotettavuuden arviointia itse tapauksen tulkinnasta. Pyrin välttämään ylitulkintaa ja jättämään tutkimuksen lukijalle myös mahdollisuuden luoda omanlainen kuva tapauksesta.

8 Tutkimuksen tulokset

8.1 Määrällisen aineiston keskeiset tulokset

Taustamuuttajat antavat tietoa tilastoyksikön rakenteesta ja ominaisuuksista. Taustamuuttajat liittyvät tutkittavaan ilmiöön ja ne toimivat ilmiön luokittelun määrittelyn keinoina. (Kananen 2011, 60.) Tässä tutkimuksessa taustamuuttajia ovat Tilli Toukka -ohjaajan sukupuoli, ikä, siviilisäätö, perhetilanne, asuinmaakunta ja asuinalueen sijainti sekä henkilön koulutus ja työuraan koskevat tiedot. Taustatietojen perusteella tämän tutkimuksen erityisyys on, että tässä tarkastellaan työelämään kiinnittyneitä henkilöitä, joilla valtaosalla oli kokemusta lasten ja perheiden kanssa työskentelystä. Yhtenä erityispiirteenä oli myös vastaajien koulutustunteisuus, sillä vastaajista 71 prosentilla oli alempi- tai ylempi korkeakoulututkinto.

8.1.1 Vastaajien taustatiedot eli taustamuuttajat

Kyselylomakkeen vastaajista (N=92) naisia oli valtaosa (96 %) ja miehiä 1 prosenttia. Vastaajista neljä (1 %) ei halunnut kertoa sukupuoltaan. Kysymykseen jätti vastaamatta 2 prosenttia vastaajista. Vastaajien ikäjakauma jakautui 22- 64 ikävuoden välille. Tämän perusteella kaikki vastaajat ovat laskennallisesti työikäisiä aikuisia. Eniten kyselyyn vastasivat 30-39- vuotiaat, joita oli 31 prosenttia vastaajista ja toiseksi eniten vastasi 50-59- vuotiaat, joita oli 26 prosenttia vastaajista. Vastaajista 20 prosenttia oli 40-49- vuotiaita ja 20-29- vuotiaita oli 16 prosenttia vastaajista. Pienen ikäryhmä olivat 60 - 64vuotta täyttäneet vastaajat, joita oli 7 prosenttia vastaajista.

Taulukko 2: Siviilisääty

	Vastanneita	%
Avio- tai avoliitto	75	82
Eronnut /asumusero	6	6
Leski	1	1
Naimaton	10	11
Yhteensä	92	100%

Taulukko 2 esittelee vastaajien siviilisäätyä. Vastaajista (N=92) valtaosa (82 %) oli avio- tai avoliitossa. Naimattomia vastaajista oli 11 prosenttia. Vastaajista vain 6 prosenttia oli eronneita ja 1 prosenttia vastaajista oli leski. Vastaajista (N=92) yli puolella (62 %) oli 0-6-vuotiaita lapsia ja 57 prosentilla vastaajista oli 7-17- vuotiaita lapsia.

Taulukko 3: Asuinmaakunta

	Vastanneita	%
Virheellinen/ Tyhjä	3	3
Pohjanmaa	41	45
Häme	11	12
Uusimaa	16	18
Lappi	1	1
Päijät- Häme	1	1
Satakunta	3	3
Varsinais- Suomi	15	17
Yhteensä	92	100%

Taulukossa 3 esittää asuinmaakuntien jakauman vastaajien kesken. Lähes puolet vastaajista (45 %) asui Pohjanmaalla. Uusmaalaisia oli 18 prosenttia ja Varsinais-Suomesta oli 17 prosenttia vastaajista. Hämeessä asuvia oli 12 prosenttia. Satakunnasta, Lapista ja Päijät-Hämeestä olivat vähiten vastaajia, yhteensä 5 prosenttia vastaajista. Vastaajista 3 prosenttia ei ole halunnut kertoa asuinpaikkaansa.

Taulukko 4: Asuinalueen sijainti

	Vastanneita	%
Haja-asutusalue	22	24
Kaupunki	67	73
Jokin muu	3	3
Yhteensä	92	100%

Taulukko 4 esittelee vastaajien asuinalueen sijaintia. Vastaajista (N=92) valtaosa eli 73 prosenttia asui kaupungissa. Haja-asutusalueella asui 24 prosenttia vastaajista. Vastaajista 3 prosenttia vastasi kohtaan jokin muu.

Taulukko 5: Vastaajien koulutustaso

	Vastanneita	%
Alempi korkeakoulututkinto	44	48
Ammatillinen koulutus	13	14
Jokin muu	3	3
Keski- tai peruskoulu	7	8
Lukio tai ylioppilas	4	4
Ylempi korkeakoulututkinto	21	23
Yhteensä	92	100 %

Vastaajien koulutustaso on esitelty taulukossa 5. Lähes puolella (48 %) vastaajista (N=92) oli alempi korkeakoulututkinto. Ylempi korkeakoulututkinto oli 23 prosentilla vastaajista. Ammatillinen koulutus 14 prosentilla ja keski- tai peruskoulu 8 prosentilla vastaajista.

Taulukko 6: Vastaajien koulutusala

	Vastanneita	%
Jokin muu	3	3
Kasvatustieteellinen ja/tai opettajankoulutus	20	22
Palvelualojen koulutus	1	1
Sosiaali- ja/ tai terveysalan koulutus	55	60
Teologian ja/ tai hengellisen alan koulutus	1	1
Yhteiskuntatieteellinen koulutus	10	11
Yleissivistävä koulutus	2	2
Yhteensä	92	100 %

Vastaajista (N=92) yli puolella oli (60 %) oli sosiaali- ja/tai terveysalan koulutus. Kasvatustieteellinen tai opettajan koulutus oli 22 prosentilla vastaajista. Yhteiskuntatieteellinen koulutus oli 11 prosentilla vastaajista. Muita koulutusaloja olivat palvelualankoulutus (1 %), teologian tai hengellisen alankoulutus (1 %) ja yleissivistävä koulutus (2 %). Jokin muu luokassa tulivat esille lastenohjaajan, perhepäivähoitajan ja psykologin ammatit.

Taulukko 7: Päätoimi

	Vastanneita	%
Töissä toisen palveluksessa	65	71
Yrittäjä	6	7
Opiskelija	9	10
Jokin muu: Järjestö	2	2
Tyhjiä	10	10
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 7 esittelee vastaajan päätoimea. Vastaajista (N=92) valtaosa eli 71 prosenttia työskenteli töissä toisen palveluksessa. Yrittäjiä vastaajista oli 7 prosenttia ja opiskelijoita 10 prosenttia. Jokin muu kohdassa vastaajista 2 prosenttia ilmoitti työskentelevän järjestön pal-

veluksessa. Vastaajista 10 prosenttia ei vastannut kysymykseen. Kukaan vastaajista ei vastannut olevansa työtön, isyys-, äitiys- tai vanhempainvapaalla.

Taulukko 8: Työskentelysektori

	Vastanneita	%
Julkisella sektorilla	84	91
Yksityisellä sektorilla	8	9
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 8 kuvaa vastaajan työskentely sektoria. Vastaajista (N=92) valtaosa 91 prosenttia (84 henkilöä) työskenteli julkisella sektorilla. Yksityisen palveluksessa oli 9 prosenttia vastaajista.

Taulukko 9: Työaika

	Vastanneita	%
Kokopäivätyö	86	94
Osapäivätyö	6	6
Yhteensä	92	100 %

Vastaajista 94 prosenttia työskenteli kokopäivätyössä. Vastaajista vain 6 prosenttia ilmoitti tekevänsä osapäivätyötä. Osapäivätyöntekijöistä yksi kertoi opiskelevan samalla.

Taulukko 10: Ohjaaja koulutukseen osallistumisen ajankohta

	Vastanneita	%
1-3 kuukautta sitten	44	48
3-6 kuukautta sitten	17	19
Kuukauden sisällä	27	29
Yli 6 kuukautta sitten	4	4
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 10 kuvaa vastaajien ohjaaja koulutukseen osallistumisen ajankohtaa. Vastaajista lähes puolet (48 %) oli käynyt Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen 1-3 kuukautta sitten. Kuukauden sisällä koulutuksen käyneitä oli 29 prosenttia vastaajista. Koulutuksen käyneitä 3-6 kuu-

kautta sitten oli vastaajista 19 prosenttia vastaajista. Yli puolivuotta koulutuksen käyneitä oli vain 4 prosenttia vastaajista.

Taulukko 11: Ohjaaja koulutuksesta saatu pätevyys

	Vastanneita	%
Pääohjaaja	75	82
Apuohjaaja	12	13
Tyhjiä	5	5
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 11 on kuvaa ohjaajakoulutuksesta saatua pätevyyttä. Tilli Toukka -ohjaaja koulutuksessa pääohjaajan pätevyyden oli saanut 82 prosenttia vastaajista (N=92) eli 75 henkilöä. Apuohjaajan pätevyyden sai 13 prosenttia vastaajista. Vastaajista 5 prosenttia ei vastannut tähän kysymykseen .

Taulukko 12: Valmius Tilli Toukka ohjaajana toimimiselle

	Vastanneita	%
Kyllä	35	38
En	21	23
En osaa sanoa	35	38
Tyhjiä	1	1
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 12 kuvaa vastaajien valmiutta Tilli Toukka -ohjaajana toimimiselle. Vastaajista (N=92) 38 prosenttia oli valmis aloittamaan Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaajana. Yhtä suuri osa vastaajista (38 %) ei osannut sanoa olisiko valmis aloittamaan Tilli Toukka -ohjaajana. Vastaajista 21 prosenttia ilmaisi, ettei ole valmis aloittamaan Tilli Toukka- ohjaajana.

Taulukko 13: Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan aloittaneet

	Vastanneita	%
Kyllä	2	2
En	87	95
Tyhjiä	3	3
Yhteensä	92	100 %

Taulukko 13 kuvaa aloittaneiden Tilli Toukka -ryhmien määrää. Vastaajista 2 prosenttia kertoi aloittaneensa ryhmätoiminnan. Lisätiedoista selviää kuitenkin, että ryhmätoimintaa oli yritetty aloittaa, mutta yritys oli kaatunut siihen, ettei ilmoittautumisia ryhmään tullut. Toinen kyllä vastannut kertoi päätöksestään käynnistää ryhmä tulevaisuudessa. Vastaajista 3 prosenttia ei vastannut kysymykseen. Taulukko 13 näytti kuvaavan ryhmätoiminnan aloittamisen halua, ei aloitettuja ryhmiä.

8.1.2 Koulutukseen hakeutumisen syyt ja koulutuksesta saatu anti

Koulutuksen hakeutumisen syitä kartoitettiin seuraavilla väittämillä, jotka ovat esitelty taulukossa 14.

Taulukko 14: Koulutukseen hakeutumisen syyt

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Osin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	Vastanneet	Vastanneet	Vastanneet	Vastanneet	Vastanneet
Koulutuksen aihepiiri oli kiinnostava	0	0	4	6	82
Minulle tarjoutui siihen mahdollisuus	0	1	1	2	88
Haluan tehdä vapaaehtoistyötä	19	29	26	11	7
Haluan auttaa lapsia	0	1	2	6	83
Haluan uudenlaista sisältöä elämään	11	21	25	18	17
Haluan kehittää omaa osaamistani	0	0	3	7	82
Koulutus kehittää ammatillisuuttani	0	1	7	6	78
Olen kiinnostunut kaikesta uudesta	1	2	16	21	52
Olen itse kokenut avioeron, joten aihepiiri oli minulle merkityksellinen	48	9	7	5	23
Työnantaja suositteli minulle koulutusta	22	9	16	14	31
Saan siitä opintosuorituksia	60	6	7	1	18

Koulutuksen hakeutumisen merkittävimmät syyt olivat: tarjoutunut mahdollisuus 96 prosenttia vastaajista (88 hlöä), aihepiirin kiinnostavuus 89 prosenttia (82 hlöä), halu auttaa lapsia 90 prosenttia (83 hlöä), halun oman osaamisen kehittämiseen 89 prosenttia (82 hlöä) ja ammatillisuuden kehittämiseen 85 prosenttia (78 hlöä) vastaajista. Kiinnostus kaikkea uutta kohtaan toi esille yli puolet vastaajista eli 57 prosenttia (52 hlöä) vastaajista. Aihepiirin merkityksellisyys oman avioerokokemuksen myötä toi esille 25 prosenttia (22) vastaajista. Halun vapaaehtoistyön tekemiseen toi esille vain 8 prosenttia vastaajista (N=92) eli 7 henkilöä. Lähes puolet vastaajista (49 %) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli hakeutunut koulutukseen työnantajan suosituksesta. Opintosuorituksia koulutukseen osallistuneista sai 20 prosenttia vastaajista eli 18 henkilöä.

Vastaajien tyytyväisyyttä koulutuksen vastaavuudesta odotuksiin on kuvattu taulukossa 15.

Taulukko 15: Koulutuksen vastaavuus ohjaajan odotuksiin

	Vastanneita	%
Erittäin paljon	18	20
Paljon	39	42
Melko Paljon	22	24
Vähän	10	11
Tyhjiä	3	3
Yhteensä	92	100

Taulukko 15 kuvaa koulutuksen vastaavuutta ohjaajien odotuksiin. Vastaajista (N=92) yli puolet (62 %) koki, että koulutus vastasi heidän odotuksiaan erittäin paljon tai paljon. Vastaajista vain 10 henkilöä (11 %) koki, että koulutus vastasi vain vähän heidän odotuksiaan. Kukaan vastaajista ei valinnut vastausvaihtoehtoa ei lainkaan. Keskiarvolla mitattuna ohjaajien tyytyväisyyttä koulutusta kohtaan sai keskiarvon (Mean) 2,73 kokonaisluvun ollessa neljä.

Taulukossa 16 on esitelty vastausten jakautuminen eri vastausvaihtoehtojen osalta ohjaajakoulutuksen annista.

Taulukko 16: Ohjaajakoulutuksen anti

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Osin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita
Voi hyödyntää osaamistani myös muualla	6	2	12	20	52
Voi hyödyntää osaamistani työssäni	1	3	11	15	62
Voi hyödyntää osaamistani vapaa-ajalla	11	13	23	15	30
Voin hyödyntää osaamistani kotona	29	20	14	7	22
Voi hyödyntää osaamistani opinnoissani	35	8	11	12	26
En voi hyödyntää osaamistani muualla.	45	22	9	2	14
Osaaminen antoi valmiuksia ryhmän ohjaamiseen	1	2	5	24	60
Osaaminen antoi valmiuksia Tilli Toukka -ryhmän käynnistämiseen.	6	2	12	25	47

Ohjaajista (N=92) 67 prosenttia eli 62 henkilöä koki, että voi hyödyntää koulutuksesta saatua osaamista työssään. Vastajista 60 henkilöä (65 %) koki saaneensa valmiuksia Tilli Toukka-vertaisryhmän ohjaamiseen koulutuksesta. Tilli Toukka -ryhmän käynnistämiseen koki saaneensa valmiuksia vähän yli puolet vastaajista (51 %) eli 47 henkilöä. Hyötyä opinnoissaan koki saavansa 28 prosenttia vastaajista eli 26 henkilöä.

Ohjaajista (N=92) 62 henkilöä (67 %) koki, että voi hyödyntää koulutuksesta saatua osaamista työssään. Hyötyä opinnoissaan koki saavansa 28 prosenttia vastaajista eli 26 henkilöä. Vastajista 60 henkilöä (65 %) koki saaneensa valmiuksia Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamiseen koulutuksesta. Tilli Toukka -ryhmän käynnistämiseen koki saaneensa valmiuksia vähän yli puolet vastaajista (51 %) eli 47 henkilöä.

8.1.3 Tilli Toukka-ohjaajana toimista estävät tekijät

Taulukossa 17 on esitelty vastausten jakautuminen Tilli Toukka -ohjaajana estävien tekijöiden osalta

Taulukko 17: Tilli Toukka -ohjaajana toimimista estävät tekijät

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Osin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita
Elämäntilanteeni ei ole sopiva.	40	16	4	9	23
Minulla ei ole aikaa.	17	11	16	18	30
En ole saanut riittävästi ohjausta ja tukea.	39	28	11	4	10
Koen oman osaamiseni puutteelliseksi.	29	32	13	9	9
En pysty hyödyntämään osaamistani.	41	25	13	6	7
Toiminta ei vastannut odotuksiani.	49	19	8	5	11
Toiminta ei vastannut tarpeitani.	41	27	9	4	11
Toimintaan sopivien tilojen löytäminen on vaikeaa.	41	21	13	7	10
Ohjaajatyöparin löytäminen on vaikeaa.	33	26	11	9	13

Yli puolet vastaajista (N=92) 52 % prosenttia (48 henkilöä) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Tilli Toukka- ohjaajana toimista estävänä tekijänä oli ajanpuute. Keskiarvolta (Mean) mitattuna ajanpuute sai arvon 2,36 neljästä.

Vastaajista (N=92) 35 % prosenttia (32 henkilöä) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä ettei oma elämäntilanne ole sopiva Tilli Toukka -ohjaajana toimimiselle. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli yli puolet (61 %) vastaajista eli 56 henkilöä. Oman osaamisen koki puutteelliseksi vain 10 prosenttia vastaajista (N=92). Vastaajista vain 11 prosenttia (N=92) toi esille toimintaan sopivien tilojen puutteen estävän ryhmien ohjaamisen. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli 67 prosenttia vastaajista (62 henkilöä). Ohjaajaparin löytymistä piti vaikeana 14 prosenttia vastaajista eli 13 henkilöä.

(N=92). Vastaajista 11 prosenttia (10 henkilöä) piti ohjauksen puutteen ja tuen estävän Tilli Toukka -ohjaajana toimimista. Täysin eri mieltä väittämän kanssa oli 43 prosenttia vastaajista. Vastaajista vain 12 prosenttia koki, ettei toiminta vastannut heidän odotuksia, kun taas yli puolet vastaajista (53) prosenttia oli täysin eri mieltä väittämän kanssa.

8.1.4 Tilli Toukka -ohjaajana toimimista edistävät tekijät

Taulukossa 18 on esitelty vastausten jakautuminen Tilli Toukka -ohjaajana toimimista edistävien tekijöiden osalta.

Taulukko 18: Tilli Toukka -ohjaajana toimimista edistävät tekijät

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Osin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita	Vastanneita
Tarvitsen lisäkoulutusta.	30	24	10	15	13
Tarvitsen henkilökohtaista ohjausta.	35	26	14	5	12
Tarvitsen ryhmässä annettua ohjausta	31	29	13	6	13
Tarvitsen tukea käytännön järjestelyissä.	25	16	17	18	16
Tarvitsen muiden Tilli Toukka -ohjaajien tukea.	17	14	27	15	19
Tarvitsen työnantajan suostumuksen.	20	7	12	4	49

Tilli Toukka -vertaisryhmä ohjaajana toimimista edisti vastaajista yli puolen (59 %) eli 49 henkilön mielestä työnantajan suostumus. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli 27 henkilöä (29 %) vastaajista. Muiden Tilli Toukka ohjaajien tukea piti merkityksellisenä 19 vastaajaa (21 %), kun taas täysin eri mieltä oli vain 17 henkilöä (19 %). Lisäkoulutuksen tarvetta koki vastaajista (N=92) vain 13 henkilöä (14 %) vastaajista. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli yli puolet vastaajista eli 54 henkilöä (59 %).

Henkilökohtaisen ohjauksen tarve oli vastaajista vain muutaman toive (13 %) vastaajista 12 henkilöä. Väittämän kanssa täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän oli 66 prosenttia vastaajista (61 henkilöä). Ryhmässä annetun ohjauksen tarpeen toi esille 13 henkilöä eli 14 prosenttia vastaajista, kun taas täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli 65 prosenttia vastaajista (60) henkilöä.) Tukea käytännön järjestelyissä tarvitsi 17 %

prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä oli 45 prosenttia vastaajista (31 henkilöä.)

8.1.5 Odotukset NEro-hankkeen tarjoamalle tuelle

Vastaajien odotuksia NEro-hankkeen tarjoamalle tuelle kartoitettiin koulutuksen, yhteisten tapahtumien, henkilökohtaisen yhteydenpidon, sähköisen yhteydenpidon, rahallisen tuen, kannustuksen ja työhönsäntä kautta. Vastaaja valitsi vastausvaihtoehdoista saman tai erimielisyyttä kuvaavaan vastausvaihtoehdon. Vastausvaihtoehdot olivat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, osin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä.

Taulukko 19: Odotukset NEro-hankkeen tuelle

	Täysin samaa mieltä	%	Vastanneita
Koulutusta	31	34	92
Yhteisiä tapahtumia	29	32	92
Henkilökoht. yhteydenpito	11	12	92
Sähköistä yhteydenpitoa	28	31	92
Kannustusta	32	35	92
Rahallista tukea	27	30	92
Työhönsäntä	22	24	92

Vastaajista (N=92) 34 prosenttia oli täysin samaa mieltä väittämän kanssa, että toivoi koulutusta. Vastaajista oli täysin eri mieltä (19 %) ja jokseenkin erimielistä 12 prosenttia. Yhteisiä tapahtumia toivoi 32 prosenttia vastaajista. Täysin erimielistä oli 15 prosenttia vastaajista ja jokseenkin eri mieltä oli 11 prosenttia. Henkilökohtaista yhteydenpitoa väittämän kanssa täysin samaa mieltä oli 12 prosenttia vastaajista, kun täysin (25 %) ja jokseenkin erimielistä (29 %) väittämän kanssa oli yli puolet vastaajista (54 %).

Vastaajista (N=92) 30 prosenttia toivoi rahallista tukea. Täysin (29 %) tai jokseenkin eri mieltä (21%) väittämän kanssa oli puolet vastaajista (50%). Vastaajista 35 prosenttia toivoi kannustusta. Vastaajista täysin (24 %) tai jokseenkin eri mieltä (13 %) väittämän kanssa oli 37 prosenttia vastaajista.

Vastaajista (N=92) 24 prosenttia toivoi työhönsäntä. Täysin erimielistä väittämän kanssa oli 18 prosenttia ja jokseenkin eri mieltä 12 prosenttia vastaajista.

Strukturoidulla kyselyllä haluttiin selvittää myös vastaajan toivetta NEro-hankkeen tarjoan tuen määrästä. Vastaajista 69 % toivoi tukea 2-4 kertaa vuodessa. Kerran kuukaudessa tukea toivoi 3 % vastaajista. Vastaajista 16 prosenttia valitsi kohdan jokin muu. Vastaajista 12 prosenttia ei vastannut tähän kysymykseen.

8.2 Laadullisen analyysin keskeiset tulokset

Laadullinen aineisto sisältää kyselylomakkeen avoimet kysymykset sekä avoimen haastattelun aineistot. Sähköisen lomakkeen avoimiin kysymyksiin tuli vastauksia kysymyksestä riippuen 51-71 vastausta, joten tämän kautta saatu aineisto on laaja.

8.2.1 Avoimen haastattelun vastaajien taustatiedot

Avoimeen haastatteluun osallistui viisi naista, joilla kaikilla oli sosiaali- tai terveysalan koulutus. Vastaajista kaikki tekivät työtä lasten ja perheiden parissa. Vastaajista neljä työskenteli julkisella sektorilla ja yksi yksityisellä sektorilla. Vastaajat työskentelivät varhaiskasvatuksessa, perhetyössä, seurakunnalla tai järjestön palveluksessa. Vastaajat oli Uudeltamaalta, Pohjanmaalta ja Varsinais-Suomesta. Haastateltavista yksi oli käynnistänyt vertaisryhmätoiminnan ja toinen oli käynnistämässä toimintaa syksyn 2015 aikana. Haastateltavista kolme ei ollut käynnistänyt toimintaa, mutta yhdellä heistä oli alustava ajatus toiminnan käynnistämiseksi myöhemmässä vaiheessa.

8.2.2 Koulutukseen hakeutumisen motiivit

Koulutuksen hakeutumisen motiiveiksi muodostui kyselylomakkeen avointen aineiston ja avoimen haastattelun perusteella kolme pääluokkaa, jotka olivat: uraan liittyvät motiivit, auttamiseen liittyvät motiivit ja uuden löytämisen motiivit. (Katso taulukko 20)

Taulukko 20: Ohjaajakoulutukseen hakeutumisen motiivit

PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA	ALALUOKKA
URAAAN LIITTYVÄT MOTIIVIT	Oman osaamisen kehittämisen orientaatio:	Oman ero-osaamisen syventäminen ja kehittäminen Osaamisen kehittäminen yleisesti lasten kanssa työskentelyssä, ammatilliset perustaidot
AUTTAMISEEN LIITTYVÄT MOTIIVIT	Auttamisen orientaatio:	Eroperheiden ja lasten auttaminen omassa työssä Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaaminen ja käynnistäminen
UUDEN LÖYTÄMISEN MOTIIVIT	Ei odotuksia orientaatio:	Asenteisiin liittyvät tekijät Luonteenpiirteisiin liittyvät tekijät

Uraan liittyviin motiiveihin tuli eniten vastauksia. Uramotiivit jakoutuivat alaluokkiin: oman ero-osaamisen syventäminen ja kehittäminen sekä osaamisen kehittäminen yleisesti lasten kanssa työskentelyssä. Oman ero-osaamisen syventämisen ja kehittämiselle koettiin tarvetta, koska erolasten määrän koettiin lisääntyneen. Vastauksissa näkyi vastaajien erilainen kokemus erotyöskentelyssä. Oman osaamisen syventämisen merkitystä toivat esille ohjaajat, joilla oli jo aikaisempaa kokemusta erotyöskentelystä lasten ja perheiden kanssa. Vastaajat toivat esille toiveensa oman osaamisen laajentamiseen, jossa toiveena oli saada tietoa ja uusi menetelmä pienten lasten erohuolien käsittelyä varten.

" Olen vanhemman neuvo-ohjaaja ja Taikuri ja Vetskari koulutuksen käynyt. Tilli Toukka syvensi ikähaarukkaa ja osaamista."

" Olen jo pidempään kaivannut uutta menetelmää, pienten lasten erohuolien käsittelemiseen"

Ero-osaamisen kehittämisen tarpeet nousivat esille vastaajilta, joilla ei ollut suoranaista kokemusta erotyöskentelystä, mutta vastaajat olivat havainneet ero-osaamisen tarpeen, koska eroperheiden määrän koettiin lisääntyneen. Eron koettiin vaikuttavan ja näkyvän lapsen käyttäytymisessä, joten taito käsitellä lapsen eroon liittyviä tunteita oli selkeä osaamiseen kohdistuva tarve. Ero-osaamisen kehittämiseksi toivottiin käytännön menetelmää, tiedollista ja taidollista osaamista sekä valmiuksia ja rohkeutta kohdata eroperheitä.

"Saada haltuun taitoja ja menetelmiä käsitellä lasten kanssa vanhempien eroon liittyviä tunteita."

"Toimintamallia haasteellisten avioerotilanteiden kohtaamiseen. Ymmärrystä lapsen kohtaamiseen erotilanteessa."

Osa vastaajista oli hakeutunut koulutukseen omien ammatillisten perustaitojen kehittämiseksi, jolloin koulutukselta toivottiin osaamista yleisesti lasten kanssa työskentelyyn. Koulutukselta odotettiin tällöin uutta käytännön menetelmää omaan työkalupakkiin ja käytäntöjä lapsiryhmän ohjaamiseen ja toiminnan sisällölliseen suunnitteluun.

" Saada uusia käytäntöjä lasten ryhmätoimintaan muuhunkin kuin eroasioiden."

" Halusin saada käytännön työmenetelmiä lasten kanssa työskentelyyn.

Toiseksi yleisin syy koulutukseen hakeutumiselle oli vastaajan halu auttaa eli auttamisen motiivit. Auttamisen motiivit jakautuvat kahteen alaluokkaa, jotka olivat auttamisen orientaatio omassa työssä ja halu Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamiseen ja käynnistämiseen. Auttamisen orientaatio vastaajan omassa työssä näyttäytyi vastaajien haluna auttaa ja tukea lasta tai perhettä perheen avioerotilanteessa oman työn yhteydessä. Koulutukselta toivottiin sekä tiedollista- että menetelmä-osaamista, jotka tukisivat erotyöskentelyä lasten ja perheiden kanssa. Ohjaajat toivat myös menetelmää lasten tunnetaitojen käsittelyä varten.

" Odotin koulutukselta tietoa, miten lapsi selviää erosta, millaisia asioita lapsella eron myötä herää ja miten itse voi lasta mieltä painavissa asioissa auttaa.
"Miten tuen eron kokevaa lasta arjessa, aineksia tähän."

"Odotuksena oli että pystyn auttamaan päiväkodissamme olevia ero perheiden lapsia muun työni ohessa."

Osa vastaajista toi esille halun Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseen, joten koulutukselta toivottiin valmiuksia ryhmän käynnistämiseen ja ohjaamiseen.

"Saada konkreettisia työvälineitä Tilli Toukka-ohjaajana toimimiselle".

Toivoin, että olisin voinut lähteä perustamaan eroryhmää lapsille.

Uuden löytämiseen motiivit jakautuivat alaluokkiin asenteisiin kohdistuvat tekijät ja persoonallisuuden piirteisiin kohdistuvat tekijät. Tässä motiiviluokassa korostui, ettei vastaaja ollut asettanut ennako-odotuksia koulutukseen hakeutumisessa tai asettanut erityisiä toiveita ja odotuksia koulutuksen sisältöä kohtaan. Koulutukseen oli hakeuduttu tarjoutuneesta mahdollisuudesta, uteliaisuudesta ja kiinnostuksesta uutta toimintamallia kohtaan. Uuden löytämisen motiiveissa korostui vastaajan positiivinen -ja ennakkoluuloton asenne uusia asioita kohtaan, jolloin uudet asiat näyttäytyivät mahdollisuuksina.

" Odotuksia ei ollut. Menin avoimella ja uteliaalla mielellä koulutukseen. En pettynyt.

" Tuli vaan yhtäkkiä sellainen yhteistyöpyyntö tai mahdollisuus tehdä yhteistyötä"

8.2.3 Ohjaajakoulutuksesta saadut valmiudet

Ohjaajakoulutuksen antia kartoitettiin avoimen kysymyksen avulla: Millaisia valmiuksia ohjaajakoulutus antoi sinulle? Kysymykseen vastasi 67 vastaajaa 92 vastaajasta. Ohjaajakoulutuksesta saatu anti jakautui kahteen pääluokkaan, joita olivat: oman osaamisen kehittyminen ja ei hyötyä.

Taulukko 21: Ohjaajakoulutuksesta saadut valmiudet

PÄÄLUOKKA	YLALUOKKA
OSAAMISEN KEHITTYMINEN(61)	1. Menetelmä osaaminen (24) 2. Ero-osaaminen(15) 3. Osaaminen Tilli Toukka - vertaisryhmän ohjaamiseen ja/tai käynnistämiseen (22)
EI HYÖTYÄ (6)	1. Ei uutta (4) 2. Ei odotusten mukaista (2)

Menetelmäosaamisessa vastaajat kokivat saaneensa uuden menetelmän työskentelyyn lasten kanssa. Menetelmän koettiin soveltuvan käytettäväksi omassa työssä varsinkin päiväkodissa ja terapiatyössä. Tilli Toukka -ohjaajat kokivat saaneensa lisää ryhmänohjaustaitoja, selkeän ja kattavan materiaalipaketin sekä uuden toiminnallisen välineen omaan työhön.

"Koulutuksesta tuli sellaisia välineitä, joita voin arkityössäni käyttää muutenkin.

"Eryteisesti hienoja ryhmänohjaustaitoja sekä ideoita muihin ryhmiin"

"Erlaisia toiminnallisia menetelmiä lisää oman työkalupakkiin"

Ero-osaamisessa vastaajat kokivat saaneensa välineitä sekä taitoja erotyöskentelyyn lasten ja vanhempien kanssa. Oman ero-osaamisen koettiin, joko syventyneen tai lisääntyneen. Ohjaajakoulutuksen koettiin antaneen valmiuksia ja taitoja kohdata eronkokeneita lapsia ja vanhempia sekä käsitellä eron liittyviä tunteita. Ero-osaamisen kehittämisessä koettiin taitoa käsitellä avioeroa lapsen näkökulmasta.

"Käsittämään avioeroa lapsen näkökulmasta"

"Antoi valmiudet auttaa eroavien perheiden lapsia ja vanhempia".

"Puhua lasten kanssa erosta ja siihen liittyvistä tunteista".

Osaamisen Tilli Toukka vertaisryhmän ohjaamiseen toi esille 18 vastaajaa. He kokivat saaneensa valmiuksia Tilli Toukka-vertaisryhmän ohjaamiseen, joka pääohjaajana tai apuohjaajana. Vain neljässä vastauksessa tuli esille ohjaajan valmius ryhmän käynnistämiseen.

"Tohdin lähteä vetämään ryhmään ja olen ollut yhteydessä kotikunnan sosiaali-puolen henkilöihin."

Pääluokkaan ei hyötyä tuli vain 6 kommenttia. Osa vastaajista koki, ettei ollut saanut uutta koulutuksesta tai koulutus ei vastannut vastaajan ennakko odotuksia. Odotusten vastaamattomuudessa näkyi vastaajan oma ammatillinen orientaatio, jolloin ohjaajan kokemuksena oli, ettei malli ollut soveltuva lapsen auttamiseen vastaajan omaan näkemyksen mukaisesti.

"Koulutus ei mielestäni antanut valmiuksia vertaistukiryhmän vetämiseen, vaan enemmänkin tunne "taitojen" ulkokohtaiseen opetukseen. Olen sitä mieltä sekä kehitys- ja persoonallisuuspsykologian teoriatietoon että psykologin työkokemukseeni ja omaan elämäkokemukseeni pohjaten, että tunteita ei voi lapsille ulkokohtaisesti opettaa, vaan lapsi oppii niitä turvallisessa vuorovaikutustilanteessa, jossa on luotu turvalliset puitteet tunteiden omakohtaiselle kokemiselle ja ilmaisemiselle. Näin ollen koulutus ei suoraan sanottuna antanut minulle juurikaan muuta kuin huonon olon liittyen siihen, että tällaisia ryhmiä todella kutsutaan vertaistukiryhmiksi ja väitetään, että niissä lapsi saa olla sellainen kuin on ja tuntee juuri niitä tunteita, mitä tuntee. Näin ei voida väittää, jos toimitaan niin, että mikäli lapsi alkaa kertoa, mitä hänen tunnekokemuksensa tarkemmin liittyy, tunne joko mitätöidään toteamalla mekaanisesti "vanhempasi rakastavat sinua kyllä", "aikuinen jaksaa lapsen huolet kantaa", tai lapsi eristetään pois ryhmästä".

8.2.4 Ryhmien käynnistymistä estävät tekijät

Ryhmän käynnistymisen estävät tekijät jakautuivat kolmeen pääluokkaan, joita olivat yksilölliset -, hankkeeseen - ja yhteiskuntaan liittyvät reunaehdot. Eniten vastauksia tuli yksilöllisiin reunaehtoihin. Yksilölliset reunaehdot liittyivät vastaajan elämäntilanteeseen ja elämäntapaan. (vertaa Hokkanen 2003, 47.) (Katso taulukko 22).

Taulukko 22: Ryhmätoiminnan käynnistymistä estävät tekijät

PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA	ALALUOKKA
YKSILÖLLISET REUNAHDOT	Henkilökohtaiseen elämään liittyvät tekijät	Työhön liittyvät tekijät Voimavarat ja jaksaminen Perhetilanne Opiskelu Motiivit
	Arvoihin liittyvät tekijät	Rahallisen korvauksen puute Priorisointi Ajankäyttö
	Osaamiseen liittyvät tekijät	Huoli oman osaamisen riittävydestä Ammatillisuus
	Persoonallisuuteen liittyvät tekijät	Aktiivisuuden puute
HANKEESEEN LIITTYVÄT REUNAHDOT	Tilli Toukka- vertaisryhmämalliin kohdistuvat tekijät	Eriävä näkemys mallista Sitoutumiseen liittyvät tekijät Toiminnan vastuullisuus Ammatillisuuden vaatimukset
	Ryhmän käynnistymiseen liittyvät käytännön tekijät	Ohjaajaparin, tilojen-, yhteistyökumppaneiden tai asiakkaiden puute
YHTEISKUNTAAN LIITTYVÄT REUNAHDOT	Palveluiden tuottamiseen liittyvät tekijät	Palvelut tuotettu jo kunnallisesti

Yksilölliset reunaehdot jakautuivat yläluokkiin, jotka kuvasivat tekijöitä, jotka liittyivät vastaajan henkilökohtaiseen elämään, arvoihin, osaamiseen ja persoonallisuuteen liittyviin tekijöihin. Yksilölliset reunaehdot liittyvät vastaajan elämään ja elämäntilanteisiin, jota rajasi työhön-, opiskeluun-, perheellisyteen-, voimavaroihin ja motiiveihin liittyvät tekijät. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta paikantui osaksi oman työn sisältöä, jonka vuoksi työhön liittyvät tekijät nousivat määrällisesti mitattuna eniten esille ryhmien käynnistymisen esteinä. Vastaajan työhön viittaavia kommentteja oli 25 kappaletta (61 vastauksesta). Valtaosa vas-

taajista ei mieltänyt toimintaa vapaaehtoistyön kautta tapahtuvaksi, jota kuvaa seuraavan vastaajan sitaatti:

" Vapaaehtoistyönä tehtäväksi toiminnaksi minusta Tilli Toukka -ryhmän vetäminen vaikuttaa melko raskaalta. Ryhmän ohjaus on iso asia, ja vaatii minusta myös jonkin verran ammatillista osaamista. En usko, että rehellisesti sanottuna tulevaisuudessakaan lähtisin sosiaalialan päivätyön lisäksi tekemään näin isoa kokonaisuutta vapaaehtoistyön pohjalta. Sen sijaan osana palkkatyötä esimerkiksi päiväkodissa kyllä".

Työhön liittyviä ryhmätoiminnan käynnistymisen estäviä tekijöitä oli työnantajan ja työyhteisön tuen puute. Työnantajan tuen puuttuminen vaikeutti muun muassa työajasta sopimiskäytäntöjä. Muita esille nousseita työhön liittyviä tekijöitä olivat vuorotyö ja tähän liittyvät työvuorosuunnittelun vaikeudet. Vuoropäiväkodissa lasten vaihtelevat hoitoajat näyttäytyivät ryhmätoiminnan suunnittelua vaikeuttavana tekijänä. Esille nousivat myös erolasten puuttuminen omalta työ- tai asuinalueelta tai liian vähäinen oikean ikäisten erolapsien määrä ryhmän perustamiseksi. Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asetukset, jotka luovat reunaehjoja muun muassa henkilökunnan mitoituksiin. Yhdelle henkilöllä on päiväkodissa vastuulla tietty määrä lapsia, joka täytyy huomioida ryhmätoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Esille nousivat myös muiden päiväkodissa olevien ryhmätoimintojen samanaikaisuus ja päällekkäisyys. Vastauksissa nousivat esille jatkuvat muutospaineet työssä, jotka sitoivat työntekijän resursseja sekä työn kasvavat vaatimukset. Usea vastaaja kuvasi kiirettä työssä sekä tästä johtuvaa ajanpuutetta. Ryhmien käynnistymistä estävänä tekijänä näyttäytyi muutamassa vastauksessa määrääikainen työsuhde tai työpaikan puuttuminen.

" Työvuorojärjestelyt ja niihin liittyvät henkilökunnan mitoitukset. Mahdollisten ylityötuntien ottaminen aikana hankalaa."

"Oma tiivis työtilanne perustehtävässä, sekä monialainen perhetyökokeilu, jossa olen mukana.

Työssä on liian kiirettä ja Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaaminen vaatii aikansa, mikä on poissa muulta ryhmältä."

Muutamassa vastauksessa nousi esille myös vastaajan henkilökohtaisen motiivien vaikutus ryhmätoimintojen käynnistymisen esteenä, jossa vastaajat toivat esille tarpeensa koulutukseen hakeutumiselle, joka oli oman osaamisen kehittäminen ja ideoiden saaminen omaan palkkatyöhön, ei vertaisryhmä toiminnan käynnistäminen.

" Alkujaankaan ei ollut tarkoitus koota ryhmää vaan saada materiaalia yksilö työhön"

Arvotekijät liittyivät vastaajan ajankäyttöön ja asioiden tärkeysjärjestykseen eli siihen mitä vastaaja piti itselleen tärkeänä tai minkä asioiden välillä ihminen joutui tekemään ajankäyttöä koskevia valintoja. Tässä luokassa vertaisryhmätoimintaa pohdittiin selkeästi vapaaehtoistyön kontekstista, jota rajasivat muun muassa vastaajan perheellisyys, opiskelu ja harrastukset. Ajankäytössä nousivat esille oman perheen etu ja lasten etusijalle laittaminen, sekä muuta vastaajalle tärkeitä asioita. Tällöin vertaisryhmä toiminnan esteenä olivat henkilön arvovalinnat.

" Itsellä on kolme lasta. Koen, etten voi nipistää enää yhtään enempää aikaa perheen ja lasten yhteisestä ajasta.

"Ajanpuute, juuri nyt monenlaiset tilanteet ovat prioriteeteiltään tärkeämpiä"

"Tällä hetkellä olen täysipäiväinen opiskelija, eikä aika yksinkertaisesti riitä koulun, opinnäytetyön, harrastusten ja arjen pyörittämisen lisäksi muuhun"

Arvotekijöihin kuului myös pohdinta rahallisen korvauksen puutteesta, joka oli yksi vertaisryhmätoiminnan käynnistymisen estävä tekijä. Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaaminen nähtiin vastuullisena, ammatillista osaamista vaativana työnä, josta kuuluisi saada rahallinen korvaus.

"Enkä varsinkaan halua tehdä maailman parantavaa työtä ilman minkäänlaista rahallista korvausta. Teen jo nyt työssäni, joka vuosi yhä enemmän töitä, yhä haastavampien lasten kanssa palkalla, jonka reaaliarvo on laskeva."

"Mielestäni, jos on ammattikasvattaja ylimääräisestä työstä tulisi saada ehdottomasti rahallinen korvaus"

Tilli Toukka -vertaisryhmien käynnistymisen estävänä tekijänä nousi esille vastaajan osaamiseen liittyvät tekijät ja oma ammatillisen roolin selkeys. Oman ammatillisen roolin selkeys näyttäytyi tietoisuutena oman osaamisen rajoista ja sen rajallisuudesta. Esille nousi huoli oman osaamisensa riittävydestä kohdata ja auttaa perheitä vaikeassa elämäntilanteessa. Erityisenä huolena koettiin vaikeus vanhempien kohtaamiseen. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan ohjaaminen nähtiin toimintana, joka vaatii tekijältään monenlaista osaamista. Esille nousi muun muassa markkinointi osaamisen merkitys, jota ei nähty perinteisenä sosiaalialan osaamisena, joten se koettiin ryhmätoiminnan käynnistymisen esteenä.

" Liian vähän koulutusta vanhempien kohtaamiseen vaikeissa erotilanteissa".

"En halua ottaa kontolleni vanhempien avioerotaakkoja. Olen opettaja, en sosiaalityöntekijä enkä terapeutti.

" Aina kun mä olen jotain tehnyt, niin ne ihmiset ovat aina tulleet jostakin eli ne on ollut niin kuin valmiina eli mulla on niin kuin kontakti sellaiseen ryhmään, mutta jos pitää lähteä niin kuin markkinoimaan niin mä edes tiedä missä markkinoisin."

Vain muutamassa vastauksessa (3) nousi esille ryhmän käynnistämisen estävinä tekijöinä vastaajan oma jaksaminen ja voimavaroihin liittyvät tekijät. Vastaajan oman elämän kriisi, avioero, oli toiminnan käynnistymisen estävänä tekijä, sillä vastaaja koki ettei hänen voimavarat riittä toisten lasten erosurun kannatteluun, koska omien lasten erosuru oli liian lähellä. Ohjaajan persoonaan kohdistuvissa tekijöissä korostui oman aktiivisuuden-, energian- ja sitkeyden puute. Sitkeyden puute esti vastaajaa ylittämästä esteitä, joita ryhmän käynnistäminen toisi mukanaan.

" Ei ole enää energiaa riittävästi tähän."

Hankkeeseen liittyviä reunaehdot liittyivät ryhmien käynnistymiseen liittyviin käytännön tekijöihin sekä vertaisryhmämalliin kohdistuviin tekijöihin. Ryhmien käynnistymiseen liittyvissä tekijöissä nousi esille asiakkaiden, yhteistyötahojen, ohjaajaparin ja toimintaan sopivien tilojen puuttuminen. Vastaajista muutamat toivat esille, että olivat olleet ainoa koulutukseen osallistuja työyhteisöstä, joka vaikeutti työparin löytymistä. Muutama vastaajalle oli tullut yllätyksenä tieto siitä, että toiminnan käynnistyminen vaati kaksi ohjaajakoulutuksen käynnistä henkilöä. Asiakkaiden puuttumisessa korostui lapsen ikään liittyvät tekijät eli omassa työssä tai lähiympäristössä ei ollut riittävästi 4–6–vuotiaita eroperheiden lapsia ryhmän perustamiseksi. Esille nousivat myös vertaisryhmätoiminnan sitoutumisvaateet, jossa vastaajat pohtivat erityisen perheiden näkökulmasta heidän kykyä ja jaksamista sitoutua toimintaan kymmeneksi kertaa.

Vanhempien osallistuminen ryhmätoimintaan näytti jakavan vastaajien mielipiteitä. Suurin osa vastaajista piti vanhempien osallistumista ryhmän toimintaan tärkeänä, mutta osalle vanhempien mukana olo toiminnassa näyttäytyi ryhmätoiminnan käynnistymisen esteenä.

" Kaikki vanhemmat eivät ei halua tai jaksaa sitoutua näin pitkään prosessiin. Parempi lyhennetty versio, mikä on kohdennettu lapsiin ja vanhemmille sitten vaikka lopetuskahvit ja mahdollisuus kahdenkeskiseen keskusteluun.

Tilli Toukka -vertaisryhmämalli saivat osakseen joitakin eriäviä näkemyksiä, jotka olivat vastaajan mukaan este vertaisryhmien käynnistymiselle. Vastauksissa on paikannettavissa vastaajan erilainen käsitys ja ammatillinen orientaatio lapsen auttamisessa. Vastaajat toivat esille vertaisryhmämalliin sisältöön liittyviä asioita, joissa he pohtivat ryhmän terapeuttista luonnetta, lapsen spontaanien tunteiden käsittelyn unohtamista ja lapsen yksilöllisen tilanteen huomioimisen unohtamista. Eräs vastaaja kuvasi mallia sabluunana, joka unohtaa lapsen yksilölliset tarpeet. Osa vastaajista toi kuitenkin esille, että voisi käyttää mallia sovellettuna. Mallin tiukka struktuuri näytti herättävän joissakin vastaajissa tyytymättömyyttä.

En tiedä, koenko ryhmän toimintamallit "omikseni". Olen joistakin asioista eri mieltä, enkä ole varma ovatko nämä ristiriidat niin merkittäviä, ettei pystyisi sellaisenaan ryhmää vetämään. Sovellettuna varmasti."

"Mielestäni ryhmät ovat liian "terapoivia" sisällöltään. Toiminta ei ole kovin lapsilähtöistä eikä voi toimia lasten tarpeiden mukaan vaan mennään tietyn kaavan mukaan. Tuli tunne että haetaan lapselta negatiivista tunnetta ja huolta vaikka ei näin olisikaan. Koen, että theraplay paremminkin auttaa lasta. Ei oikein saanut selvää kauanko vetäjät ovat pitäneet ryhmiä ja onko kokemusten perusteella muutettu toimintatapoja."

"Näkemykseni eroavat Tilli Toukka -konseptin näkemyksistä. Tilli Toukka vaikuttaa ilman psykologian syvempää tietämystä sabluunalta. Työskentelen läheisesti hyvinkin vaikeita tunne-elämän kokemuksia saaneiden lasten kanssa. Tämä konsepti ei mielestäni vastaa heidän tarpeisiinsa"

Ajankäytön näkökulmasta ryhmätoiminnan käynnistymistä estävinä tekijöinä pohdittiin ryhmätoiminnan ajoittumista ilta-aikaan.

Yhteiskunnalliseen reunaehdot eivät suoranaisesti vaikuta yksilön Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseen tai ohjaajana toimimiseen, vaan niiden vaikutus on välillinen. Eräässä vastauksessa pohdittiin Tilli Toukka -vertaisryhmän tarvetta, koska vastaajalla oli käsitys siitä, että palvelu olisi tuotettu jo kunnallisella sektorilla. Tällöin pohdinta voidaan liittää keskusteluun palveluiden tuottamisesta ja tuottamisesta vastaavaan tahoon.

8.2.5 Ryhmien käynnistymistä edistävät tekijät

Avoimeen kysymykseen: Mitkä tekijät tukisivat Tilli Toukka- vertaisryhmän ohjaamista, tuli yhteensä 50 vastausta 92 vastaajalta. Tämän lisäksi kaikki haastateltavat toivat haastattelus-

sa esille näkemyksensä ryhmien käynnistymistä edistävästä tekijöistä. Taulukossa 23 on esitelty ryhmien käynnistymistä edistävät tekijät.

Taulukko 23: Ryhmätoiminnan käynnistymistä edistävät tekijät

PÄÄLUOKKA	YLÄLUOKKA	ALALUOKKA
YKSILÖLLISET REUNAEHDOT	Henkilökohtaiseen elämään liittyvät tekijät	Työhön liittyvät tekijät: Osa palkkatyötä
	Arvoihin liittyvät tekijät	Rahallinen korvaus Aika
	Osaamiseen liittyvät tekijät	Kokemus Osaaminen
	Persoonaan liittyvät tekijät	Persoonallisuuden piirteet (sitkeys, päämäärätietoisuus, aktiivisuus, kiinnostus)
JÄRJESTÖÖN KOHDISTUVAT REUNAEHDOT	NEro-hankkeeseen kohdistuvat odotukset	Malliin kohdistuvat tekijät: Mallin soveltaminen Ohjaajapankki Lisäkoulutus ja kertaaminen Mentorointi Uusi hanke, projekti Muiden ohjaajien tuki
	Paikallisyhdistystoiminta	Ryhmien käynnistymiseen liittyvät tekijät Käytännön tekijät (työpari, tilat, asiakkaat, yhteistyökumppanit) tarve palvelulle

Ryhmien käynnistymistä tukeviksi pääluokiksi muodostivat kaksi luokkaa: yksilölliset reunaehdot ja järjestöön kohdistuvat reunaehdot. Yksilölliset reunaehdot liittyivät ohjaajan elämään ja elämäntilanteeseen liittyviin tekijöihin. Yksilölliset reunaehdot jakautuivat yläluokkiin: henkilökohtaiseen elämään liittyvät tekijät, arvoihin-, ohjaajan osaamiseen- ja persoonalli-

suuteen liittyviin tekijöihin. Henkilökohtaiset elämän tekijät liittyivät keskeisesti vastaajan työ ja siihen liittyvät tekijät. Ryhmien käynnistymistä edistäisi se, että vertaisryhmätoiminta olisi osa palkkatyötä eli osa oman työnsisältöä. Tällöin merkittävä tekijä oli työntekijän suostumuksen saaminen ja työyhteisön tuki. Työnantajan suostumus helpottaisi muun muassa työajasta sopimisen käytäntöjä, kuten sitä miten kertyneet ylityötunnit otetaan. Esille nousi edistävinä tekijöinä kiireen vähentyminen omassa perustyössä, jolloin aikaa jäisi vertaisryhmätoiminnan toiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen. Esille nousi myös oman työnkuvan muutos.

"Vähemmän muita töistä, niin ehtisi miettiä"

"Esimiehen ja työyhteisön tuki"

"Että ryhmän ohjaaminen olisi osa päivätyötä, ei vapaa-ajan harrastus"

Ryhmien käynnistymistä näytti edistävän erityisesti yhteistyön tekeminen toisten toimijoiden kanssa, jolloin resurssit jakautuivat tasaisesti sekä kustannusten että aika- ja työntekijä resurssien suhteen. Yhteistyön tekeminen tuki myös asiakkaiden löytymistä ryhmiin sekä työntekijän suostumuksen saamista. Ryhmien käynnistymistä päiväkotitoiminnan yhteydessä jakoi vastaajien näkemyksiä. Toiset pitivät vertaisryhmätoiminnan soveltuvan osaksi päiväkotien pienryhmätoimintaa, vaikka käytännössä ryhmien käynnistäminen näyttäytyi hankalana asiana toteuttaa. Esille nousi myös pohdinta siitä, onko erolasten vertaisryhmätoiminnan ohjaaminen osa varhaiskasvatuksen sisältöä. Vertaisryhmän ohjaamisen vaikutus nähtiin kasvatuskumppanuuden näkökulmasta haastavana, koska tällöin ohjaaja joutuu työskentelemään lapsen ja perheen kanssa asioiden parissa, jotka arkoja ja henkilökohtaisia.

"Aika monet ajattelee ettei se ole varhaiskasvatuksen asia. Että sen juuri on se kolmas sektori, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja sen pitämät tällaiset ryhmät."

" Voi olla vaikeaa saada lapset yhdestä päiväkodista ja sit siinä on se että myös vanhemmat kokisi sen tarpeellisenä lapselle, ettei ehkä päiväkodissa vaan jossain muualla."

Ryhmien käynnistymistä tuki ohjaajan tietyt persoonallisuuden piirteet, joissa korostui ohjaajan sitkeys, päämäärätietoisuus ja aktiivisuus. Ryhmien käynnistäminen koettiin vaativan paljon työtä, jossa onnistuminen vaati tekijältään sitkeyttä vastoinkäymisistä huolimatta jatkaa kohti asettamaansa päämäärään. Ryhmien käynnistymistä näytti tukevan ohjaajan kiinnostus aiheetta kohtaan ja usko malliin ja sen hyötyyn lapselle.

" Kaikista vaivoista ja vastoinkäymisistä huolimatta ryhmä käynnistetään ja pidetään"

Arvoihin liittyvissä tekijöissä nousi esille rahallisen korvauksen saamisen merkitys ryhmätöimintää edistäväksi tekijäksi, koska ryhmän ohjaaminen nähtiin ammatillisena, vastuullisena toimintana, joka vaatii tekijältään osaamista.

" Minua kannustaisi toimintaan , jos se olisi palkallista. Toiminta on kuitenkin terapeuttisesti lähetelevää ja hyvin vastuullista ja mielestäni aika haastavaa ja aikaa vievää vapaaehtoisena tehtäväksi."

Järjestöön kohdistuvissa reunaehdoissa nousi esille ryhmien käynnistymiseen liittyvien käytännön tekijöiden merkitys sekä NEro-hankkeeseen kohdistuvat odotukset. Käytännönjärjestelyihin liittyvissä tekijöissä ryhmien käynnistymistä edisti hyvän ja motivoituneen työparin löytäminen, toimintaan sopivien tilojen löytäminen ja tarvittavien asiakkaiden löytäminen ryhmän käynnistämiseksi. Keinoina ohjaajaparin löytymiselle nousi esille ohjaajapankin perustaminen sekä yhteistyöverkoston merkitys.

" Se työpari ainakin mun kohdalla, se olisi yksi asia. Se että mulla olisi joku täällä kenen kanssa tätä asiaa työstäisin eteenpäin, koska nythän mä olen aika yksin. En tiedä pystyykö hanke jotenkin yhdistämään niitä ihmisiä, joilla on se koulutus. Esimerkiksi voikukka-hankkeella on ohjaajapankki, mihin voi ottaa yhteyttä ja sopia että aloitetaan yhteistyö."

Ohjaajat pohtivat myös ryhmän käynnistämistä helpottavaksi tekijäksi sen, että voisi toimia ensiksi apuohjaajana. Apuohjaajana toiminen antaisi kokemusta ja varmuutta ohjaajalle, joka madaltaisi kynnyksen ryhmien käynnistämiseen. Esille nousi myös kokemuksen saamisen merkitys yleisesti lapsiryhmän ohjaamisesta ryhmien käynnistymistä edistäväksi tekijänä. Vastaajista muutama toi esille toiveen NEro-hankkeen tiiviimmästä tuesta ensimmäisen ryhmän kohdalla ja mahdollisuuden tarpeen mukaan konsultointiin. Muita ryhmien käynnistymistä edistävinä ideoina nousi esille uuden hankkeen tai projektin käynnistäminen, valtakunnallisesti koordinoiva taho, jonka kautta saisi tietoa ja kokemuksia ryhmän ohjaamisesta ja mallin levinneisyydestä. Kahdessa vastauksessa nousi esille myös muiden ohjaajien tuen merkitys. Tuen merkitystä pohdittiin sekä paikallisen että valtakunnallisen tapaamisten näkökulmasta, joista enemmän kaivattiin paikallista tukea. Tuella viitattiin siihen, että ohjaajat kokoontuisi paikallisesti vaihtamaan kuulumisia vertaisryhmien ohjaamiseen ja tähän liittyvien kokemusten. Muutamissa vastauksissa nousi esille myös edistävänä keinoina ohjaajakoulutuksen kertaaminen ja mahdollinen lisäkoulutus.

Tilli Toukka -vertaisryhmämallin soveltaminen ja tiivistäminen nähtiin keinona ryhmätoiminnan käynnistämisen edistämiseksi. Tiivistäminen tarkoitti ryhmätapaamiskertojen vähentämistä ja mallin sisällön soveltamista ryhmän tarpeiden mukaisesti. Esille nousi ryhmien käynnistymistä tukevana tekijä myös paikallisten olosuhteiden tuntemus ja niiden huomioiminen ryhmätoiminnan järjestämisessä. Paikalliset olosuhteilla viitattiin siihen, että esimerkiksi pitkät välimatkat olivat tekijä, joka tulisi huomioida ryhmätoiminnan suunnittelussa sekä vanhempien toiveiden kuuntelu. Vanhempien sitoutumista ryhmätoimintaan ajateltiin helpottavan, mikäli ryhmätapaamiskertoja olisi vähemmän. Esille nousi myös lasten ryhmäkertatapaaamisen ajan pidentäminen.

" Me pidettiin viisi kertaa. Me yhdistettiin 1 ja 2, 3 ja 4 ja niin edelleen. Sitten toki kun siinä tehtiin yhdistystä niin aikaakin pidennettiin eli 2,5h/kerta lasten kanssa. Jos sen toteuttaa silleen, että kymmenen kertaa se kokoontuminen, niin se on aika pitkä aika näin pienille lapsille ja riittääkö vanhemmillakaan sit kanttia. Et tää 5-6 kertaa oli vanhempien esittämä toive, että se olisi sopiva. Täällä pitkien välimatkojen Pohjoisessa on aika hankalaa, jos lapsi pitää ihan pienen ajan takia ryhmään tuoda. Nää vanhemmat käytti sitä sitten hyväkseen ja kävivät samalla sitten hoitamassa kaupungilla asioita, kun oli se pidempi aika"

Ryhmien käynnistymistä edisti toiminnan organisointi järjestötoiminnan kautta, jolloin vertaisryhmäohjaamisesta vastasi paikallisyhdistyksen kautta rekrytoidut vapaaehtoiset. Ryhmätoiminnan käynnistymistä tukevana tekijänä nähtiin myös paikkakunnan eropalveluiden tarjonnan monipuolisuus. Vapaaehtoisuutta paikallisyhdistyksissä tuki siellä tarjolla olevat moninaiset tehtävät, joista vapaaehtoisella oli mahdollisuus valita itselleen mieleinen tehtävä. Tilli Toukka -vertaisryhmä toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi nousi esille myös jatkuvan uusien vapaaehtoisten Tilli Toukka -ohjaajien koulutuksen merkitys.

" Meillä on täällä paikallisyhdistyksissä se, että saa valita mikä niitä kiinnostaa, minkä tyyppinen toiminta siellä yhdistyksen toiminnassa, että onko se sitä hallitustyöskentelyä, onko se aikuisten vai lasten ryhmien vetoa eli ne saa ite päättää. Ja sit jos ne päättää, että haluaa esim. pienten lasten toimintaan, niin sitten ne kootaan yhteen ja niille opetetaan tää systeemi."

8.2.6 Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta ohjaajan silmin

Tilli Toukka -vertaisryhmämalli näyttäytyy ohjaajien käsityksissä mallina, joka kiinnittää huomion lapsen asemaan erossa. Tilli Toukka -vertaisryhmämallin avulla lapsi voi käsitellä eroon liittyviä tunteita. Tilli Toukka -vertaisryhmämallin nähtiin antavan lapsella paikan, mis-

sä voi puhua avioeroon liittyvistä tunteista neutraalilla maaperällä. Vanhemmille Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta tarjosi käytännönkeinoja lapsen tukemiseen myös kotona eroon liittyvien tunteiden käsittelyssä. Mallin todettiin antavan välineen vanhempien välisen viestinnän kehittämiseksi. Vertaisuuden merkitystä pidettiin ryhmätoiminnassa tärkeänä, koska se tarjosi lapselle kokemuksen siitä, ettei ole ainoa eron kokenut lapsi.

" Mä olen niin iloinen siitä, että tällaiseen kiinnitetään huomiota, koska mä olen parineuvonnassa kohdannut sellaisia tilanteita ja yllättynyt siitä kuinka vähän vanhemmat oikeasti tajuaa sitä lapsen tilannetta, kun on kriisi. Sitä ei välttämättä avata lapselle millään sanoilla. Vanhemmat saattavat sanoa, että he toivoisivat voivansa erota lapsilta salassa. Se on minusta niin surullista."

Tilli Toukka -vertaisryhmämallin soveltuvuutta pohdittiin perheen yksilöllisen elämäntilanteen mukaan. Vertaisryhmätoimintaan sitoutuminen nähtiin vaativan vanhemmalta voimavaroja, jonka vuoksi toiminnan katsottiin soveltuvan perheille, joilla elämän muut perusasiat olisivat kunnossa. Tähän peilaten vertaisryhmätoiminnan ei katsottu soveltuvan huoli perheille. Tilli Toukka -vertaisryhmätoimintaan osallistumista mahdollisti vanhempien kyky sopia lapsia koskevia asioista yhdessä. Esille nousi myös vanhemman arvioinnin merkitys ryhmän soveltuvuudesta omalle lapselle. Voimakkaasti eroon reagoivia lapsia ei haluttu ryhmään. Vanhempien sitouttamista ryhmätoimintaan pidettiin tärkeänä, koska vanhemmuus jatkuu erosta huolimatta. Osa ohjaajista piti kuitenkin vanhempien osallistumista ryhmään erityisen vaikeana, jopa toiminnan käynnistymisen esteenä.

9 Johtopäätökset

9.1 Miksi henkilöt olivat hakeutuneet koulutukseen?

Tutkimuksen määrällinen aineisto loi yleisen kehyksen koulutukseen hakeutumisen syistä, joita syvensin ja tukevoitin laadullisten aineistojen avulla. Määrällisen strukturoidun aineiston valossa voi todeta, että koulutuksen hakeutumisen yleisimmät syyt olivat: halu auttaa lapsia (90 %), tarjoutunut mahdollisuus (96 %), aihepiiriin kiinnostavuus (89 %), oman osaamisen (89 %) ja ammatillisuuden kehittäminen (85 %) ja kiinnostus kaikkea uutta kohtaan (57 %).

Tilli Toukka -ohjaaja koulutukseen hakeutuneita henkilöitä yhdisti valtaosaa ammatillinen tausta työskentelystä lasten ja perheiden kanssa. Tähän taustaan peilaten, ei mielestäni ollut yllättävää se, että laadullisten aineistojen pohjalta koulutukseen hakeutumisen yleisin motiivi oli oman osaamisen ja ammatillisuuden kehittäminen (uramotiivit). Osaamisen kehittyminen jakautui alaluokkiin ero-osaamisen kehittäminen tai syventäminen ja osaamisen kehittäminen yleisesti lasten kanssa työskentelyssä. Ero-osaamisen kehittämiseksi nähtiin selkeää tarve, kos-

ka avioerojen koettiin näkyvän työn arjessa, johon toivottiin sekä tiedollista että menetelmäosaamista ja lisäksi taitoa kohdata lapsia ja heidän vanhempia vaikeassa elämäntilanteessa. Ero-osaamisen syventämisessä toivottiin uutta menetelmää juuri pienten lasten erohuolien käsittelemiseen. Toisena ryhmänä erottuivat ohjaajat, jotka hakivat yleisesti virikkeitä ja ideoita omaan työhön tai lapsiryhmän ohjaamiseen eli oman ammatillisen osaamisen kehittämiseen.

Toiseksi yleisin motiivi koulutukseen hakeutumisessa olivat auttamisen motiivit, jotka jakautuivat kahteen luokkaan: erolasten auttaminen omassa työssä ja lasten auttaminen Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan kautta. Tästä on tulkittavissa se, että auttamisen motiivit eivät automaattisesti tuen vertaisryhmä toiminnan käynnistymistä, jos koulutukseen hakijan tarkoituksena on ollut saada uusi työväline omaan työhön, jossa kohtaa avioeron kokeneita lapsia.

Kolmanneksi yleisin motiivi koulutukseen hakeutumisessa oli uuden löytämisen motiivit, joissa vastaajalla ei ollut selkeitä ennakko-odotuksia koulutukseen hakeutumisessa tai siihen kohdistuvissa odotuksissa. Tarjoutunut mahdollisuus, ennakkoluuloton asenne uutta kohtaan ja halu löytää uusia asioita olivat tekijöitä, jonka vuoksi koulutukseen oli hakeuduttu.

Vastaajista vain murto-osa oli hakeutunut koulutukseen ajatuksenaan käynnistää vertaisryhmätoiminta. Suurin osa vastaajista oli hakeutunut koulutukseen omien henkilökohtaisten tavoitteiden ja tarpeiden vuoksi, joka voi olla yksi merkittävä tekijä siihen, ettei ryhmätoiminta ole käynnistynyt odotusten mukaisesti.

9.2 Millä tavoin ohjaajakoulutus tuki ryhmien käynnistymistä?

Tulosten perusteella ohjaajakoulutus vastasi ohjaajien asettamiin odotuksiin melko hyvin, sillä vastaajista (N=92) 62 prosenttia koki, että koulutus vastasi heidän odotuksia erittäin paljon tai paljon. Millä tavoin ohjaajakoulutus tuki ryhmien käynnistymistä, on mielenkiintoinen kysymys. Strukturoidun kyselyn mukaan vastaajista 65 prosenttia (N=92) koki, että koulutus antoi valmiuksia Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamiseen. Valmiuksia ryhmän käynnistämiseen koki saaneensa vajaa puolet (43 %) vastaajista (N=92). Ohjaajakoulutukselta oli saatu taitoja, joita voitiin hyödyntää omassa työssä (67 %). Laadullisen aineiston tulokset eivät muodosta yhtä vahvaa kuvaa ohjaajakoulutuksen antamista valmiuksista Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseksi. Avoimessa kysymyksessä tiedusteltiin: Millaisia valmiuksia ohjaajakoulutus antoi sinulle? Kysymykseen vastasi yhteensä 67 ohjaajaa, joista 18 kuvasi saaneensa valmiuksia ryhmän ohjaamiseen ja vain neljä kertoi saaneensa osaamista ryhmän käynnistämiseen.

Ohjaajakoulutus antoi ohjaajille toiminnallisen menetelmän, käsitellä lapsen eroon liittyviä tunteita ja ohjaajana toimimisen valmiuksia mutta ryhmien käynnistymiseen se ei tarjonnut riittävästi välineitä.

9.3 Mitkä tekijät estivät tai edistivät ryhmien käynnistymistä?

Tilli Toukka -vertaisryhmän oli valmis käynnistämään 38 prosenttia vastaajista (N=92). Tilli Toukka -vertaisryhmien käynnistymiseen näytti vaikuttavan useat eri tekijät, joissa korostui vastaajan yksilöllisten reunaehtojen vaikutukset. Yksilölliset reunaehdot liittyivät henkilön elämäntilanteeseen, arvoihin, persoonallisuuden piirteisiin ja osaamiseen liittyviin tekijöihin. Vastaajista valtaosa ei mieltänyt toimintaa vapaaehtoistyön kautta tapahtuvaksi, vaan osaksi oman työn sisältöä, joten merkittävä toiminnan käynnistymistä estävä tekijä oli vastaajan työhön liittyvien tekijöiden vaikutukset, kuten työntekijän suostumuksen puute. Esille nousi myös työnsisällölliset tekijät, jatkuva kiire työssä, työnvaativuuden kasvu ja muiden ryhmätoimintojen samanaikaisuus, jotka estivät uuden ryhmätoiminnan käynnistymisen.

Toiminnan käynnistymistä näytti estävän myös ohjaajan muut henkilökohtaiseen elämään liittyvät tekijät, kuten vastaajan arvomaailma, joissa korostui oman perheen edun huomioiminen ja muiden aikaa rajoittavien tekijöiden vaikutus kuten opiskelu, joka esti vertaisryhmätoiminnan käynnistämisen. Tällöin Tilli Toukka -vertaisryhmätoimintaa pohdittiin selkeästi vapaaehtoistyön kontekstista. Hokkanen (2003, 47) on todennut, että vapaaehtoisuus tapahtuu tilassa, jota rajaavat muut elämänaalueet, kuten opiskelu, työ, perhe, terveys ja muut harrastukset. Toiminnan käynnistymisen estävänä tekijänä nousi esille vastaajan osaamiseen puute kohdata vaikeassa elämäntilanteessa olevia eroperheitä ja ohjaajan oman ammatillisen roolin selkeys, jolloin ohjaaja tiedosti oman osaamisen rajallisuutensa.

Hankkeeseen liittyvät reunaehdot kohdistuivat ryhmien käynnistymiseen liittyviin käytännön-tekijöihin ja Tilli Toukka -vertaisryhmämalliin kohdistuviin tekijöihin. Estäviä ryhmien käynnistymisen käytännön-tekijöitä olivat ohjaajaparin, tilojen- ja asiakkaiden puute. Vertaisryhmätoiminnan vaativuus ja sitovuus olivat tekijöitä, jotka mietityttivät vastaajia. Tilli Toukka -vertaisryhmämalli sai osakseen muutamia kriittisiä näkemyksiä, joissa korostui vastaajan erilainen ammatillinen orientaatio ja näkemys lapsen auttamisessa. Vertaisryhmämallia kritisoitiin liian terapeuttisena ja strukturoituna sabluuna, joka unohtaa lapsen yksilölliset tarpeet. Yhteiskunnallisiin reunaehtoihin sijoittui pohdinta palvelun tarpeesta, jossa pohdittiin vastaavanlaisen palvelun tuottamisesta jo kunnallisella sektorilla.

Laadullisen aineiston tuloksia tuki myös määrällinen aineisto, jossa ryhmätoiminnan käynnistymisen suurimpana esteenä näyttäytyi ajankäyttöön ja elämäntilanteeseen liittyvät tekijät, jotka voidaan sijoittaa yksilöllisiin reunaehtoihin. Yli puolet vastaajista (N=92) 52 % prosenttia

oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että Tilli Toukka -ohjaajana toimista estävä tekijä oli ajanpuute.

Tilli Toukka -vertaisryhmien käynnistymistä tuki tulosten valossa kaksi erilaista reittiä. Vertaisryhmätoiminnan toteuttaminen osana palkkatyötä ja oman työn sisältöä ja vertaisryhmätoiminnan käynnistäminen järjestötoiminnan paikallisyhdistys toiminnan kautta. Vertaisryhmätoiminnan toteuttaminen osana palkkatyötä vaati työntäjän suostumuksen saamisen sekä työyhteisön tukea. Määrällinen aineisto tuki edellä mainittua tulosta, sillä vastaajista yli puolet (59 %) toi esille tarvitsevansa työntäjän suostumuksen ryhmätoiminnan käynnistämiseen. Vertaisryhmätoiminnan toteuttaminen osana palkkatyötä vaati tekijältään osaamista, joissa korostui muun muassa taito tehdä yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Yhteistyön tekeminen muiden toimijoiden kanssa näytti tukevan ryhmien käynnistymistä ja siihen liittyvien käytännötekijöiden tukevien käytännön tekijöiden järjestymistä, kuten ohjaajaparin, tilojen ja asiakkaiden löytymistä. Tällöin jakaantuivat ryhmien käynnistymiseen liittyvät taloudelliset kustannukset sekä aikaan- ja työntekijöihin liittyvien resurssien eri toimijoiden välille. Yhteistyön nähtiin helpottavan myös asiakkaiden löytymistä ryhmiin.

Vertaisryhmätoiminnan käynnistyminen osana oman työn sisältöä vaati ohjaajalta tiettyjä persoonallisuuden piirteitä, jossa korostui ohjaajan sitkeys ja halu vastoinkäymisestä huolimatta käynnistää ryhmätoiminta. Ryhmätoiminnan käynnistymistä näytti tukevan ohjaajan kiinnostus ja motivaatio. Saari (2011, 253) on pohtinut motivaation vaikutusta ihmisen auttamiseen todeten, että ihmisen käyttäytyminen on yhdistelmä itsekkäitä ja altruistisia motiiveja, joiden vaikutus voi olla toisiaan tukeva.

Jokivuori (2002, 71 - 77) on pohtinut tavoitteellisen toiminnan haasteellisuudeksi, miten yksilön omat tavoitteet ja kiinnostuksen kohteet saadaan sovitettua yhteen kehitysympäristön tarjoamien resurssien kanssa. Tähän peilaten uskallan todeta, että ohjaajan henkilökohtainen halu ryhmän käynnistämiseen ei ole vielä tae ryhmätoiminnan käynnistymiselle, mikäli esimerkiksi ympäristötekijät eivät tue vertaisryhmätoiminnan käynnistymistä.

Toinen reitti vertaisryhmätoiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen oli toiminnan järjestäminen paikallisyhdistys toiminnan kautta. Huomattavaa oli kuitenkin se, että vain 8 prosenttia vastaajista oli valmis tekemään vapaaehtoistyötä. Yhdistystoiminnan kautta toimintaa edistävien käytännötekijöiden järjestäminen ei ollut ohjaajan omalla vastuulla, vaan ohjaajaparin-, tilat ja asiakkaat järjestyvät paikallisyhdistystoiminnan kautta, joilla oli takanaan järjestön tuki ja verkostot. Ryhmien käynnistymistä näytti tukevan myös vertaisryhmämallin tiivistäminen, mallin soveltaminen, paikallisten olosuhteiden tuntemus ja vanhempien kuuntelu.

9.4 Millaiselta Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta näyttäytyi ohjaajan silmin?

Tilli Toukka- vertaisryhmätoiminta paikantuu ohjaajien käsityksissä vahvasti osaksi oman työn sisältöä, sillä vastaajista vain 8 prosenttia ilmoitti olevansa valmis vapaaehtoistyön tekemiseksi. Harju (2004, 116) on tuonut esille myös huolensa siitä, että uusien vapaaehtoisten löytäminen ja toimintaan sitouttaminen on entistä vaikeampaa.

Tilli Toukka -vertaisryhmämalli paikantuu ohjaajien antamissa käsityksissä ennaltaehkäiseväksi työmuodoksi, joka kiinnittää huomioon lapsen asemaan erossa. Vastaajista usea koki, että Tilli Toukka -vertaisryhmämalli antaa toiminnallisen menetelmän pienen lapsen eroon liittyvien tunteiden käsittelyyn. Vanhempien rooli ryhmätoiminnoissa jakoi ohjaajien mielipiteitä. Toiset pitivät sen merkitystä erityisen tärkeänä, kun toisille se osoittautui vaikeaksi asiaksi. Vaikeudessa korostui ohjaajan epävarmuus kohdata vanhempien ja vanhemman huolia. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta nähtiin ammatillisena toimintana, joka vaatii tekijältään sekä laaja-alaista osaamista että kokemusta kohdata vaikeassa elämäntilanteessa olevia henkilöitä.

10 Pohdinta

Tässä opinnäytetyössä haettiin vastausta tapaustutkimuksen keinoin Tilli Toukka- vertaisryhmä toiminnasta ja toiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä ohjaajien antamien käsitysten kautta. Halusin tarkastella aihetta myös laajemmasta näkökulmasta paikantaen ilmeekö ohjaajien käsityksissä jotain viitteitä tästä ajasta tai hetkestä, jotka selittäisivät tai määrittäisivät ilmiötä jollain tavoin. Aiheen tarkastelu yhteiskunnallisten lasien kautta ei jäsentynyt työssäni omaksi tutkimustehtäväksi, mutta se edustaa niitä linssejä, jonka lävitse olen aihetta tarkastellut.

Ajanhenkeä ilmaisivat ohjaajien käsityksissä työn kasvavat vaatimukset ja jatkuvat muutokset, jotka sitovat ohjaajien resursseja ja voimavaroja. Työelämän tehokkuuden vaatimukset, lasten lisääntyvät huolet ja perheiden moninaisuus nähtiin kasvattaneen työnvaatimuksia. Useat ohjaajat kuvasi kiirettä ja riittämättömyyden tunteita työssä. Näiden tekijöiden vaikutukset nousevat esille Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan käynnistymisen haasteina. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta paikantuu ohjaajien käsityksissä osaksi oman työn sisältöä, vaikka se toteuttaminen osana palkkatyötä näyttäytyi vaikealta varsinkin varhaiskasvatuksen kentällä. Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta nähtiin toimintana, joka vaatii tekijältään monenlaista osaamista. Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä yli 80 % oli sosiaali- tai terveysalan sekä opetus ja kasvatustieteiden ammatillisia henkilöitä. Miksi ryhmien käynnistyminen näyttäytyy niin vaikealta näiden ammatillisten henkilöiden silmin? Johtuuko se työnkuormittavuuden oletettavasta lisääntymisestä näillä aloilla, jonka seurauksena ohjaajat eivät jaksaa alkuinnostuksen jälkeen viedä uusia menetelmiä käytäntöön? Vai estääkö ryhmien käynnistymis-

tä se, että suurimman osan koulutettujen ohjaajien ensisijaisena motiivina ei ole ollut vertaisryhmätoiminnan käynnistäminen vain itsekkiä, egoistiset tarpeet? Vai eikö malli vastaanottanut ohjaajien odotuksia tai heidän edustamaansa ammatillista orientaatioita lapsen auttamisessa?

Kysymyksiin ei ole helppo antaa täysin tyhjentävää, yksiselitteistä vastausta, sillä sosiaalinen todellisuus piiryy ilmiön ympärille moniulotteisina. Voin kuitenkin todeta, että ryhmien käynnistymiseen vaikuttavat useat eri tekijät, jossa painopiste tuloksieni perusteella liittyivät ohjaajien yksilöllisiin reunaehtoihin, jotka liittyivät vastaajan elämään, elämäntilanteeseen, arvoihin, persoonallisuuden piirteisiin ja osaamiseen. Eniten mainintoja tässä luokassa saivat työhön liittyvät tekijät. Mielenkiintoista asian tarkastelussa on se, että tuloksissa nousee vahva samankaltaisuus, kun Hokkasen (2003) tutkimuksessa, jossa hän tarkasteli vapaaehtoisten reunaehtoja. Mielenkiintoinen tulos oli mielestäni se, että vaikka Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta ei paikantunut ohjaajien käsityksissä vapaaehtoistyön kontekstiin näyttäytyi se kuitenkin olevan yksi mahdollinen reitti ryhmätoiminnan käynnistymiselle.

Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminta ei nähty toteutettavaksi vapaaehtoistyön kautta, johon yhtenä selkeänä estävänä tekijänä oli työnvastuullisuus, vaativuus ja rahallisen korvauksen puute. Asiaa ovat tutkineet mm. Pessi ja Saari (2008, 71) ja Marjovuori (2014), jotka toteavat että auttamistyön vaativuus vähentää ihmisten auttamishalukkuutta.

Aineistoni tarjosi vastauksia asettamiini tutkimuskysymyksiin ja tutkimuskysymykset olivat relevantteja aiheen tarkastelemiseksi. Tutkimusmenetelmien valinta tuki tutkimustehtävien ratkaisua. Kahden erilaisen tutkimusperinteen ja menetelmän käyttö saman tutkielman sisällä oli iso haaste, josta selviydyin mielestäni varsin kohtuullisesti. Opittavaa varmasti jäi varsinkin määrällisen aineiston käsittelyn osalta, jossa olisin voinut ottaa suuremmankin haasteen purtavaksi, mutta ensimmäinen askel on kuitenkin otettu määrällisen tutkimuksen ihmeelliseen maailmaan. Määrällisen ja laadullisen aineistojen eroavaisuudet toivat minulle haasteita varsinkin johtopäätösten laatimisessa. Tämän vuoksi määrällisen ja laadullisten aineistojen tulokset ovat esitelty omina lukuinaan, jotta lukija voi tarkastella niitä myös omien linssien läpi. Haluan tämän kautta tarjota myös lukijalle mahdollisuuden arvioida ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tapaustutkimuksen keskeinen kysymys mitä voimme oppia tapauksen perusteella (Stake 1995) on paikannettavissa tästä raportista. Kaikkea en halua tulkita, vaan jätän jotain myös lukijan oman tulkinnan varaan.

Opinnäytteeni on kuvaus yhden tapauksen, Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan ja sen käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä ohjaajien antamien käsitysten mukaan. Tutkimukseni tavoitteena oli tuottaa NERO-hankkeelle tietoa vertaisryhmätoiminnan käynnistymiseen vaikuttavista tekijöistä, joihin opinnäytteeni antoi vastauksia. Tapaustutkimuksen tavoitteena ei ole

teoreettisten yleistysten tuottaminen, vaan yksityiskohtaisen tiedon tuottaminen tutkitusta aiheesta, tapauksesta (Stake 1995, 7 - 8). Tämän vuoksi tutkimuksen tulokset eivät ole suoraan yleistettävissä tai siirrettävissä vastaavanlaisiin tapauksiin. Toivon tutkimuksen synnyttävän keskustelua lasten ja perheiden auttamistyöstä ja sen kontekstisidonnaisuudesta tai siitä millaisesta ammatillisesta orientaatiosta aihetta voidaan lähestyä ja tarkastella. Onko asiaan yhtä oikeaa totuutta? Voisiko tutkimukseni herättää joitakin ajatuksia myös ajasta, josta elämme? Auttamistyön vaativuudesta tai niistä reunaehdoista, jotka vaikuttavat ihmisen resursseihin ja valintoihin elämässä.

Jatkotutkimuksen aiheena olisi mielestäni tärkeää saada kuuluviin asiakkaan ääni. Millaisia kokemuksia Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnasta on toimintaan osallistuneilla lapsilla ja heidän vanhemmillaan eli toiminnan vaikuttavuus perheiden kokemana.

YAMK- opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle oppimisprosessi, joka on antanut minulle paljon, mutta luonnollisesti myös vaatinut. Kuten tutkimustuloksetkin osoittavat yksilölliset reunaehdot ovat tekijöitä, jotka luovat omat suuntaviivat elämäämme. Perheellisyys, palkkatyö, yrittäjyys, opiskelu ja talonrakennusprojekti ovat niitä reunaehtoja, joiden lomassa olen työtäni tehnyt. Ilman aviopuolisoni sata prosentista tukea asian toteuttaminen olisi ollut mahdotonta. Yksilölliset reunaehdot voivat näin ollen olla myös toiminnan mahdollistajia.

Lähteet

Painetut lähteet:

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3 painos. Tampere: Vastapaino.

Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Desi, E.L. & Ryan, R. M. 1985. Intrinsic motivation and self determination in human behavior. New York: Plenum Press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7 painos. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysivaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 179 - 203.

Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Vantaa: Kansanvalitusseura, 26-45.

Eräsaari, R. 2007. Konteksti. Teoksessa Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.). Tapaus-tutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus, 149 - 170.

Hakkarainen, P. & Jääskeläinen, P. 2006. Osaamisesta ammatinhallintaan. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu. Aikuiskasvatuksen 46.vuosikirja. Vantaa: Kansanvalitusseura, 77-103.

Harju, A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. 2010. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry.

Heikkilä, A., Jokinen, P. & Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Helsinki: WSOY.

Heikkilä, T. 2014, Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heikkinen, H. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. (toim.). 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korjattu painos. Helsinki: Kansanvalitusseura, 16 - 38.

Heikkinen, H. 2015. Toimintatutkimus: Kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4.uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 204 - 229.

Hietaniemi, L. 2007. Tilasto ja rekisteritutkimus. Teoksessa Viinamäki, L. & Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi. 73- 101.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
Hokkanen, L. 2014. Autetuksi tuleminen. Valtaistavan sosiaalisen asianajon edellyttämät toimijuudet. Acta Universitatis Lapponiensis 278. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
Holopainen, M., Tenhunen, L. & Vuorinen, P. 2004. Tutkimusaineiston analysointi ja SPSS. Järvenpää: Yrityssanommat Oy.

- Häikiö, L. & Niemenmaa, V. 2007. Valinnan paikat. Teoksessa Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.) Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Gaudeamus, 40 - 55.
- Jokisaari, M. 2002. Vuorovaikutusta tavoitteelliseen toiminnan, sosiaalisen pääoman ja työelämän välillä. Teoksessa Salmela-Aro, K. & Nurmi, J-E. (toim.). Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 67 - 83.
- Julkunen, R. 2006. Kuka vastaa? Hyvinvoinnin rajat ja julkinen vastuu. Helsinki: Stakes.
- Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 143. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kotiranta, T. & Virkki, T 2011. Toimijuus ja sosiaalisen toiminnan teoria. Teoksessa Kotiranta, T., Niemi, P. & Haaki, R. (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus. 113-132.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuuskoski, E. 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa Niemelä, J. & Dufva, V. (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanalla. Jyväskylä: PS-kustannus, 30-39.)
- Lammi-Taskula, J.(toim) 2011. Sosiaali- ja terveydenhuollon perusteet. Helsinki: WSOY.
- Liukkonen, J., Jaakkola, T. & Katja, J. 2006. Taitolajina työ. Johtaminen ja sisäinen motivaatio. Helsinki: Edita.
- Lähteenmaa, J. (1998). Nuoret vapaaehtoistyöntekijät ja hedonistinen altruismi. Teoksessa K. Ilmonen (toim.), Moderniteetti ja moraalit. Helsinki: Gaudeamus, 146-164.
- Lämsä, A-M. & Hautala, T. 2004. Organisaatiokäyttäytymisen perusteet. Helsinki: Edita.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia- sarja 4. 3.painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Metsämuuronen, J. 2006. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 3.painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Musick, M. A. & Wilson, J. 2008. Volunteers. A Social Profile. Bloomington, IN: Indiana University Press.
- Mönkkönen, K.2005. Toiminnallinen vaikuttaminen. Maallikkous vuorovaikutuksen energialähteenä. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A.B. (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 277- 304.
- Nurmi, J.E & Salmela-Aro, K. 2002. Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa Salmela-Aro, K & Nurmi, J.E. (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 10 - 27.
- Nylund, M.2000. Varieties of Mutual Support and Voluntary Action. A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers. Helsinki: The Finnish Federation for Social Welfare and Health Helsinki.
- Nylund, M. & Yeung, A.B. 2005.Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A.B.(toim.) Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus, 13 - 17.

- Ojanen, M. 2001. Auttajaksi oppiminen. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Jyväskylä: Gummerus, 95 - 109.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOY.
- Pessi, A.B & Oravasaari, T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä. Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki: Raha-automaatti yhdistys.
- Pessi, A.B.& Oravasaari, T.2011. Suomalaisen altruismin tyypit. Auttamisen kolme muotokuvaa. Teoksessa Pessi, A.B & Saari, J (toim.) Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailu yhteiskunnassa. A tutkimuksia 31. Helsinki: Diakonia Ammattikorkeakoulu, 71 - 87.
- Pessi, A.B & Saari, J. 2008. Hyvä tahto. Auttamisen asenteet ja rakenteet Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Edita.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22 - 56.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.). Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9 - 38.
- Rochester, C. ; Paine, A. ;Howlett, S. Zimmeck, M. (2010). Volunteering and Society in the 21st Century. Basingstone: Palgrave Macmillan.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2015. Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus?. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Painos 5. Jyväskylä: PS- kustannus, 180 - 190.
- Saari, J. Yhteisen hyvän vartijat. Kollektiivisen hyödykkeiden yhteiskunnallinen sääntely. Teoksessa Pessi, A.B & Saari, J. (toim.) 2011. Hyvien ihmisten maa. Auttaminen kilpailukyky-yhteiskunnassa. Helsinki: Diakonia ammattikorkeakoulu, 249 - 277.
- Salmela-Aro, K. & Nurmi, J.E. 2002. Johdanto. Teoksessa Salmela-Aro, K & Nurmi, J.E. (toim.) Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Jyväskylä: PS-kustannus, 6 - 8.
- Sorri, H. 1998. Vapaaehtoisuus ja elämäntietä. Palvelevan puhelimen päivystäjän näkökulma tehtävään ryhtymisestä. Kirkon tutkimuskeskus: Sarja B Nro 7.
- Sorri, H. 2005. Elämän käänneet. Arvojen ja identiteetin muutos. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A.B. (toim.). Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 126 - 166.
- Stake, R. E.1995. The Art of Case Study Research. London: Sage.
- Tuomela, R. & Mäkelä, P. 2011. Sosiaalinen toiminta. Teoksessa Kotiranta, T, Niemi, P. & Haaki, R. (toim.) Sosiaalisen toiminnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 87 - 112.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.
- Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lecture.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Yeung, A.B. 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoismotivaation mysteeriin. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A.B. (toim.)Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus. 83 - 103.

Yeung, A.B. 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A.B. (toim.)Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus, 104 - 125.

Yeung, A. 2002. Vapaaehtoistyö osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus YTY ry.

Yeung, A. 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön. Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamisesta vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Sosiaali- ja Terveysturvan Keskusliitto Ry.

Sähköiset lähteet:

Aaltio-Marjosola, I. 1999. Case-tutkimus metodisena lähestymistapana. Viitattu 1.12.2014.
http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/02_metodiartikkelit/aaltio_case_tutkimus/01_etusivu

Harju, A. 2004. Aktiivisten kansalaisten Suomi. Keskustelunavaus järjestölliseen koulutuksen tehostamiseksi. Oikeusministeriön julkaisuja 11/2014. Viitattu 4.1.2015.
http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/200411aktiivistenkansalais_tensuomi/Files/OMJU_2004_11_Aktiivisten_kansalaisten_Suomi.pdf

Harvojen yhteiskunta vai kaikkien kansakunta? Hallituskausi 2011-2015 lapsen oikeuksien näkökulmasta. 2015. Lapsiasianvaltuutetun vuosikirja 2015. Viitattu 4.5.2015
<http://vuosikirja.lapsiasia.fi/wp-content/themes/lav-vuosikirja/files/lapsiasiavaltuutettu-vuosikirja-2015.pdf>

Hokkanen, L. 2003. Vapaaehtoisuus- pala elämää. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusten julkaisusarja 6. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 9.8.2015.
http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaistu_6.pdf

Eriksson, P. & Koistinen, K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus. Viitattu 13.7.2015.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152279/Monenlainen_tapaustutkimus.pdf?sequence=1

Forss, A. & Säkkinen, S. 2015. Lapsen elatus ja huolto 2014. Tilastoraportti 11/2015. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 26.7.2015.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126139/Tr11_15.pdf?sequence=1

Julkunen, R. 2006. Kätketty hyvinvointimalli vai pohjoismainen malli. Yhteiskuntapolitiikka 71. 2006 (2), 179 - 185. Viitattu 13.6.2015.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101080/062julkunen.pdf?sequence=1>

Kinnunen, P. 2003. Lukijalle. Teoksessa Hokkanen, A. Vapaaehtoisuus- pala elämää. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusten julkaisusarja 6. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 9.8.2015.
http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaistu_6.pdf

Koivula, U-M & Karttunen, S-L. 2013. Volunteers in a hospital -opportunity or threat? Exploratory study from Finland. Journal of Health Organization and

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36861/9789513944476.pdf?sequence=1>

Suomen kasvatusta ja perheneuvonta liitto. Suomen kasvatusta ja perheneuvonta liiton Internet-sivut. 2015. Medialle. Kevään 2015 Taikuri- ja Vetskari-ryhmät. Viitattu 10.10.2015.
<http://www.suomenkasper.fi/medialle/ajankohtaista/203-kevaeaen-2015-taikuri-ja-vetskari-ryhmaet>

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2013. Siviilisäädyn muutokset. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 31.12.2014.
http://www.stat.fi/til/ssaaty/2013/ssaaty_2013_2014-04-17_tie_001_fi.html

Taanila, A. 2005. Triangulaatio tutkimusmenetelmänä. Viitattu 2.1.2015.
<http://kelo.oulu.fi/jatkokoulutus/Triangulaatio3.pdf>

Tapaustutkimus. Koppa. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 28.12.2014.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>

Väyrynen, R. 2011. Yksityiset sosiaalipalvelut 2010. Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos. Tilastoraportti 25/2011. Viitattu 18.8.2015.
http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80432/Tr25_11.pdf?sequence=1

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto Ry. 2015. Etusivu. Viitattu 2.9.2015.
<http://www.yvpl.fi/etusivu/>

Yhden Vanhemman Perheiden Liitto Ry. 2015. Yhteystiedot. Jäsenyhdistykset. Viitattu 2.9.2015. <http://www.yvpl.fi/yhteystiedot/jaesityhdistykset/>

Julkaisemattomat lähteet:

Henkilökohtainen tiedonanto Väliaho: 5.11.2014, 22.1. 2015, 18.2.2015, 5.6.2015

Henkilökohtainen tiedonanto Vanttinen 5.11.2014.

Henkilökohtainen tiedonanto Peled 22.10.2015.

Väliaho, P & Vanttinen, P.2014. Tilli Toukka -ryhmänohjaajan materiaali. Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Hyvinkään yhdistys.

Väliaho, P. & Vanttinen, P. 2013. NEro- hankkeen toimintasuunnitelma. 21.2.2013. Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Hyvinkään yhdistys.

Tapaamismuistiinpanot 5.11.2014.

Sähköpostiviestit Väliaho: 17.12.2014, 7.1.2015

Sähköpostiviesti Väliaho: Tilli Toukka -ohjaajat. 5.6.2015.

Taulukot

Taulukko 1: Kyselylomakkeen rakenne	36
Taulukko 2: Siviilisääty	48
Taulukko 3: Asuinmaakunta	48
Taulukko 4: Asuinalueen sijainti	49
Taulukko 5: Vastaajien koulutustaso	49
Taulukko 6: Vastaajien koulutusala	50
Taulukko 7: Päätoimi.....	50
Taulukko 8: Työskentely sektori	51
Taulukko 9: Työaika	51
Taulukko 10: Ohjaajakoulutukseen osallistumisen ajankohta	51
Taulukko 11: Ohjaajakoulutuksesta saatu pätevyys	52
Taulukko 12: Valmius Tilli Toukka -ohjaajana toimimiselle.....	52
Taulukko 13: Tilli Toukka -vertaisryhmätoiminnan aloittaneet	52
Taulukko 14: Koulutukseen hakeutumisen syyt.....	54
Taulukko 15: Koulutuksen vastaavuus ohjaajan odotuksiin	55
Taulukko 16: Ohjaajakoulutuksen anti	56
Taulukko 17: Tilli Toukka -ohjaajana toimimista estävät tekijät	57
Taulukko 18: Tilli Toukka -ohjaajana toimista edistävät tekijät	58
Taulukko 19: Odotukset NERO-hankkeen tuelle	59
Taulukko 20: Ohjaajakoulutukseen hakeutumisen motiivit	61
Taulukko 21: Ohjaajakoulutukselta saadut valmiudet	64
Taulukko 22: Ryhmätoiminnan käynnistymistä estävät tekijät	66
Taulukko 23: Ryhmätoiminnan käynnistymistä edistävät tekijät.....	71

Liitteet

Liite 1 Saatekirje kyselylomakkeeseen.....	90
Liite 2 Kyselylomake	90
Liite 3 Saatekirje avoimeen haastatteluun	90

Liite 1 Saatekirje kyselylomakkeeseen

Arvoisa Tilli Toukka -ohjaaja!

Tämä yhteydenotto on suunnattu sinulle, joka olet osallistunut NEro-hankkeen Tilli Toukka -ohjaajakoulutukseen. Teemme kyselyä, jonka tavoitteena on selvittää odotuksiasi ja toiveitasi koulutukseen hakeutuessasi ja kokemuksiasi siitä. Kyselyn avulla halutaan selvittää niitä mahdollisia tekijöitä, jotka vaikuttavat Tilli Toukka -ryhmien käynnistymiseen. Kyselyn tarkoitus on myös selvittää sinun näkemyksiäsi niistä keinoista, joilla NEro-hanke voisi tukea ohjaajia ja vertaisryhmien käynnistymistä. Kysely löytyy osoitteesta <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/koulutusta/kysely-koulutetuille-ohjaajille/>

Kysely tehdään NEro-hankkeen toimeksiantona. Se on osa Sosionomi YAMK-opiskelija Kati Riihelän opinnäytetyötä Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakouluun. Aineistoa käsitellään siten, että siitä poistetaan kaikki yksittäisen vastaajan tunnistamiseen mahdollistavat tiedot. Kenenkään henkilöllisyys ei siis tule käymään ilmi tutkimukseen missään vaiheessa. Kyselytutkimuksesta täydennetään mahdollisesti haastatteluilla, johon alustava suostumus kysytään kyselylomakkeen lopussa. Tutkimuksen tulokset julkaistaan NEro-hankkeen loppuseminaarissa 11.11.2015 sekä opiskelija Kati Riihelän opinnäytetyön julkaisussa, joka on luettavissa Theseus-tietokannassa.

Pyydämme sinua kohteliaimmin vastaamaan kyselyyn, joka avautuu alla olevasta linkistä. Kyselyyn vastaaminen vie sinulta aikaa noin 15 minuuttia. Vastauksesi on arvokas! Siitä saamme tietoa kehittämistyön tueksi, jotta tulevaisuudessa mahdollisimman monella avioeron kokeneella 4-6 -vuotiaalla lapsella olisi mahdollisuus päästä vertaisryhmään ympäri Suomen. Pyydämme vastaustasi 18.3.2015 mennessä. Kysely löytyy osoitteesta <http://hyvinkaa.mll.fi/nero/koulutusta/kysely-koulutetuille-ohjaajille/>

Lämmin kiitos osallistumisestasi!

Lisätietoja tutkimuksesta antaa Kati Riihelä (sähköposti kati.riihela@student.laurea.fi tai puh: 050 339 7075)

Paula Väliaho
Hankekoordinaattori
NEro-hanke

Kati Riihelä
Sosionomi YAMK-opiskelija
Laurea ammattikorkeakoulu

Liite 2: Kyselylomake

Kysely koulutetuille ohjaajille

Taustatiedot

1. Sukupuoli

- Mies
- Nainen
- En halua kertoa

2. Syntymävuotesi

3. Maakunta, jossa asut

4. Asuinalueesi sijaitsee*

- Haja-asutusalueella
- Kaupungissa
- Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 4. "Jokin muu",
Mikä?

5. Siviilisääty

6. Kotitalouteesi kuuluvien henkilöiden lukumäärä:

Yhteensä aikuiset ja lapset

0-6 -vuotiaita lapsia

7-17 -vuotiaita lapsia

Yli 18-vuotiaita

Koulutus ja työura

7. Korkein suorittamasi koulutus

Jos vastasit kohdassa 7. "Jokin muu",
Mikä?

8. Mikä kuvaa parhaiten koulutus-
taustaasi?

Kasvatustieteellinen ja/tai opettajankoulutus

Jos vastasit kohdassa 8. "Jokin muu",
Mikä?

9. Mitä teet tällä hetkellä päätoimisesti? Valitse jokaisen väittämän kohdalla pudotusvalikosta
sopivin vaihtoehto.

Töissä toisen palveluksessa

Julkisella sektorilla

Kokopäivätyössä

Ammatinharjoittaja / itsenäinen yrittäjä

Opiskelija

Isyys-, äitiys- / vanhempainvapaalla

Työtön

Eläkkeellä

Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 9 "Jokin muu",
Mikä?

Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksen käyneiden kokemuksia

10. Milloin olet käynyt Tilli Toukka -
ohjaajakoulutuksen?

Kuukauden sisällä

1-3 kuukautta sitten

3-6 kuukautta sitten

Yli 6 kuukautta sitten

11. Saitko koulutuksessa

Pääohjaajan pätevyyden

Apuohjaajan pätevyyden

12. Mikä sai sinut hakeutumaan Tilli Toukka -ohjaajakoulutukseen? Valitse jokaisen väittä-

män kohdalla pudotusvalikosta sopivin vaihtoehto.

Koulutuksen aihepiiri oli kiinnostava.

Täysin eri mieltä

Minulle tarjoutui siihen mahdollisuus.

Täysin samaa mieltä

Haluan tehdä vapaaehtoistyötä.

Täysin samaa mieltä

Haluan auttaa lapsia.

Täysin samaa mieltä

Haluan uudenlaista sisältöä elämäni.

Täysin samaa mieltä

Haluan kehittää omaa osaamistani.

Täysin samaa mieltä

Koulutus kehittää ammatillisuuttani.

Täysin samaa mieltä

Olen kiinnostunut kaikesta uudesta.

Täysin samaa mieltä

Olen itse kokenut avioeron, joten aihepiiri oli minulle merkityksellinen.

Täysin samaa mieltä

Työnantajani suositteli minulle koulutusta.

Täysin samaa mieltä

Saan siitä opintosuorituksia.

Täysin samaa mieltä

Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 12 "Jokin muu", Mikä?

13. Millaisia odotuksia sinulla oli Tilli Toukka -ohjaajakoulutukselle?

14. Missä määrin koulutus vastasi odotuksiasi?

- Erittäin paljon
- Paljon
- Melko paljon

- Vähän
- Ei ollenkaan

15. Millaisia valmiuksia ohjaajakou-
lutus antoi sinulle?

16. Tilli Toukka -ohjaajakoulutuksesta saadun osaamisen hyödyntäminen eri konteksteissa.
Valitse jokaisen väittämän kohdalla pudotusvalikosta sopivin vaihtoehto.

Voin hyödyntää osaamistani myös
muualla.

Voin hyödyntää osaamistani työssä-
ni.

Voin hyödyntää osaamistani vapaa-
ajalla.

Voin hyödyntää osaamistani kotona.

Voin hyödyntää osaamistani opin-
noissani.

En voi hyödyntää osaamistani muu-
alla.

Osaaminen antoi valmiuksia Tilli
Toukka -ryhmän ohjaamiseen.

Osaaminen antoi valmiuksia Tilli
Toukka -ryhmän käynnistämiseen.

- Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 16. "Jokin
muu", Mikä?

Tilli Toukka -vertaisryhmän käynnistämisen tukeminen0

17. Oletko valmis aloittamaan Tilli
Toukka- vertaisryhmän ohjaajana?

- Kyllä
- En

En osaa sanoa

18. Oletko jo aloittanut Tilli Toukka -vertaisryhmän?

Kyllä

En

Mikäli vastasit edelliseen kysymykseen vastausvaihtoehdolla kyllä, siirry kysymykseen 19. Muussa tapauksessa siirry kysymykseen 20.

19. Kuvaile, mikä auttoi sinua aloittamaan Tilli Toukka -vertaisryhmän?

20. Mitkä tekijät koet Tilli Toukka -ohjaajana toimimista estävinä tekijöinä? Valitse jokaisen väittämän kohdalla pudotusvalikosta sopivin vaihtoehto.

Elämäntilanteeni ei ole sopiva.

Täysin samaa mieltä ▼

Minulla ei ole aikaa.

Täysin samaa mieltä ▼

En ole saanut riittävästi ohjausta ja tukea.

Täysin samaa mieltä ▼

Koen oman osaamiseni puutteelliseksi.

Täysin samaa mieltä ▼

En pysty hyödyntämään osaamistani.

Täysin samaa mieltä ▼

Toiminta ei vastannut odotuksiani.

Täysin samaa mieltä ▼

Toiminta ei vastannut tarpeitani.

Täysin samaa mieltä ▼

Toimintaan sopivien tilojen löytäminen on vaikeaa.

Täysin samaa mieltä ▼

Ohjaajatyöparin löytäminen on vaikeaa.

Täysin samaa mieltä ▼

Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 20. "Jokin muu", Mikä?

21. Mitkä tekijät estävät Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamisen?

22. Mitkä tekijät tukisivat Tilli Toukka -vertaisryhmän ohjaamista?

23. Mitkä tekijät tukisivat sinua Tilli Toukka -vertaisryhmän käynnistämisessä? Valitse jokaisen väittämän kohdalla pudotusvalikosta sopivin vaihtoehto.

Tarvitsen lisäkoulutusta.

Tarvitsen henkilökohtaista ohjausta.

Tarvitsen ryhmässä annettua ohjausta

Tarvitsen tukea käytännön järjestelyissä.

Tarvitsen muiden Tilli Toukka -ohjaajien tukea.

Tarvitsen työnantajan suostumuksen.

Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 23. "Jokin muu", Mikä?

24. Millaista tukea toivoisit saavasi NERO-hankkeelta? Valitse jokaisen väittämän kohdalta pudotusvalikosta sopivin vaihtoehto.

Koulutusta

Yhteisiä tapahtumia

Henkilökohtaista yhteydenpitoa

Sähköistä yhteydenpitoa

Kannustusta

Rahallista tukea

Työnohjausta

Jokin muu

Jos vastasit kohdassa 24 "Jokin muu", Mikä?

25. Kuinka usein toivoisit NEro-hankkeen yhteydenpitoa?

2-4 kertaa vuodessa

Kerran kuukaudessa

Jokin muu

26. Oletko hyödyntänyt Tilli Toukka-ohjaajakoulutuksessasi saamaasi osaamista? Missä?

**

Oletko käytettävissä mahdolliseen henkilökohtaiseen jatkohaastatteluun koskien tämän lomakkeen teemoja? Mikäli olet tähän suostuvainen, kirjoita yhteystietosi alla olevaan suostumukseen. Antamiasi yhteystietoja ei yhdistetä vastauksiisi.

Suostumus haastatteluun osallistumiseksi

* Tähdellä merkityt kentät ovat pakollisia.

Liite 3: Saatekirje avoimeen haastatteluun

Arvoisa haastatteluun osallistuja,

Kiitos lupautumisestasi haastatteluun. Haastattelu liittyy Sosionomi YAMK opiskelija Kati Riihelän opinnäytetyöhön ja se tehdään NERO-hankkeen toimeksiantona. Haastattelu tutkimus liittyy maaliskuussa tehtyyn kyselytutkimukseen, jonka avulla haluttiin selvittää Tilli Toukka -ryhmien käynnistymiseen vaikuttavia tekijöitä ja ohjaajien koulutukseen hakeutumisen motiivaatiotekijöitä. Kyselyssä kartoitettiin myös ohjaajien näkemyksiäsi niistä keinoista, joilla NERO-hanke voisi tukea ohjaajia ja vertaisryhmien käynnistymistä. Haastattelun avulla täydennetään ja syvennetään kyselylomakkeen avulla kerättyä aineistoa.

Haastattelu toteutetaan avoimen haastattelun periaatteen mukaisesti. Eskola & Suoranta (2008, 85-86) kuvaavat haastattelua keskusteluksi, jonka tavoitteena on selvittää se, mitä haastateltavilla on mielessään. Eskola ym. (2008) kuvaavat avointa haastattelua strukturoimattomaksi haastatteluksi, jossa kaikkien haastateltavien kanssa ei käydä läpi kaikkia teema-alueita. Avoimessa haastattelussa on tarkoitus puhua tietyistä, tutkijan etukäteen pohtimista, teemoista, mutta tarkkojen kysymysten sijaan avoimessa haastattelussa edetään mahdollisimman keskustelunomaisesti ja luonnollisesti. Haastattelu nauhoitetaan haastateltavan luvalla. Haastateltavan anonymiteetti säilytetään koko tutkimusprosessin ja raportointi vaiheen ajan.

Ennen haastattelua pyydän sinua vastaamaan alla oleviin kysymyksiin. Vastaukset pyydetään lähettämään osoitteeseen kati.riihela@student.laurea.fi

Etunimesi:

Syntymävuosi:

Koulutus:

Asuinkuntasi:

Mikä sai sinut hakemaan Tilli Toukka -ohjaajakoulutukseen?

Haluaisitko toimia Tilli Toukka- Vertaisryhmän ohjaajana?

Olisitko valmis tekemään vapaaehtoistyötä?

Ystävällisin terveisin

Kati Riihelä

050 339 7075

kati.riihela@student.laurea.fi